

(ناول)

يو گام د سولې پر خوا

ليکوال:

پوهنيار ډاکټر عبدالعزیز موج

Ketabton.com

بسم الله الرحمن الرحيم

د کتاب ځانگړنې:

د کتاب نوم: يو گام د سولې پر خوا

ليکوال: پوهنيار داکتر عبدالعزيز موج

۰۷۸۹۶۹۱۴۰۵

څپرندوی: مومند څپرندويې ټولنه - جلال اباد

برېښنالیک: Momand.books@gmail.com

ډيزاين چارې: ايمليار ساجد

چاپ کال: ۱۳۹۵ لمريز - ۲۰۱۶ ميلادي

چاپ وار: لومړی

د چاپ شمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

چاپځای: د مومند څپرندويې ټولنې تخنيکي خانگه

د چاپ ټول حقوق له څپرندويې ټولنې سره خوندي دي.

پتې

ننگرهار: عبدالمجيد مومند کتاب پلورنځی - مخابراتو څلورلاری

اړيکې: ۰۷۰۰۶۳۶۱۶۱ - ۰۷۷۷۶۳۶۱۶۱ - ۰۷۸۱۶۳۶۱۶۱

کابل: اصلاح افکار کتابپلورنځی / خيبر کتابپلورنځی / دارالسلام کتابپلورنځی / مستقبل

کتابپلورنځی / پکتوس کتابپلورنځی. / پکتیکا: مجاهد کتابپلورنځی / کندهار: امير کروړ

کتابپلورنځی / افغان کتابپلورنځی. / خوست: غرغښت کتابپلورنځی / رحيمي کتابپلورنځی /

لمر کتابپلورنځی / سباوون کتابپلورنځی. / هلمند: سيدجمالدين کتابپلورنځی / عرفان

کتابپلورنځی / تاج منور کتابپلورنځی. / پکتيا: علمي کتابپلورنځی. / غزني: قیومي

کتابپلورنځی

دلیکوال خپلې خبرې

دا چې په سوله کې هم ژوند شته هم خوند نوڅکه دنړۍ سوله غوښتو کي هیوادونه او انسانان دسولې په خوا لیوال دي . هر انسان پوهیږي چې جنگ دتوپک له خولې وځي او توپک دپیسو دځاوندانو په لاس کې ده چې دخپلو گټونه پرې دفاع کوي ، محکومه طبقه پرې ځپلي . بیا نو هغه هیوا چې له ډیرو کالو دجنگ څپو ځپلې وي خلک یې له ولږې ، بیکارۍ ، فقر سره مخامخ وي سوله ورته دجنت نه غوره ښکاري. ددې ناول [یوکام دسولې په خوا] په پاڼو کې دسولې په اهمیت ، قوت او ضرورت خبرې شوي دي . په اولو پاڼو کې دسولې دضرورت په باب معلومات ورکړل شوی دی دا چې خلک څومره له جنگه په تنگ دي او سولې ته لیواله دي ښکاره ده په دې پاڼو کې به یې ولولئ چې په هیواد کې دسولې دراوستو لپاره یوه کمیټه جوړه شوه او تکل یې وکړ چې دسولې یو کاروان جوړ کړل شي. دکمیټې دهر غړي فعالیت بیل تر شترگو کولی شی . خصوصاً دفاتوکی [مور] چې ورته ویل شوی ده دهغې هلې ، ځلې دقدر وړ دي او تاسوبه هم دهغې هڅو ته په درنه سترگو وکوری دا چې مور څنگه دسولې پیغام په کلیو ، ښارو او ښوونځیو کې دنښځو او انجنو ته رسول او بیا دیاغیانو له خوا نیوله کیږي ، وهله کیږي ، په ونه ځړوله کیږي دا حالت به ستاسو تر سترگو شي. همدا رنگه دروف کلیوال او مخور فعالیت چې دیزگرانو په منځ کې پیل کړ کلیوال یې دسولې له کاروان سره یوځای کړل او هم دوهاب ښونکي فعالیت په ښوونځۍ کې دهغه بیان زده کونکو ته لکه فیلسوف چې چاته دژوند لار ښيي، دواحد هلې، ځلې به هم مطالعه کړی چې

دی دیاغیانو له مشر سره خبرې کوي او یاغیان سولې ته را بولې په خُخرده به یې له سترگو تیر کړی بیا چې دکمیټې غړي خپل مشر [عزیز] ته راپور ورکوي هم دستار کارگر تصمیم نیول دسولې په خاطر دکارگرانو په منځ کې به په پوره اطمینان ولولئ. په اخر کې چې دکارگر په ورځ کې دسولې کاروان مارش کوي او په ټول هیوادوالو غږ کوي چې د سولې له کاروان سره یوځای شی هغه یاغیان چې دسولې سره خپل پیوستون اعلانوي توپک په ځکه اړدي او دسولې بیرغ رپوي په دې پانو کې یې لوستی شی خو هغه صحنه به تر ټولوتاسو ته خوندور وي چې عزیز بیان ورکوي او مور یې په خوا کې ولاړه ده دخپل دزوی په مبارزې فخر کوي خوله یې له خندا ډکه او دسولې بیرغ رپوي ستاسو بدن به هم وپاره وي . او بیا به هم ولولئ چې خلکو دعزیز اودهغه مور [فاتوکي] ، او دسولې دکمیټې غړو په ټټر دغازي امان الله خان دسولې مډال تمبي . او مور ته دگلو غنچه په لاس ورکوي دا مواداد به په وا صحیح توکه مطالعه کړی تا سو ته به دیوې اینې پشان ټولې برخې روښانه کړل شي .

په مینه

پوهنیار داکتر عبدالعزیز موج

يو گام د سولې پر خوا

سر مې دجانان شو خو تنه مې له وطنه جار
څوک وايې د مينې په رقم زه نه پوهيږم؟

(۱)

انسان سوله غواړي ، نړۍ سوله غواړي همدا دوه کلمي به تل د عزيز په خوله کې و
عزيز چې دنړۍ له جنگ جگړې نه خبر شوپه دې هم پوه شو چې په جنگ ، جگړه کې
انسان وژل کيږي عزيز ته فکر راغی . [سوله څه ده او دچا په گټه ده؟ جنگ څه ده او
دچا په گټه ده؟ سوله څه غواړي ؟ او جنگ څه غواړي ؟] نوځکه عزيز تصميم ونيوچې
دنړۍ انسانان خبر کړي له ځانه سره يې يوځای کړي په هغه لار يې وخوزه وي چې
دسولې نړۍ ته يې سر وتلی ده. جنگ ددوه متضادو قطبو څخه منج ته راځي يو يې
دپيسو خاوندان دي دا بل يې روحانيت اودير مذهبو نه دي. دا دواړه دجنگ عامل
دي. دټولني اکثر شته دپيسو خاوندانو په لاس کې دي او مذهب دهغه ساتونکی دی
. بې وزله خلک وهل کيږي ، رتل کيږي ، وري کيږي . لوڅيږي غريبان دخپلو دگټو لپاره
مبارزه کوي خو قمچينې او چرې دپيسو خاوندانو په لاس کې دي او مذهب دتوپک
پشان استعمالوي. عزيز چې دير کتابونه لوستي و په دې ښه پوهيده چې هيواد او ټولنه
دجنگ له کبله نباه کيږي دخلکو وينې بهول کيږي ، انسان وژل کيږي او په سوله کې
انسان ارام وي، عداوت وي، ورورولۍ وي ، نو ځکه عزيز کامونه پورته کړل او دسولې
لپاره يې مبارزه پيل کړ. عزيز داوول ځل لپاره يوې فابريکې ته لاړ تر څو له کار گرانو
سره يې وکوري. عزيز په دې پوهيده چې کارگران تر ټولو زيات استثماريږي . او تر ټولو
ژر پوهيږي، بيدارېږي . دظلم په مقا بل کې پاڅون کوي . فابريکه په پراخه ځمکه کې
جوړه وه. دماشينو غره پورته کيده. تور او خر لوگي به لکه چتر دفابريکې له پاڅه ليدل
کيده. هرڅوک پوهيده چې کارگرانو ماشين په حرکت راوستی دی . دشنه اسمان لاندې

يو گام د سولې پر خوا

دخړو وريځو پشان گرد او غبار دکارگرانو دمت، دخوزښت نتيجه وه عزيز په دقت لیده چې دکارگرانو څيرې انقلابي دي هغه پوهیده چې انقلاب نظم منح ته راوړي. زاړه مناسبات خوري او نوې زېره وي. دهر کارگر په سر کې شور موجود و. عزيز دهر کار گر له متو الهام اخستو په تن کې به يې قوت پيدا شو. کارگران په خپلو کارو مشغول وو. خو عزيز قدم، قدم تلو دکارگرانو ننداره يې کوله. لمر تودې وړانگې خپره ولې کرمي دځمکې تندې په قمچينو واهه. خړه خاوره به دباد ظالمو څپو په هوا پورته کړه. دفابريکې فضا يې خړه گرځولې وه. څابښت تير شو غرمه شوه. کارگران ډوډۍ خوړو ته وزکار شول څه ښه ښکاريدل ديو ستر لاندي خړه او قوي کارگران. قطار، قطار ناست وو. په اتفاق کې له نورو انسانانو ښه و. دمميز دواړه خوا ته کارگران لکه دملک مشر چې تصميم نسي همدا سې ښکاريدل. عزيز دهغې چوکۍ له پاسه ځای ونيو چې ټول ميزونه يې مخکې ايښودل شوي وو. او دکار کرانو دواړه قطارونه يې په موازې توکه سترگو ته برابرېده. عزيز چې دکارگرانو څيرې له سترگو تيرې کړې وپوهیده چې کارگرانو سوله غوښتونکي دي کارگران هيڅکله دجنگ لار نه غوره کوي. هغوی پوهيږي چې گټه په سوله کې ده، کار په سوله کې ده، خوند په سوله کې ده، تعليم په سوله کې ده. نو ځکه کارگران سوله غواړي. لا ډوډۍ نه وه خوړله شوې چې دکارگرانو خپل منځي خبرې روانې وې. نعيم کار گر له خپل ژوند نه شکايت وکړ. [عجب وخت او عجب ملک دی کار مور کوو گټه دبل چا په جيب کې وليږي] سرور پرې غږ کړ: په شکايت څه نه کيږي مبارزه په کار ده. په ټولنه کې فساد شته، په حاکمانو کې فساد شته، که نړۍ دمطالعه لاندي ونيول شي په ټوله نړۍ کې جنگ ده. دهيوادو تر منځ جنگونه، دکارگر و او فابريکو داوندانو تر منځ جنگونه شتون لري دبزرگ او ځمکو داوندانو تر منځ جنگ دوام لري سرور زياته کړه: دا چې زموږ په ملک کې جنگ دي پوهيږي؟ دزوره ورو هيوادو دسيالی په نتيجه کې جنگ زموږ په هيواد کې پيل شوی دی. زموږ هيواد يې دجنگ ميدان گرځولی دی. دسرور خبرې لا خلاصې نه وې ډوډۍ راوړله شوه. ټولو

يو گام د سولې پر خوا

کارگرانو په چپه خوله ډوډۍ وخوړه. خو يو ، يو خبرې به له يو خوا اوریدل کيدې عزيز هر څه اوریدل او لیده يې په دقت يې څارل. چې ډوډۍ خوړل پای ته ورسيد عزيز خپلې خبرې پيل کړي : دکارگرانو قوت څمکه خوزه وي ، غرونه ړنکوي ، فاسد رژيمونه چپه کوي ، که چيرې دنړۍ کارگران سره يو ځای شي فساد له نړۍ ورکولی شي . په ټوله نړۍ کې به سوله حکم چلوي . زمور هيواد خو تر ټولو سولې ته ضرورت لري ځکه چې ډير کالونه وشول [۳۰_۴۰ کالو] چې نړيوالو بيا همسايه هيوادو [پاکستان ، ايران سعودي عرب] پر مور جنګ تپلی دی . زمور په هيواد کې سوله مړه ده ، تمدن مړ دی ، نهضت خفه کړل شوی دی ، تورې ارتجاع ، سرمايدارې رژيم له مور نه هر څه اخستي دي هره ورځ دافغان اولادونه مړه کيږي . زمور هيواد لکه بټۍ داسې ده ددې بټۍ دسوخت مواد افغانان دي . بيگانه هيوادو نه دخپلو گټو لپاره افغانان په دې بټۍ کې سوزه وي . بنځې ، ماشومان ، بوډاکان ، ځوانان دا هريو داور دلمبو مړۍ گرځول شوی دی عزيز په نيغو سترگو کارگرا ته وکتل . تالار چپتيا نيولی و خو عزيز دا چپتيا په دې خبرو ماته کړه : څه بايد وشي چې انسان مړ نشي؟ څه بايد وشي چې هيواد مو زرغون شي؟ څه بايد وشي چې دوينو بهول ودرول شي؟ [چپتيا] عزيز بيا دوام ورکړ : بايد سوله وشي ، بايد ټولو افغانانو تر منځ خبرې پيل شي ، بايد دتوپک په عوض قلم او کتاب په لاسو کې واخلو . دټولو خولې بايد وازې کړو . ژبه په حرکت راولو ، په يو غږ ووايو [مور سوله غواړو] په نړيوالو غږ وکړو چې مور ته دتوپک په ځای قلم او کتاب را وليږئ . زمور اولادونه توپک ته ضرورت نه لري بلکه قلم او کتاب ته ضرورت لري . عزيز موتی پورته کړ : دا سوله به څوک راولي ؟ په داسې حال کې چې دعزیز اننگې احساساتو پوښلی و په لوړ اواز يې وويل : دا سوله به کارگران او بزگران راولي . دا سوله به پرکني او ولسونه راولي . [جيحک او شعارونه] ژوندي دوي دخلکو تر منځ يوالی ، مور سوله غواړو ، له جنګ نفرت کوو ، نابود دوي جنګ ، جنګ وينې بهوي ، سوله نړۍ اباده وي . دعزیز اواز لکه اسماني تندر دکارگران په غوږو ولکيد . عزيز وويل_ زه ځکه

يو گام د سولې پر خوا

داول ځل لپاره دکارگرانو دکار ځای ته راغلم چې دسولې کاروان له همدې ځايه په حرکت راولو. دسولې بيرغ چې دکارگرانو په لاسو پورته شي هغه بيا څوک نشي تیتولی پر مخ به ځي دسولې بيرغ دهيواد په غرو، دښتو کلیو بانډو، ښارو کې به په رڼا وي عزيز په کار گرانو غږ وکړ: تاسو دا کاروان پر مخ بیولی شئ؟ دا کاروان خپل هدف ته رسولی شئ؟ خلیل کارگر په بریتو کوتې ووهلې په داسې حال کې چې کارگري دريشي يې په تن و اوچکش يې په موتي کې نیولی و وویل۔ مور په کامل ایمان او قوت سره دا دسولې کاروان پر مخ بیا یوو. دښمن ته به اجازه ور نه کړو چې یو کام مخکې راشي. او زموږ په هیواد کې دجنگ اور بل کړي. مور به افغانان په دې وپوهه ووچې بیکانه هیوادونه په چل او فریب غواړي مور افغانان په خپلو کې په جنگ واچوي او نه غواړي چې مور دا دسولې کاروان پر مخ یوځوو. خلیل کارگر وروځې پورته واچولې زیاته یې کړه:۔ کارگران چې سیندونه مهارولی شي، غروه ړنکولی شي، سوله هم راوستلی شي.

سليم کار گر پورته شو په داسې حال کې چې دسولې سپين بيرغ يې رڼاو وې ويل۔ دا سپين بيرغ چې دسولې بيرغ ده دا دوه سپينې کوترې چې په خوا کې وینئ دا به دهيواد په کوډ، کوډ کې ورپاوو. هو! دا به دکارگرانو په متو وړل کيږي. خلک به دځان پسې دسولې لپاره په حرکت راولي. جبار کارگر موتی پورته کړغږ يې ټولوکار گرانو اوریده۔ دښمنان دپه دې پوه شي چې افغانان به هیچا ته سر تیت نه کړي مور له ټولو انسانانو سره په سوله کې ژوند غواړو. مور له ټولې نړۍ سره په سوله کې رابطه غواړو. او که بیا څوک زموږ هیواد ته جنگ راولي داسې غاښ ماتونکی ځواب به وکوري چې بچیان يې په ځانکو کې په چیغو شي. دجنگ اوربلونکي د وپوهیږي څوک چې چیرې اور بلوي دده لمن هم پکې سوزي. مخ يې په لوگي توریري ډيرو کار کرانو خپلې خبرې وکړي هریو دسولې لپاره خولې وازې کړې وې دخبرو اخره وه چې عزيز دسولې شعار وغواړوپه منځ کې دسولې سمبول چې دوه کوترې په خلاصو وزرو دپرواز په حال کې و په خوا

يو گام د سولې پر خوا

کې دقلم او کتاب تصویر انځور شوی و. دفابريکې په لويه دروازه يې وځړاو تصميم ونيول شو چې دپنجشنبه ورځ به دسولې کاروان دمارش په شکل ښار ته روانيږي. ترڅو چې خلک دسولې لپاره په حرکت راشي. دا ورځ ډيره کرمه ورځ وه له فضا نه دتودونسي غونډاري ويشتل کيده دځمکې مخ تودو څپو پوښلی وله بلې خوا نه دخلکو زړونه داسې په چوش راغلي و چې دچا خبره ترې اورونه باديده. هر چا له جنگ نه نفرت کاواو زړونه يې دسولې په وزرو پروازونه کول په ښار کې گټه کونه ډيره وه دښار دسرکو غاړو، پلي لارو، پارکو کې دسولې بيرغونه په رڼا وهمغه دوه سپينې کوترې دخلاصو وزرو سره هرچاليدې لکه چې دسولې زيری يې دښار خلکو ته غوړه ولی و. لکه چې دهيواد خلک يې دسولې له کاروان سره يو ځای کول ښار په شعارو ښايسته و. ددوکانو ددرواز له پاسه دسولې کوترې دالوتو په شکل انځور شوي وو. دا دجلال آباد ښارو چې دهميشه بهار په نوم يې شهرت درلود شين او ښايسته ښار او په دې ښار کې کارگري نهضت او انقلابي سرونه چې دسولې لپاره يې خوزول. په دې ښکلي ښار کې خلکو دسولې پيغامونه يو بل ته ورکول دلمر وړانگو چې دغرو په منارو وزرونه خلاص کړل او په وروورو لمر داسمان په شين تندي لار وهله بيا نو دهر چا په زړه کې همدا هيله په تړپاوه چې دسولې دکاروان سره دسرک په مخ کامونه پورته کړي اته بجې به وې چې دښار شکل بل ډول شو په چيپو، چيپو کارگران دسولې له بيرغو سره دمارش لپاره دښار په لور دحرکت په حال کې و ددرونټې کارگران اوله څپه وه چې دښار څنډه يې لاندې کړه دکارگرانو سره کليوالي خلک هم ملا تړوومارش يې بدرکه کاو. دوهمه څپه چې دښار لمن يې ونيوه دادې کارگران و دريمه څپه دثمر خيلو کارگرانوچې دتوپانې څپو پشان په سمندر و رکډ شي. او سمندر په گڼا راولي. ښار دندار چيان دتماشو ځای گرځيدلی وټول ښاريان دمارش کوونکو سره يوځای شول تا به ويل چې اوس به غرونه ولرزېږي، تا به ويل چې اسمان به دځمکې خلکو ته دسولې پيغامونه ووره وي.، تا به ويل چې دښار خلکو وزرونه پيدا کړي اوس به والوزي چيرې چې جکره

يو گام د سولې پر خوا

کونکي دی ، چيرې چې دسولې دښمن دی ، چيرې چې به اچونکي دی ، لاسونه به يې پرې وتړي دهر چا خولې به دسولې لپاره خلاصې شي. غبرک ، غبرک اوازونه اوريدل کيد [مور سوله غواړو ، مور په خپل هيواد کې سوله غواړو، زموږ هيواد دسولې هيواد دی نه دجکړې ، ټولې نړۍ ته مور دسولې کوتر استوو، نړۍ نه مور سوله غواړو. ژوند په سوله کې دی ، خوند په سوله کې دی] له داسې شعارو سره خلک په چوس او خروش روان وو. دمارش کوونکو له منځه يو کس را پورته شو دهغه چې رسۍ تر ملا تړلې ولاسونه يې په هوا کې خوزول ناري يې وهلې [سوله ، سوله ، سوله] بيا په جک ځای کې ودرید ټولو لیده چې کنجی سر يې وپه ټاپو، ټاپو ځای کې يې لنکړي وښان شنه و. مخ يې په خاورو سپيره خو مټې او پنډې يې قوي وي هغه په ډاکه وويل: په سوله کې دهر چا ژوند ښه وي، کارگرانو ، مزدورانو ته وخت وي چې کار وکړي هغه ورځ چې په ښار راکتونه دښمن له خوا ونه اوريري مور مزدوران ډير کارکووچې په پيسو خرڅ شوي کسان، دپردو مزدوران، په ښار راکتونه ووره وي او يا ځان وژونکې ځان والوزه وي څوک کار نشي

کولی کنجی سرې په ډاکه وويل: دروغ نه ده، رښتيا ده، تيره هفته چې په ښار راکتونه راغلل او يو کس ځان وژنه وکړه بيا په ښاروالۍ حمله وشوه. په ښار کې څوک نه لیده کیده زه دجنگ په میدان کې بند پاتې وم. دپله لاندې پروت وم دوه سپيان هم زما خوا ته پراته وويوه هفته مې کار ونه کړوماشوم مې وړي ويده کيدل دپيسو خاودانو مرسته نه کوله کنجی سرې لاسونه مټې کړ وويل: راځي چې داسې سره يو ځای شو لکه زما دا دواړه پنچې چې سره يوځای دي. دسولې لپاره منډې ووهوکنجی هلک دوه سپينې کوترې هوا ته والوزولې غريې کړۍ: لارې شئ ټولې نړۍ ته زموږ پيغام ورسوئ. ورته ووايې چې دا ځپلې خلک نور جنگ نه غواړي. دټوپک په ځای مور ته قلمونه واستوئ. دا وخت دنارنجوگلانو دجلال اباد ښار ښايسته کړی، دهر گل دشونډونه دسولې پيغام پورته کیده په هر ه پانه کې خوشبوي په گډاو دانگورو لښتې سندرې

يو گام د سولې پر خوا

ويل. توتيانو او بلبلو دمستی ترانې غږولې فضا، هوا، ځمکه دسولې بيرغو بڼايسته کړې و، دچا په ماغزو کې دتوپک اواز نه بړنگيده. دغرو له څوکو دراکت دفير لوگي چا نه ليدو. خلک داسې په مستی و چې کني جنگ خپله خوله بنده کړې ده. اوسوله په نڅا، نڅا دهر چا کور ته، دهر چا حجرې، ديري ته او دهر چا غير ته راځي. مارش کونکو بې له دينه چې دېم له انفجار نه وويږي اوره، په اوره له هيڅانه ډک روان وو. لکه چا ته چې څوک دخوشالي زيری را وړي. هغه ځای ته ورسيدل چې ديبان لپاره ستيج جوړ شوی و. دا دجلال اباد دبنار منځ و دپښتونستان دڅلور لاري په نامه ياديد مارش کونکي چې دی ځای ته ورسيدل دهر چا په زړه کې دپښتونستان نوم ژوندی شو هغه سيمه، هغه دغوروراو ددبوخاوره چې دښمن ته يې سر ټيټ نه کړو. دهغو پښتنو يادونه تازه شول چې مغل، انگرېزيا دپنجابې حکومت سره يې دخپل دمټ قوت ازمويل. هغه پښتانه چې شمله ور پښتانه وچې دخپلو وينو په قيمت يې دازادی، خپلواکی، او دسولې لپاره دانساني ژوند لپاره، دحقيقت لټون لپاره، مبارزه کولو. همدا څلور لارې دهمغو ميړنو په ياد نومولول شوی و. نه يوازې دا مارش کونکي په همدې تاريخې څلو لاري چاپير ولاړ دي دتاريخ خاطرې تازه کوي بلکه دټولو ملي ورځو لمانځل دهمدې څلور لاري په لمن کې ادا کيدل دسولې کوترو او بيرغو فضا روښانه کړې وه هلته چې دافغانستان درې رنگ بيرغ وزر رپاودسولې بيرغ په خلاو وزرزوچې کوترې پرې له پاسه انځور شوې وې هم په رپا و. دچيچکو په منځ کې يو انسان چې دسولې سمبول يې په بڼي اوره ټمبلی و دستيج له پاسه وليده شو. نری ځوان هلک لا يې دسر سپين زلفان په نقد په ځوانی نه وه بدل کړي دمستې ځوانی په څوپو کې وهغه لکه دپسرلي گل چې تازه هوا ته غاړه وحوزه وي او دده حرکت نه انسان دنوي ژوند په لور حرکت وکړي دده له خوښبوی نه انسان مستي واخلي. همداسې دځوان هلک دحرکت نه به خلک په حرکت راغلل. لکه چې مرغه هوا ته پرواز کوي او داوردنه منزل لپاره وزرونه خلاص کړي دا ځوان هلک [عزيز] نومیده عزيز هغه انسان و چې په

يو گام د سولې پر خوا

حقيقت پوه و. هغه ډير هغه کتابونه لوستي وو. چې انسان ته پکې احترام پروت و. دانسان عزت ، کرامت ته په درنده سترگه کتل کيده. عزيز ټولنه نړۍ د علمي جهان بڼي له کبله بڼه مطالعه کړی و. د عزیز په وینه کې دانسان محبت نقش ونو ځکه يې هغه کاروان رهبري کاو چې سولې ته يې سر وتلی و. عزيز پوهیده چې سوله دانسان لپاره خوببختي راولي. ژوند يې سمبالوي. عزيز چې دستيچ له پاسه ودرید دواړه لاسو پنجې يې موی کړل په هوا يې ښوراو. يو هيچانې حالت په ښار کې خورو. نارې اوریدل کيدې [مور سوله غواړو، مور دسولې کار وان پسې روان يوو، سوله انسان ته عزت ده سوله ، سوله ۰۰۰] له هرې خوا دسولې کوترې هواته پورته شوې ازادې شوې. ملاقي شوې . کوتر دسولې او ازادۍ غمپر وهلواو خلکو تماشا کولو. دټولو خلکو په خوله کې خدا په نڅا وه . عزيز چې غږ پورته کړ فضا چیتيا ونيوه. دهر چا سترگې د عزیز په خوا وې دهر چا غوږو نه د عزیز په خوا څرک و. عزيز چې يوه سپينه کوتره په موی کې نيوه هواته يې پورته کړه او دسولې اوازونه له هر خوا اوریدل کيده. عزيز چې موی پورته کړ دخلکو خولې بندې شوې _ وطنوالو! ښاريانو! دکليو او بانډو خلکو! زموږ حرکت ، زموږ مارش دسولې په خوا ده زموږ خلک جنگ نه غواړي ، بلکه سوله غواړي ، مور جنگ کونکو ته دا پيغام استووچې ژوند په سوله کې ده خوند په سوله کې ده. په جنگ کې دانسان وينې بهيري هغه انسان چې له ټولو ژونديو موجوداتو نه نجيب مخلوق دی د عقل خاوند دی ، د حرکت او برکت خاوند دی ، دوی حق لري چې ژوند وکړي دوی حق لري چې ژوندي ووسي. جنگ ټولنه دنابودۍ په خوا کشوي. په کډ اواز وويل شو: [نابود دوي جنگ، ای دپسسو ، زرو او زور خاوندانو!، ای چې دمذهب په حلقو کې مو انسانان را چاپير کړي دي ! پري: رديۍ چې دهيواد ماشومان وخاندي، په سوله کې ژوند وکړي ، ژوندی دوي سوله] چيچکو او نارو فضا په سر اخستې وه دنارواو غالمغال په منځ کې د عزیز غږ پورته شو هغه وويل _ ای دسرمايې خاوندانو! ای پردو مزدورانو! ای دجنت په تمه دروغجنو مذهبي کسانو! راشی له مورې سره په سوله کې ژوند

يو گام د سولې پر خوا

وکرئ. انساني کرامت ته غاړه کېردئ حقيقت ومنئ او حق ته تسليم شئ. چيچکې [حق دهر انسا برخه ده] عزيز هوا واخست او رد نفس يې وويست په تيزو او زير رنگو سترگو يې نيغ، نيغ دمټنگ بررخوالو ته وکتل دعزیز په سترگو کې چې دمهربانۍ احساس پروت و په شونډو کې يې پسته او نرمه لوجه خوزيده خو چې کله به په هيجان راغی دخلکو دردونه او وينه بهيدل به يې په زړه را چپه شوغنه مهربانه سترگې به يې په قهري او توپاني سترگو بدلې شوې هغه نرمه ژبه به يې دفولا پشان کلکه او انقلابي شوه هغه خيره چې به دخلکو په ذهن کې ښه برينبيده اوس لکه مست ځوان چې دځوانۍ په نيشه کې مست شوی وي داسې به يې دځوانۍ په چوش خبرې کولې. هر خبره به يې لکه اور لېمه داسې توده وه. دخلکو زړو ته به ټکر ورکاو. عزيز دوام ورکړ: چا مور ته جنگ راوړی؟ چا له مور سوله واخسته؟ ايا دانسان لپاره کار کول گناه ده؟، دهيواد اباده ول جرم ده؟ تعليم ته تکامل ورکول جرم ده؟ عزيز زياته کره: مور خو تاسو ته ډيوې بلې کړې وې مور خو ستاسو په لاي کې څراغونه بل کړي ومور خو دکارگرانو ، بزگرانو او خواریکښانو په قوي متو تاسو لپاره ديموکراتيک نظام را وستی واو ديموکراتيکه ټولنه مو جوړه کړې وه مور په همسايه هيوادو کې هم دا ډيوې بلې ساتلې. تر څو خلک هغه لار ومومي چې چې انساني نړۍ ته يې سر وتلی ده، تر څو خلک په نس ماړه شي، دا خو نه جرم دی نه گناه. نو ولې ياغيان ، ولې کاونډ هيوادونه زموږ کورته جنگ را بلې. زموږ کلي ، کورونه ، ښوونځۍ ، روغتونونه ، لارې او پلونه وړانوي زموږ دتنگيو ماشومانو په ستوني تيغ اړدي، زموږ دسپيڅلو ښځو تيونه پريکوي. بوډاکانو ، ماشومان ، ښځې او ځوانان مو په بمو وژني؟. عزيز چې دجزيې په حال کې و په انگو کې يې احساساتي خپې چورلکې وهلې. خپلې خبرې يې داسې اوږدې کړې : ياد يې ولرئ! څوک چې دچا کور ته اور اچوي دهغه کس کور ، ږيره او لمن هم په اور کې سوزي. اور دچا مخه نه کوي اور خپل او پردی نه پيژني لکه توپک چې دچا په لاس کې وي دهغه ده. توپک چې دبل لاس ته راشي بيا خپل اول څښتن ته خوله

يو گام د سولې پر خوا

واړه وي . اور هم داسې ده . زمان به راشي زموږ په هيواد کې به سوله وغوړيږي . موږ دسولې کاروان روان کړی دی دا کاروان په کليو ، بانډو ، بنارو ، دبنسو ، غرونو گرځي خلک ويننه وي . په حرکت يې راوولي . له کاروان سره يې شريکه وي . دغوڼدې خلکو هلته دلته په خپلو منځو کې خبرې کولې . بي بي گل چې پخه ښځه وه خوی يې دېم په انفجار کې شهيد شوی وپه خوا کې ولاړې ښځې ته يې په نرمه لهجه وويل_ داهلک هوښيار ده ټولې خبرې رښتيا کوي . د بي بي گل زړه غوټه ، غوټه شو مړه اوبښکه يې له غمجنې سترگې وښويده . دمخ په کنځو يې لار وهله لکه بې کوره مسافر چې دکلي لار ورکه کړي وي په پټو کې کور ور روان وي او نابلد کلي ته دشپې تيرولو لپاره روان وي خانم گل د بي بي گل په سينه دلاس سپيره کښوده هغې

چې وچه ژبه په خاورو ککړو شونډو وگرځوله وې ويل :_ لکه ته چې غمجنه يې زه هم دجنگ په اور سوزيدلې يم . خانم گل زياته کړه : يوازې زه او ته نه يوو دهيواد خلک يو هم بې داغه نه دي پاتې . دچا پلار دجنگ مړی شو ، دچاځوي ، دچا ماندينه ، دچا پلار دچا مور ، وروراو خور . له هر کوره يو يادو کسان دپردو په تپل شوي جنگ کې مړه شوي دي . داسې هم شوي چې يوه کورنۍ ټوله دجنگ داور په بټۍ کې دلرگو پشان سوزيدلي دي . هډونه يې ايرې شوې يا خو يې دخپل دمړي اندامونه هم نه دي ليدلي . خانم گل ادامه ورکړ : دوه مياشتې به کيږي لا کم ، زيات . ورورمې ښار ته تللی و خپلو بچو ته يې داختر لپاره جامې اخستې ددوکان مخکې ولاړ و چې يو چا دجومات په دروازه کې ځان وژنه وکړه دوکان مخامخ دسرک بل اړخ ته جوړ و ورورمې هلته ولاړ وپه ځان وژنه کې ډير مسلمانان چې دعبادت لپاره راغلي و مړه شول مړه څه چې اندامونه يې په هوا کې پارچه ، پارچه شول يوچا د بل چا لاس يا پښه نه پيژندلو . زما ورور هم ددې انفجار قرباني شو تر هغو يې چې روغتون ته انتقالوسا يې ورکړه دهغوو دواړو ښځو خبرې دوام درلودې چې صابرو په څنگل ټيله کړه : غلي شی ! موږ ستاسو خبرو ته غوږ شو يا دهغه ځوان هلک خبرو ته ؟ نه کوري څه ښې خبرې کوي . صابرو

يو گام د سولې پر خوا

خپل ويښتان کيدی کره زیاته یې کره: هغه هلک رښتیا وایې ولې زموږ په هیواد کې جنگ ده؟ ولې افغانان مړه کيږي؟ عزیز چې په تورو غټو بریتو کوتې ووهلې دوام یې ورکړ: په ډاکه او برنډه توکه یې وایم: زموږ هیواد [افغانستان] ته جنگ زموږ کاوند هیوادو راوستی. [پاکستان، او ایران] دوی نه غواړي چې افغانان په کید ماږه شي په پښوکې یې دمنډو توان پیدا شي، په متو کې یې دناروا او تپل شوې کرښې [ډیورن] د ماتولو توان پیدا شي. ځکه: چې په قوي پښو ځغلي او په قوي متو دا تور ه کرښه ماتولی شي. هغه افغانان چې دې تورې کرښې سره جدا کړي دوباره یې یوځای کوي. قوي او فولادي لاسونه ځینې جوړه وي. خپله خاوره به خپله کړي دپردو له یوغ نه به ازاد وي. همدا علت دی چې ناولې، تیت همته کسان په پیسو اخلي خپل ځان پرې ژوندی ساتي زموږ هیواد ورانه وي، زموږ خلک پرې وژني. هغه ډیوه چې موږ د دیموکراتیک ټولنې لپاره روښانه کړې وه خفه کوي یې او وژني یې. دوی غواړي چې موږ په تیارو کې وساتي د تیارو زهن خاوندان روښانه لار او روښانه نړۍ نشي لیدای نو ځکه ځان په پردو خرڅ کړي دبل غلام شي. بیا خپل هیواد ورانه وي او خپل خلک وژني. خو په دې نه پوهیږي چې دا داور لمبې ددوی کور هم سوزوي. دا جنگ ددوی دکور دروازې هم ټکوي. کله اواز پورته شو [موږ هیچا ته اجازه نه ورکوو چې زموږ په خاوره کې یو کام کیږ دي. هیچا ته اجازه ور نه کړو چې دجنگ اور زموږ دکور په نغري کې بل کړي] عزیز لاس پورته کړ [چیتیا] هغه زیاته کره: ددې جنگ، ددې اور په بلولو کې دنړۍ سرمایداري هیوادونه لاس وهنه کوي دنړۍ توره ارتجاع، او دمزهبي کسانو ناوړو کړیو پښې غزیدلیدي ځکه چې دسرمایداري رژیم دنړیدو امکان دیموکراتیک نهضت په فعال کید او تکامل کې شته. دارتجاع دا تورې څیرې همدا دیموکراتیک نهضت خلکو ته ښکاره کوي او دمزهبي اخوندانو، شیخانو رپرې سوزوي. دوی به ونشې کولی چې خلک په خپلو دروغجنو حلقو کې را چاپیر کړي. عزیز ټولو کډونکو ته سترگې وغږه ولې - ټولو مذهبو دخلکو زهنو، فکرو او عقل ته ځنځیرونه

يو گام د سولې پر خوا

اچولې دي اجازه نه ورکوي چې دورکو او زهني شيانو په هکله عقلي فکر وکړي ، اجازه نه ورکوي چې عقل خپلواک وي . کله چې فکر ، ذهن ، ماغزه، دورکو او مبهو شيانو د برنډولو آويا نه موجوديت په هکله کار کوي وايې چې ستا د فکر توان تردې حده ده نور پورته نشي فکر کولی . يا وايې ستا د فکر د قوت وړ نشي کولی چې والوزي پتې خبرې روښانه کړي چې دا رښتياده او يا د زهن په چوکات کې د دروغو په پردو کې پيچلی شوی دی ددې لپاره چې سرمايدار خپله سرمايه وسا تي دروغجن کسان چې خپله کيده مړه کړي اوتوره ارتجاع په همغه تيارو کې دخلکوو له گټونه ځا ته ژوند جوړکړي دا درې واړه پديدې [مذهب، سرمايه، او ارتجاع] په کډه کارکوي ديموکراتيک نهضت، کارگري جنبش، ازادي بښونکې جنبش چې په هر هيواد کې سر پورته کړي او وړانگې يې لارې روښانه کړي دخلکو زهنونه نوی کړي خفه کوي يې. دا خفه کيدل د جنگ له لار کيږي عزيز غاښونه سر يوځای کړل خلکو ته يې کتل همدا وخت کې د مير حسين کار گر غور او ډډ اواز پورته شو. نه يې منم ، نه يې منم ، نه يې منم نه يې سرمايدايې منم نه يې دروغجن ملاوا نه توره ارتجاع. زمور کار گرانو متيو ته څوک نشي دريدای . دکارگرانو نهضت لکه د توپان پشان به دستمگرو زور مات کړي خليل کارگر ورسره خبره غبرکه کړه: :مور يوازې نه يو دنړۍ کارگران [دلندن، اطريش، دامريکا، داشيا ، اروپا] دا ټول کارگران زمور ملگري دي خليل کارگر وويل: د جنگ اور بلونکو ته مور په ډاکه وايوو[دا د سولې کاروان ، دا ديموکراتيک نهضت، کاروان چې مور روان کړی دا به ځي دا کاروان سرحد نه پيژني . ځکه چې سوله د ټولې نړۍ د زحمتکښانو غوښتنه ده. په سوله کې ژوند خوندي ده، له جنگ نه نفرت مور سوله غواړو. دا خبره په کډ اواز ټولو کډونکو وويل. دمټنک په څنډه يو ډنډو غونډې سرې ولاړ ودهغه جامې کارگري جامې نه وې او نه يې کارگري خصلت درلودلکه چې داشرافو نه و. دخواسرې سره دشونډو په منځ کې غږيده. همدا تاسو ځوانانو انقلاب وکړوپه وطن کې مو داور شغلې وشدلې ملامت څوک شو؟ جک قدی ځوان چې غنم رنگه څيره يې وه دکونگرو پشان

يو گام د سولې پر خوا

دسر ويښتان يې غوټه ، غوټه ښکارېده هغه چې همدا نن بریت او ږیره خړيلې وه اشرافي سړي مخې ته نيغ ودرېدپه داسې غږ چې دعزيزخبرې اخلال نشي وويل _ لکه چې داشرافيانو له ډکلې يې که څنگه؟ هغه زياته کره : ټولواشرافيان او باداران له انقلاب نه څنگ کوي . ډارلري ځکه ډارلري چې انقلاب عدالت منځ ته راوړي. نظم په ټولنه کې برابرېږي. د انقلاب مانا همدا ده چې نظم راوړي. ځوان هلک چې په کوټو خپل ويښتان رمنځ کړ دوام يې ورکړ: اشرافيان او باداران هسې له انقلاب نه ډار لري. انقلاب داشرافيانو او بادارانو غاړې نه پريکوي. دهغو لپاره هم انساني ژوند برابرېږي. اوس چې ياغيان د نهضت په ضد جنگيږي دټولو لپاره مضر دی دتوپک کوگی اشراف او غريب نه پيژني. دهر چا په سينه چې برابر شو اشرافي سړی خجالت غوندې شوخو ځان يې ملامت نه ښوده په وجدان کې يې تغير راغلی و. په دې ښه پوه و چې دعزيز خبرې دسولې لپاره دي خو اشراف او بادار کله ځان چا ته ټيټ ښکاره کوي . دلاس سپک يې په وتلي کيده کش کړ : نه يې منم هر څه له بيخ نه خراب شو. په خوا کې سړی چې کارگري جامې يې په تن وې پيکاره خوله يې په تندي کسه کره _ اشرافيان او باداران کله ښه خبره مني؟ که ورته ووايي چې غريبان له تيغ نه تير کړل شي دستي يې درسره مني. پښې به ور پسې درېوي وايي به : دا غريبان چټل خلک دي له بدن نه يې دخولو بوی پورته کيږي بايد نابود شي. اشرافيان او باداران غولان دي په دې نه دي خبر يا خو ښه خبر دي ځانونه ناگاره اچوي که همدا غريبان کار ونه کړي ، بزگران غلې دانې ونه کرري اشرافيان او باداران به څه وخورې؟ کارگر پسې . زياته کره: که زه ماشين په حرکت رانه ولم ستا بدن به لوخ وي هغه جدي شو وويل : ستا دميرمنې په سينه چې دسرو زرو لونگين ټالوونه وهي دا دکارگر دلاس حاصل دی هغه خولې تويه وي خو ستا ميرمن دعطرو په چينو کې لامبي ، کارگر په کوټه اشاره وکړه: دا ځوان چې همدا اوس خبرې کوي دا يو ديموکراتک ځوان دی ديموکراتان ، کارگران ، بزگران په يو لار روان دي . هغوی غواړي دټولو خلکو لپاره اجتماعي حقوق په تول برابر ورکړل شي

يو گام د سولې پر خوا

باداران دهم کار وکړي ، کارگران او بزکران دهم کار وکړي. بيا به نو په هيواد کې نه جنگ وي نه جگړه. دا وخت کې دعزیز جزبه ناکه اواز پورته شو: مور دچا په مری تیغ نه اړدو. انسان وژنه گناه ده ، جرم ده. مور په کاونډ او لري هيوادو غږ کووچې دسولې نړۍ جوړه کړې په سوله کې ژوند وکړې، له جنگ نه نفرت وکړې، پریردې چې په نړۍ کې دماشومانو خولې وازې وي، زده کړه وکړي ، تعلیم وکړي تعلیم او زده کړه په سوله کې کيږي . ددې تنکیو ماشومانو غاړې مه پریکوی! دمور کانو ستوني مه خفه کوی! پریردې چې مورکانې په خپله سینه کې نازولي لوی کړې ، پریردې چې پیغلې په خپلو اوږو دچینې یخې اوبه خپلو مورکانو او پلارو ته راوړې!، پریردې چې کودر په پیغلو ښایسته ښکاره شي! پریردې چې نازنینې پیغلې دسرلي په ورځو کې له دښتو ، دغرو له لمنو دغایتول گلونه غنچه کړي! په وربل یې وټمبي . پریردې چې پیغلې په خپلو سرو منکولو دکورکورو او مامانو دانې را ټولې کړي ! دعزیز له بریتو دوطن پالنې احساس پورته کیده د وینو سره رکونه یې دغمبورو په سر هر چا لیده هر چا لیده چې څومره دسولې امیدونه دده ارمان دی . هر چا به ویل : نارینه ځوان همداسې وي. عزیز چې له سرمو نه هوا وویسته وویل: ای دنړۍ خلکو! مه وژنۍ دا ښایسته گلان مه وژنۍ! دا دیغلو ښایسته صورت په وینو مه لړۍ! دا دځوانانو دھوس مرغه دسپیرو خاورو لاندې مه کوی! دا دکوه قاً دښاپیرو وزرونه مه لنډوی! پریردې چې ازاد پروازونه وکړي ! عزیز موتی پورته کړ: ولې زموږ بوداگان وژل کيږي ؟ ولې زموږ جوماتونه په بمو ورائیږي ؟ ولې زموږ په ښونځیو داسپنو باران اوریري ؟ هغه ټول ته نیغ وکتل وې ویل: دا څوک کوي ؟ دا ولې کوی؟ هغه زیاته کړه : _ اخره خبره مې تاسو ته داده: مور به ټول دسولې له کاروان سره ملگري کیږو. دجنگ په اور به خاورې اړه وو. سوله به په هيوادکې راولودادې زموږ اول او اخر هدف. دغونډې برخه وال او ښاریان به په کډه دسولې لپار مارش کوو. مارش دښار په سرکو لار پرانیسته خلک په هیجان روان وو. دتخته روان په دواړوخوا سپینې کوترې دالتو په حال کې انځور شوې وې . عزیز دخو تنو کارگرانو

يو گام د سولې پر خوا

سره دتخت روان له پاسه ولاړو. عزيز دخپلو بریتو سره ښه کاریده. دهغه نری جک قد او روښانه څیره دخلکو خوښیده. ځوانان دځوانۍ له هیلو سره دتخت روان شاو مخې ته تلل په لوړ اواز به یې نارې وهلې. [سوله، سوله، ژوند په سوله کې ده، خوند په سوله کې دی] بودۍ ښځه دتخت روان مخې ته ووته دمخ له کنځو یې معلومیده چې داویا [۷۰] کالو به وه دهغې سپین او اوډل شوي وښتانه دزمان بدې ورځې انځوره ولې. بودۍ چې دواړه پنچې سره یوځای کړې دزورتوب په زور یې وویل: [..].

ای دانسانانو ربه! جنگ زموږ له هیواد نه لرې کړې. زموږ هیواد زرغون کړه! دسولې دښمنان په سیند لاهو کړه! [په خلکو یې غږ وکړ. راشئ دسولې په لور کامونه پورته کړئ! پریردئ چې انسانان په سوله کې ژوند وکړي! ډیرو ښځو او نارینه وو چې په لاسو کې یې دسولې کوترې نیولې وې هواته پورته کړې. کارگرانو په قوت سره نارې وهلې [کار په سوله کې ده، روغتیا په سوله کې ده، سوله دټولو خلک لپاره شتمنۍ ده. عزیزخو له خلاصه کړه. که عدالت غواړئ دسولې لمن لاندې را غونډ شئ. که برابري او ورورولۍ غواړئ له سولې نه یې وغواړئ یانې هر څه په سوله کې شته یو عینکي سړي عزیز ته په کوته اشاره وکړه نارینه او باتور هلک دی. په یو غږ یې ټول ښار په حرکت راوستی دی. لکه چې ددیموکراتانو نه وي. هغه سړی چې لنگړۍ ږیره یې په زیر مخ شنه وه دتاید سر یې وښوراووویل. ښه غږ پسې هر څوک روانیږي. دا چې خلک سولې ته را بولي دا غږ انساني غږ دی. نو خود به خلک را ولي هغه د عینکي سړي مټ چکوندي کړ زیاته یې کړه: دټولو دیموکراتانو غږ په خلکو ښه لکیري خودا غږ په دشمن بد لکي. ددیموکراتانو په غږ کې عدالت پروت وي ددوی اواز له مینې نه ډک وي. دوی سر بښنده کوي. رڼدو ته لار ښیې. او بې لارو کسان لارې ته سموي. پسې یې دوام ورکړ: همدغوی دی چې دظلم په مقابل کې پورته شويدي دا هیوا به دهمدغو په لاسو اباد او زرغون شي. دجنگ لمن به ددوی په نارو ټول کړل شي. دسولې لمر به دغرو له څوکو را پورته شي. جنگ کوونکي به خلک وپیژني سر تیتې به ژوند کوي خلک

يو گام د سولې پر خوا

به يې سلام هم نه اخلي. لنکرې ږيره سرې په فابريکه کې سوهان کار و. هغه ښه پوهيده چې زموږ هيواد ته جنگ چا راوستی دی. جنگ دچا په گټه دهی، دچا په تاوان، لنکرې ږيري سرې خپل خبرې اوږدې کړې: لکه چې دکوم سياسي کوند غړی به وي. ! زموږ دهيواد د شتمنی او دخلکو شتمنی دخو کسانو له خواچور او تلا شول چې سوله وي ددې کسان محاکمه حتمي ده. ځکه چې ددوی گټې او پردو هيوادو [پاکستان او ايران] گټې سره شریک دي. همدا سبب ده چې دوی په جنگ کې دخپل دژوند اوږد والی غواړي. عينکي سرې ورسره ومنله. _ رښتيا د وويل. په اصل وطلب دخبرې وکړې. زما په ذهن کې همدا خبره وه خوتا اول نوبت واخست. هغه چاچې دهيواد شتمنی چورکړی دهغه سرمايه اوس په پردو بانگو کې پراته دي اولادونه يې هلته تعليم کوي دا چې په خپله دلته ناست دی دجنگ اور ته پکی وهي. چې شغلې يې دغريانو بچي وسوزوي. ددوی خبرې دوام درلودې يو کار گر چې ږيري يې ټول مخ ور پوښلی و دتخت روان له پاسه ودرید هغه لاسونه پورته کړ تور مټ يې ښکاره شوپه جرعت يې وويل_ زموږ خلک نور دجنگ تحمل نه لري. ډير کالو نه شول چې دښمن مور ته جنگ راوستی ده مور که دهر قوم . هرې ژبې او دهر ميلت يوو که تور يوو او سپين ، که خر يوو او زيږ ، که هندويوو او که مسلمان ديو ملک يوو. يو مو لار ده يومو هيواد په کډه به دا دجنگ اور تر خاورو لاندې کوو. [چيچکې] _ مور جنگ نه غواړو، نفرت له جنگ نه، مور دسولې پسې کامونه پورته کوو. مارش دتلاشي له څلور لاري تاوشوهغه تور مخه سرک چې دتور خم په لور تللی ومارش کوونکو په همغه سرک کامونه پورته کول تلل. او نارې يې وهلې [پاکستان دنور زموږ هيوادته جنگ کونکي نه را ليري. مور به هغه خاوره هم خپله کړو او دسولې ديوې به پرې بلې کړوچې ستمگرو په زور او غير قانوني توکه له مور نه بيله کړې ده.]، يو هيواد يوه خاوره ، يو افغان يو پښتون] همدا غږونه پورته کيدل مارش په خپلو درنو پښو روان و. دصحت عامې دخلور لار ي چې راتاو شول دا وخت دمازيگر سرې وړانگې دغرو په مناروغوريدلې وې لکه دپيغلې په

يو گام د سولې پر خوا

هسکه غاړه چې د سرو زرو اميل ليده شي. مارش هم خپله لار لنډه کړه هر يو په خپله لار لار، عزيز هغه وخت خپل کور ته ورسيد چې دلمر اخره خريکه دغره تيرې ځلولې

(۲)

عزيز دستومانی په حال کې خپل کور ته ورسد د عزيز بریتونه په خاورو سپره او دلمر د تودو څپو له کبله لکه د ژمي په وخت چې د ونې پانې ځوړندې شي. هسې يې د شونډو له پاسه ځوړندې وي. دا خو اسانه هم نه ده چې دسهار نه تر لړمل پورې دسوزان وړانگو لاندې ولاړې يې او د عدالت نارې وهې، خو چې دکور په انگر نوت دهغه کټ له پاسه ړنگ بنگ پریوت چې د شیشم ونې لاندې ایښودل شوی و. کټ د عزیز راحت لپاره څلور واړه پښې کلکې کړې وې لایې میرمن [ناجیه] نه وه خبره چې عزیز لکه دا وبو مړې په کټ پروت دی هغه د بریتو له منځه هوا ویسته د کټ په بازوکانو یې دواړه لاسونه اړتې، برتې وې. د نفس سره یې کیده ه بنکته پورته کیده. سړی پوهیدی شو چې ژوندی دی سا یې په حرکت کې ده ه نور خود عزیز او مړي فرق نه کیده سره له دې چې عزیز جسما ستوکانه و خو روح یې خوشاله و. زهن یې دکایناتو منځ کې پټې لتولې دهغه خدای په فکر کې د و ب و چې نړۍ یې پیدا کړی و د عزیز روح دهغه دروغجن ملا سره په جکره کې وچې ستمگران یې په دوروغو دخلکو خدایان کړي واو ټول غریبان یې دهغو شتمنو خدایانو تابع گرځولي و. عزیز دا نه منله چې د ده فکر چا په ځنځیرو تړلی ده. هغه خپل فکر ا زاد او خپلواک کپله عزیز به له ځانه سره ویل: همدا کارگران دي چې ځنځیرونه جوړه وي. په همدې ځنځیرو دکارگرانو لاسونه تړل کيږي. په فکر به لار [ځنگه ولولی شو چې دا ځنځیرونه مات کړل شي؟ دا پري وشلېږي؟] بیا به یې ویل [هغه څوک چې دا پري او ځنځیرونه جوړه ولی شي ماتولی یې هم شي] هغه لاسونه چې د پیسو خاوندانو ته ماڼۍ جوړه وي وړانولی یې هم شي خو چې اراده قوي وي او عظم فولادي [عزیز له روحانیو ډیره کرکه کوله هغه به تل همدا

يو گام د سولې پر خوا

خبره کوله [روحانيانو لوی مخلوق ددسرما يې دشاهانو په خدمت کې غلامان کړي دي هغوی په دروغو پرکني دپيسو دځاوندانو لپاره کماري بيا وايې [دهر چا نصيب]] عزيز په هيبت او هيجان سترگې وبنورولې - ملا دروغ وايې همداپسې دې چې بل يې د پيسو ځاوندانو ته غلامان کړي دي خو ددې ظلم د ماتولو لپاره دخلکو يوالی او پاڅون ضروري ده. اول بايد سوله راشي بيا عدالت تامين شي. عزيز دشونډو په منځ کې همدا خبره تکرارويل [خلک به ځانو ته دسولې دنيا جوړه کړي دا جنگ به دسولې په نړۍ بدل کړل شي. خلک به هوسا ژوند ولري ماشومان به بيا بنوونځۍ ته لاړ شي. دتولو خلکو زهنونه به خوشاله وي ، انجنې اوهلکان به په يو ټولگي کې زده کړه وکړي . کروندې به وغورځوي ، دسپند مستې څپې به ددبنتو ترې زړونه تازه کړي ، باغونه به له گلو ډک وي. زه به دخپلې ميرمن [ناجيه] سره دگلو په منځ کې قدم وهم. دهغې زلفې به زما په اوږو ټالو نه وهي . کله چې دگلاب دگل په تماشا کې ولاړيو يوه خوره مچه به ځينې واخلم هغه به وځاندي زمور مينه به نوره هم تازه شي.] عزيز په همدې خيالو کې وچې ناجيه دپخلنځۍ نه را ووته. دهغې چې شندلې زلفې په اوږو پرتې وې دحويلۍ منځ ته شوه خو چې په عزيز يې تورې ، غټې ، مينه ناکې سترگې ونبستې په مسکا شوه. دعزيز په خوا راغله خو چې دعزيز په سينه يې ورغوی کينډودعزيز سترگې خلاصې کړې خنجري بارڅوکان يې چې دسترگو له پاسه پورته کړه ناجيه يې سترگې ولکيدې مسکې شو. ستړی شوې؟ [ناجيه وويل] دستريا پسې راحت شته خوچې راحت دهغه چا په برخه شي چې ستريايې وباسي. مزه داره وي. او که دستريا راحت دبل چا شي ستريا نور هم زيات شي. دروحي شگنچې لاندې راځي عزيز دکارگرانو او بزگرانو دستريا په فکر شو. وکړی! کارکران ځانو نه ستري کړي توليد وکړي خو دتوليد ميوه دبل چا کام تازه کړي . بزگر هم داسې ووبوله. له يوې خوا ستريا له بلې خوا روحي شکنجه دمزدورانو دژوند موده لنډه کړي . ناجيه خبره واخسته: مارش مو خونده ورو؟ _ ماته يې خو ډير خوند راکړو [عزيز وويل] ټول بناريان له خوشالۍ نه په هيجان راغلي وودا چې جنگو

يو گام د سولې پر خوا

ډير کورونه يې خراب کړي او کورنۍ غړي يې له لاسه ورکړي و دسولې غږ پرې ښه لکيده. دهر چا په زړه ه دا خبره وه چې [دتوپک خوله د بند کړل شي] او زموږ د ماشومانو له خولې دسولې ترانې پورته شي. لکه چې وايې

[چې نه جنگ او نه جکره وای زمو ملک کې - يو دسولې دنيا کې وای ښونځۍ وايې] ماشومان تر ټولو سولې ته ضرورت لري. عزيز چپه خوله و يوازې سترگې يې رپولې دشنه اسما مخ به يې په ستومانوسترگو لیده. په زړه به يې نوي ، نوي هيلې و برکيدې ويل به يې : شين په شي، زرغون به شي، دسولې وطن به شي، شين چای په ترموز کې لرې؟! [عزيز سوال وکړ] - خود يې لرم کله چې يې غواړې لرم يې . ماغوندي ميرمن لري. [ناجيه وويل]

ناجيه خپل صفت ډير وکړهغې وويل: که دميرمنو لښکرې له تاسو نارينه وو سره يوځای نشي دادسولې لښکر به تاسو نارينه يوازې هدف ته ونشي رسولى. ځکه چې ښځه دټولني نيمايي برخه ده. بايد له نظره ونه غوزيږي. عزيز دناجيه خبرې دسر په اشاره تايدي کړې . بييايې شونديې دوچې او ترې خولې په منځ کې وکړخوله. - نيما برخه دښځو له مارش کوونکو سره يوځای و. هغو چې به شعارونه ويل نارينه وو به ه ورسره يوځای ويل لکه دموسقي الې چې سره يوځای شي او خوندور اواز ځيني پورته شي. همدارنگه له خوند نه ډک: اواز به دښاريانو غوږو ته رسیده. ښاريان به په هيجان شول عزيز دوام ورکړ: ښځې چې په جکره کې دنارينه وو سره يوځای شي نارينه په چوش راشي بې له ډار په مرغل پورته شي. خو چې په شونډو شپيلۍ سپره کړي دننگ سندرې پکې پف کړي کوم زلمی به وي چې په دښمن ونه دانگي؟ عزيز په گټ نيغ کيناست لکه چې له بدن نه يې ستړيا په وتو وهغه دپلار دخولې کيسه راواخسته [پلار مې داردو منصبدارو زه کوچنی وم چې دهغه په اوږو دمنصب سره نښانونه ټمبل شوي و کله چې به له دندې کور ته راغی زه به يې غيږ کې ونیوم ما به دهغه داوو نښانونه کښول پلار به مې ويل] مه کوه چې دا نښانونه دوطن دازادۍ او ابادۍ نښانون دي

يو گام د سولې پر خوا

[پلار مې زياته کړ: يوه ورځ مو د پاکستان له پوځ سره جکړه وکړه هغوی زموږ په خاورې تيری کړی وخو چې زموږ پوځ سرحد ته ورسيد او دکارتوسو باران مو پرې پيل کړدهغې سيمې يوه پيغله چې [نانکه] نومیده د پوځ له سر بازارو سره يوځای شوه شپيلی يې په شونډو کيښوده دغيرت او ننگ سندرہ يې پکې پف کړه سربازان په نڅا شول له توپکوسره کډيدل. په چوش راغلل په دښمن يې يرغل وکړهغوی وتبنتيدل بری زموږ په برخه شونو ځکه مې وويل چې دښځو له شعار او نارو سره په مارش کونکو کې چوش پيدا شوپه کله اواز به يې دسولې نارې وهلې. ته د فکر سم کړه زه چای راوړم [ناجيه وويل] عزيز بالښت ته څنگل تکیه کړ د هغه چرکانو بچو ته يې پام شو چې دښتو کبلو له پاسه يې واړه ، واړه کامونه يې پورته کول چرکې دخپلو بچو ته دلار تک ښوده. خو چې په مښوکې دځمکې مخ وټکوي بچې يې په سرو او نازکو پنچو دمور خواته منډه کړي دمور شا وخوارا تاوشي مور خپلو بچو ته ددانو پيدا کولو چل ښيې. څنگه يې په کار اچوي او دکار لار ور ښيې. ؟مور پوهيده چې بچې يې اخر ځان ته ژوند غواړي او خپل نس په خپله مړه وي. بيا به چرکې خپلې پنجالي په ځمکې بندې کړې لکه څوک چې ورک شى لتوي دا بله لار وه چې مور خپلو بچو ته ښوده يانې دځمکې سينه ولتوي ستاسو روزي پکې شته. لکه بزگر چې دځمکې سينه څيرې کړې غلې دانې ځينې را وباسي. عزيزدچرک ژوند ته په جرتو تللی و. بيا چې چرکه يوځای کې ټسته کيناسته او بچې يې دسينې لادې کړل وزرونه يې پرې وغورول لکه مور چې په خپلو اولادو برستن اواره کړي چرک همداسې خپل بچيان دوزرو لاندې کړل بچې به يې له پاسه پورته شول له مور سره به يې مينه کولو عزيز دمور او بچو تر منځ دمينې او محبت اړيکې ښه ليدل ويل به يې : هره مور مهربانه وي . هر چا ته خپله مور گرانه وي. او دمور دلمن لاندې خپل ژوند په مينه تيره وي . کوچنی وي ځوان شي، دمنډو شي، دکار شي ، دوطن دابادولو لپاره مټې پورته کړي همدا ښه ژوند دی چې په مينه او کار سره وي. خو چې کوم ظالم دمور او بچو داسې خوږ ژوند ديوه کولۍ سره تباہ کړي دا نو بيا دښمنو نه

يو گام د سولې پر خوا

ده. ټول انسانان بايد په گډه لاسونه پورته کړي دظالم لاسونه لنډ کړي . او دوطن اولادونه دسولې په غيږ کې لوی کړي .ويې روزي .عزيز سر ته حرکت ورکړ: زموږ لار مقدسه ده. هغه څوک چې غواړي دسولې نړۍ جوړه کړي داحترام وړ دی عزيز لا دسولې له سمندر نه نه ووتلی چې ناجیه ښکاره شوه پطنوس يې په دواړو لاسو نيولی ودعزیز تر خوا کیناسته. _ ستړيا به د وباسي. دا دقندو څو پارچې په خوله کړه دچای غږ پرې پاسه کوه انرژي به دپه بدن کې پيدا شي. _ ژوند داورد غواړو [عزيز وويل] _ له تاسره [ناجیه وويل] ناجیه زياته کړه: ژوند يې له نارينه خوندور نه وي. دښځې نيم اړخ نارينه ده. همداسې نارينه اړخ وبوله. ناجې پر مخ وليدلې ويښتان پورته کړه عزيز ته نژدې شوه دعزیز دپنډۍ په منبلويې پيل وکړ: اوس به دستړيا ورکه شي هو! دښځې پاسته منکولې چې په نارينه ولکيري په ستړيا نه پوهيږي . ناجیه نور هم عزيز ته نژدې شوه: رښتيا مارش خوندورو؟ تا به ځان ښه خولې کړی و. ناجیه نوره هم مخکې لاړه: خلکو څه ويل؟ دمارش په مانا پوهيدل که هسې روان وو؟ عزيز يو پياله چای په يوه سا وڅښل وويل: ټولنه لکه ځنگل داسې ده. ښه بوتې ، بيکاره بوتې ، ميوه لرونکې ونې او بې ميوې ونې او اغزر لرونکې دا ټول پکې شتون لري. ځناور هم غټ واړه ، قوي ، صعيغ هم لري قوي ځناور په وړو ځناورو خولې لکوي دهغو غوښې او وينې خوري ټولنه همدا سې ده دپيسو خاوندان دغريبانو ستونی خفه کوي باداران مزدوران دخپل خدمت لپاره ځغلوي. دمارش په باب دهر چا نظر ځان ته وي . دسترگو لاندې مې خلک څارل چا به دزړه له کومي په مارش کې برخه اخسته دسولې لپاره به يې غږ پورته کړڅو ځينو به دمارش په هکله بد نيت درلودغږ به مې غوږو ته راغی [دا هلکان مست شوي دي دوی له خدايه غير دي دوی ديموکراتان دي په خبرو يې څوک نه غوليري] خو ځينې چې پوهيدل ويل به يې [دا جنگ پاکستان زموږ په ملک پيل کړی دی هغوی دډيورن له کرښې ويږه لرې پاکستان دافغانانو بيا دښتنو په نيت ښه پوهيږي چې دډيورن کرښه نه مني نو ځکه جنگ دهمدې هدف لپاره دی] ديو

يو گام د سولې پر خوا

سړي غږ ډيرو کسانو واوريدنه په زړه ورتيا وويل: [چې يو افغان هم ژوندی وي دډيورن کرښه به ونه مني] . اوکه نن د ورسره ومنله چې دا دا خاوره ستا شوه جنگ ختم ده. عزيز دناجيه په اوږه لاس کيښود ځان ته يې نژدې کره ښکله يې کره. : اوس پوه شوې گراني!؟ خپله خاوره لکه دچا ميرمن چې چاته گرانه وي که پردی دچا ميرمن ته کوټې وړاندې کړي ميربه به يې څه وکړي؟ ناجيه دواړه شونډې يودبل سره مښلې سړيې دروند ، دروند وښوراو_ رښتيا چې سخته ده. ميربه تحمل نشي کولی . عزيز بله پيالاه چای په سرواړاو_ همداسې دهيواد مير ونه خپل په هيواد سر ورکوي دا چې زموږ هيوادوال هره ورځ لس ، شل تنه خپله وينه ورکوي دا دهيواد ددفاع په خاطر دی. خو چې زموږ دسولې کاروان خپل هدف ته ورسيري جنگ به خپله خوله بنده کړي دټولو لپاره به ښه ژوند وي ياغيان به دپردو له دام نه ازاد شي. ددروغجن ملا خبره به څوک نه ني . مذهبي ، روحاني کسان به نور د پردو په پيسو خپلې کلې نه مړه وي . هغوی چی زموږ دسولې له کاروان سره يوځای شي دهغوو ژوند به هم ښه شي . عزيز خپلې سترگې شاوخوا تاوې کړې _ زمو غږ دټولو انسانانو لپاره دی حتا چې دنړۍ انسانان هم دسولې په خوا را بولو . ناجيه په خبرو کې ولويده: ايا ته په دې ايمان لري چې مذهبي کسان به ستاسو دسولې له کاروان سره يوځای شي؟ ناجيه چې په شونډو کوټې ووهلې په خپله يې ځواب ورکړ_ کمان نه کوم. ځکه کمان نه کوم چې دهغو زهن تور دی . دتور زهن سپينيدل دا هم اسانه کار نه دی دپيسو خاوندان ، باداران دهغو زهن په پيسو تور کړي دي مذهبي کسانو سترگې روښانه دنيا نه کوري دهغوو زهن په تيارو کې بندي ساتل شوي دي هغوی دخپل تور زهن نه روښانه جهان نه کوري. عزيز ورسره ومنله _ ستا خبره فلسفې ته لارې. خو پوه شه چې دماډي په وجود کې متضاد قطبونه شتون لري ماده په خپل حال نه پرېږدي . په حرکت يې راوړي او دحرکت نتيجه تکامل ده. همداسې چې په ټولنه کې متضاد فکرونه ، زهنونه شتون لري دا فکرونه او زهنونه هم په ټکر کې دي دټکر په نتيجه کې زوږفکر له منځه ځي خپل ځای نوي فکر ته

يو گام د سولې پر خوا

پريږدي . چې نوی بيا مترقي وي زموږ کاروان چې په حرکت کې دی دده کاروان مخه څوک نشي نيولی خنډونه به يې مخکې پيدا شي مشکل به وکوري ددې کاروان ډير کسان به دتورې ارتجاع قرباني شي خو بری به زموږ په برخه شي . او دارتجاع مخ به تور وي . خلک به دگلونو ميله کوي ځکه چې زموږ لار دحق لار ده ناجيه مسکه شوه لکه همدا اوس چې لاس په لاس دعزیز سره دگلو په بازار کې ده ناجيه سترگه ووهله دعزیز مټ يې ونيو: چې داسې ده نو په تشاب کې په د ولمبوم چې ښايسته شې . او دبازار خيريې دله بدن نه وځنډم . عزیز دچای اخر غږ وکړو په داسې حال کې چې په تندي يې دخوشالي نښي ليدل کيدې دناجيه پنجه يې په ورغوي کې نيولې وه روان شو . ناجيه په دوه کوتو دتشناب دروازه ټپله کړه هر څه دعزیز دلما لپاره تيارو . عزیز ځان لوڅ لپړ کړناجيه سترگې بلې خوا ته واړه ولې . عزیز تحریک شو ناجيه يې په غير کې ونيوه ښکل يې کړه . بيا نو ناجيه ته نور دشرم ځای نه و پاتې په سپين او پراخ ورغوي يې دعزیز ملا سلوله . دا دی تا چې دغريبانو لپاره چينې وهلې اوس يو غريبه دهغو چينغو عوص درکوي . عزیز شين خندل په پنجه يې دناچې پوست ورون نيولی و . : ته څه غريبه يې؟ ما غونډې تکیه ميره لري . عزیز خپله خبره اوږده کړه : څوک چې په خپله خوښه ميره لري هغه ښځه غريبه نه ده . دهغې ميرمن ژوند لکه شهزادکی چې دبل چا په اوږو تيريري همدې ته دسولې ژوند وايې . عزیز زياته کړه : په کور کې دخاوند او ميرمن ژوند خوږ وي مينه ددواړو په زړوکې په نخا وي دا ده سوله او چې سوله وي داده خوږ او له مينې ډک ژوندعزیز وځنډل : داسې ژوند به دپاچاهانو هم نه وي . ناجيه خپلې پستې شونډې دعزیز پر مخ کيښودې چې تر ډيره دناجيه دشونډو داغ دعزیز په مخ ښکاریده . وويل : زه هم ستا په مخ دملکې دمهر پشان نښه اړدم . شيبې لا ډيرې نه وې تيرې چې دعزیز سپين بدن دصابون په سپين ځک کې وپريښيده . عزیز چې په ديوال ځړيدلې ايښې ته مخامخ ودرید ځان ورته ښکلې ښکاره شو . په ناجيه يې غږ وکړ : دا دی ښکلا . ناجيه مسکه شوه : زما دلأس برکت ده ناجيه له خندا سره دا خبره وکړه . :

يو گام د سولې پر خوا

زما لاس چې چيرې ولکيري هغه ځای په ښکلا بدل شي. عزيز او ناجيه په تشاب کې توکې تکالې ډيرې وکړې. وخت يې ښه تير شو. په ژوند کې چې ښې خبرې وي هغه ژوند خوندوروي. او روح تازه وي. عزيز په خړپ او ترپ له تشاب نه ووت. دهغه دماغ تازه و هغه هيڅکله چا ته نه په غوسه کيده څيره يې دخوښۍ دسمبول پشان و. چې له چا سره به په خبرو کې و هغه کس به دعزیز له خبرو لرت ورو. اوس چې تازه دمه له تشاب نه وتلی و خوښې يې په څيره کې په گدا وعزیز وويل: دغرمې څه پروکران لرې او څه به پخوې؟ [عزيز وويل] ناجيه خبره واخسته: چې څه غواړې پرې به واوړې. چرک کباب، بادنجان بولاني چې ستاډير خوښ ده ناجيه زيات کړه: څوک چې ټولنې ته سوله راپي او خپلو خلکو ته دسولې ژوند په برخه کوي قدر يې په کار ده. په ليمو به يې خلک قدر کوي په شونډيو به يې ورته دنيشي شربت وڅخوي. عزيز هغه وخت په کوتو دسر ويښتانه رمنځاوچې جميل او نازو دکور په دروازه نوتلل. څومره ښکلي ښکاريدل لکه جوړه کوترې په هوا کې په ملاقو وي. بيا دپام له پاسه جوړه کيڼي. جميل او نازو دعزیز اولادونه ووهغوی دواړه له ښونځۍ نه کور ته راغلل. عزيز ورته په دوه پښو کيناست غيږ کې خلاص کړدواړه يې په غيږ کې جوړه ونيول پورته يې کړل اول يې نازو ښکل کړه بيا يې جميل. دواړه يې په غيږ کې نيولي وو برنډې ته پورته شو. عزيز داسې ښکاريده لکه سيمرغ چې دوه بچيان دوزرو لاندې نيولي وي له ځانه سره يې انتقالوي کله چې عزيز په برنډه کې دکوچ له پاسه کيناست جميل او نازو يې په خوا کې وونن مو کوم سبق وويل؟ [عزيز پوښتنه وکړه] جميل وويل. پلار جانه! له ښار نه دسولې غږونه پورته کيده مور ته ښوونکي دسولې ترانه وويل.

[سوله کې ژوندون ښه ده. زمور منځ کې تړون ښه ده]

[مور سبق، سبق وايوو. دسولې مضمون ښه ده]

همدا ترانه وه. نازو غږ کړ: پلار جانه! مور هم ترانه وويل

[سوله کې مو کورده. خپل وطن مو مور ده]

يو گام د سولې پر خوا

[خپل وطن به ساتو _ دا مو وروراوخور ده]

عزیز یوه مچ په له جمیل او یوه یې له نازونه واخسته یو یو قلم یې ورته انعام ورکړ .

۵۵۵۵

نازو په خیال تللې وه هغې چې غټې ، تورې ، کردې سترگې تاوې را تاوې کړې پلار ته یې وکتل غوښته یې څه ووايې خو دخبرو په ځای یې خوله له خندانه ډکه شوه. له خدا وروسته یې بارخوکان په سترگو واړه ولې خوچې بل ځل یې بانه پورته واچول خبره یې په خوله راغله. _ پلار جانه! ولې خلکو په ښار کې نارې وهلې؟ دڅه لپاره یې ویل سوله غواړو؟، سوله څه ته وایې؟ عزیز لاخبره نه وه پورته کړي چې جمیل نوبت واخست. نه پوهیږي؟ سوله یانې جنگ نه وي . نازو دجمیل شونډانو ته کوټې واچولې لکه په کوڅه کې چې ماشومانو بندار جوړ کړی وي چې په اخر کې سره خپه شي یوبل ته شونډې اچوي. دماشومانو عجب له خونده ډک ژوند وي یوه شیبه په جنگ شي بیا ژر په مینه خبرې کوي . عزیز غلی وچې جمیل او نازو خپرې ولکولې. جمیل وویل _ پلاره ! زه درواغ وایم؟ سوله همدې ته نه وایې؟ چې جنگ نه وي . نازو پرې خیز کړ. ما له پلار جانه پوښتنه کړې وه پر تا یې څه ! عزیز نازو په اوږو سپره کړه په حویلی کې یې کنج ، په کنج وگرځوله. په نس یې وتخنوله. په خدا یې کړه. له اوږو یې کوزه کړه

_ جمیل وروردړښتیا وایې. چې جنگ نه وي هلته سوله وي. او س خو زموږ په هیواد کې جنگ دی . او دا جنگ زموږ کاونډ هیوادو لکه [پاکستان ، اوایران] مور ملک ته راوړی دی . تاسو چې لوړ ټولگیو ته پورته شوی دتاریخ په کتاب کې به یې ولولې چې څنگه پرعلگرو زموږ په خاوره یرغل وکړو؟، مغلو څه وکړل ، او انگریزانو څه وکړل؟ او دا اوس دپاکستان حکومت څه کوي؟ او دایران حکومت څه کوي؟ عزیز جدي غوندې شوه _ نیمه خاوره زموږ پاکستان لاندې کړی او دهلمند په اوبو ایران دعوه لري. عزیز دنازو دغوږ نرمه ونيوه _ په جغرافیه کې به یې ولولې چې زموږ هیواد ترکومه ځایه و؟ اوس تر کوم ځایه ده؟ پس جنگ همدغو مور ته راوړی دی. په ښار کې چې خلکو دسولې

يو گام د سولې پر خوا

نارې وهلې او تاسوپه بنوونځۍ کې دسولې ترانې غږولې دا په دې مانا و چې مور جنگ نه غواړو. له ټولې نړۍ نه زموږ دا غوښتنه وه چې مور ته سوله راولئ ځکه: چې ماشومان په جنگ کې سبق نشي ويلي. خلک په جنگ کې کار نشي کولي، په جنگ کې خلک وژل کيږي، ماشومان بې پلاره کيږي، جمیل پرې ټوپ کړ-رښتيا وايي که پلار څوک مړ کړي مور ته به څوک ډوډۍ راکوي؟ جامې به مو څوک منځي؟ نازو کوټه په شونډو کيښوده په حيرت يې کتل لکه چې په رښتيا دچا پلار، مور دېم په انفجار کې مړه شوي وي. او دپلار، مور دجنزاي بازو ته ولاړ وي. اوبښکې يې وچې وې دحيرت په دنيا کې ولاړ وي. خو چې کوته يې له شونډ پورته کړه-که مور، پلار نه وي مور به غله وتښتوي. په چا به مو خرڅ کړي. دنازو په شونډو کې دسولې په خاطر مسکا وځليده. په هيچتان يې وويل- مور سوله غواړو. نه جنگ اې دنړۍ خلکو! مور ته سوله راوړئ چې خپل سبقونه ووايو. عزيز اوږه وښوره وله - دا دی اوس پوه شوې. دخلکو نارې دهمدې لپاره وې. ناجيه په داسې حال کې چې لاسونه يې په غوږو و له پخلنزي ووته. غږ يې پورته شو-دلاس منځلو اوبه تيارې کړئ. جمیل دپخوا پشان کوزه، چلمچي راوړو اول يې پلار ته کيښود هغه دواړه لاسونه په صابون او اوبو ومنځه نازو همداسې وکړ پلار وويل-هر کله چې ډوډۍ خورئ مخکې دډوډۍ خوږونه لاسونه په صابون او اوبو ومنځئ. عزيز زياته کړه - په ناپاکو لاسو ډوډۍ خوړل انسان ناروغه کيږي. ناجيه پطنوس په لاس ولاړه وه غږ يې پورته کړ- دسترخوان اوار کړئ. هغې چې پطنوس په ځمکه کيښودو - دا دی کباب، دا دی بولاني. وبه يې خورۍ په چالاکی. دناجيه دگريوان ټټۍ چې په پخلنزي کې خلاصې پاتې وې همغسې وې. دتيو پندې غوښې يې دگريوا له ترازو ښکاريدې. عزيز چې سترگې په دسترخوان ولکيدې غږ يې وکړ-دکوټرو په ځال کې دواړه کوټرې دالوتو په حال کې دي ناجيه ژر ځانانه متوجه شوه دگريوانه ټټۍ يې وتړلې. ناجيه وپوهيد چې عزيز څه وايي؟ - دنارينه وو خو همدا

يو گام د سولې پر خوا

حساس ځای ته سترگې وي ډوډۍ په توکو ، توکو وخوړه شوه لا لاسونه نه ومنځل شوې چې دانفچار غږ تر غوږ، شو دهندوانو په کوڅه کې بم انفجار کړی و .

.. عزيز په حيرانونکي څيره ناجيه ته وکتل او له غوسې نه يې وروځې الوتل دمخ په سپين پوستکې کې يې سره خطونه پيدا شول چې احساساتو نښې وې . په هيجان اوتحريك کې دهرچا په څيره کې تغير راځي.انگي يې سره شي دزړه حرکت يې له نورمال حال نه ووځي . عزيز چې په کوتو دسر ويښتان رمنځ کړ وويل_موږ څه غواړو ياغيان څه غواړي ؟، په نړۍ کې سوله غوښتونکي څه غواړي دجنگ اور بلونکي څه غواړي ؟انسان وژنې ته بهادری وايې . کوم وجدان به وي چې دا خبره ومنې چې دانسان وينې د وپهيري؟دانسان سر ددهغه تنې نه جدا کړل شي . عزيز دغم له تاوه پورته شوپه داسې حال چې دواړه لاسونه يې تر شا نيولي وپه حويلۍ کې يې قدم واهه_ دخوړونکو ليوانو او اسان وژونکو انسانانو تر منځ څه فق کيدای شي؟ليوه دبل حيوان ستونی خفه کړي ځان موږکړي دپيسو اوتور زهنو خاوندان دخپل دگټو دلاس ته راوړو په خاطر ديو سپيڅلي انسان وينه تويه کړي . عزيز کوته وښوراو وويل_بس دکړنې له کبله دواړه يو شان دي .يو فرق شته چې ځناور په څلورو پښو لار کوي او انسان په دوه پښو ..ناجيه عزيز سره په حويلۍ کې جوړه کامونه پورته کول دهغه دتسل لپاره به يې په جنايت کارانو يوه يوه خبره غورزوله .دهغوو عملونه به يې غندل .دناجې څيره هم سره شوې وه .هغې چې خپلې زلفې په مټې ونيوې دشا په تخته يې وشدل _ بيا به دچا مور بوره شويوي ؟، بيا به کوم ماشوم بې پلاره شوي وي ؟ځمکې به بيا دبې کناه انسانانو په وينو سرې جامي په تن کړي وي .عزيز خبره واخسته_ که دهر چا وينې بهيدلې وي ديو افغان به وي .ددې وطن بچي به وي .عزيز زياته کره _ نه دمزهبي بچي مري نه دپيسو دخاوندانوبچي .او نه دارتجاع اولاد .همدا دغريبو خلکو اولادووه دي چې قرباني ورکوي .په تود بټۍ کې زمور دخلکو هيدونه سوزي .عزيز چې برنډې ته مخامخ ودريد دخپلو اولادو څيره يې په سترگو کې انځور

يو گام د سولې پر خوا

شوپه لوړ اواز يې وويل_داخلک به جنايت گاران ونه بښي.، دا ماشومان به له جنايت کارانو نه دخلکو دوينو انتقام واخلي.دعزيز سترگې له غوسې نه کړې وړې شوې_دوی په دې نه پوهيږي چې له څاڅکو نه ويالې جوړيږي او دويالو نه سندونه جوړ شي بيا له سيندونه سمندر جوړ شي. سمندر دچا پروا نه کوي هر څه په خپل سينه کې ډوب کړي. دا ماشومان به دڅا څکو په پشان سره يو ځای شي او ترې به توپاني قوت جوړ شي.دهر چا تور زهن او توره څيره به خلکو ته وښيي او دا تور نقابونه به يې يو ورځ څيري کړل شي ددې ولس انتقام به ځينواخلي.عزيز په وجتو کامو برنډې ته پورته شو په هغه وخت کې دچرکې واړه بچيان دعزيز له پښو تاو شول په سرو ماريو کې دمور نارې وې.عزيز چې چرکوري وليدل لا يې څيره سره شوه بریتونه يې دشونډو له پاسه الوتل هغه چې خپل لاسونه دکورتي په لستونو کې نويست ناجيه پرې غږ کړ_څه کوې؟_ ځم چې حالات له نژدې وکورم..وکورم چې څوک په وينو لټ پټ پروت دی .وکور چې کومه مور دچا په مړي ژړا کوي؟وکورم چې کوه مور دچا په وينو لاسونه سره کړي دي؟وکورم چې کومه ښځې دخپل خاوند په مړي مخ په سپيرو سور کړی؟. دکوم پلار سينه سوری ده؟ او دکوم چا پښې له بدن نه جدا شوي دي؟عزيز نورې خبرې بندې کړې له دروازې ووت.عزيز په چټکو کامو تلو دناجيې په زهن کې تيرې ده_عزيز انسان دوسته سړی دی .دهغه زړه په هرچا خور شي.دبل بچی ورته دخپل بچي پشان ښکاري.دهغه په زړه کې دانسان سره مينه ده.، عزيز په سولې مين سړی دی .خو دناجيه په زړه کې ويږه او ډار هم و سر يې وخوزاو_په عزيز څه ونشي؟ځکه چې دښمن قابوده چې بل ښکار په لاس راشي.ناجيه ليدلي وچې ديو انفجار نه وروسته بل انفجار هم وشو نور ډير انسانان دجنايت کارو له لاسه قرباني شول .دهمسايه دکور ښځو ددروازې درشۍ نيولې وې معلومات ته انتظارو.هريو دخپل اولادو په اندښنه کې و.ځکه دلاسو سپيري يې سره سولول يا به يې مخ په سپيرو سور کړی وډير ځنډ لا نه و تير عزيز دهندوانو کوڅې ته ورسيد هلته وحشت و.ژړا او فريادونه پورته

يو گام د سولې پر خوا

کيده. په يوځای کې هندو لالا په کوڅه کې له لنگوتي سره پروت ودهغه برکه ږيره دوينو رنگ اخستی ويوه پښه يې له بدن نه جدا وه. رانۍ پرې ژړل درانۍ په مخ اوبښکې دسيلاب پشان روانې وې. رانۍ چې دخپل دځاوند ډډيرې وينې پاکولې همدا به يې ويل. مور خو مسلمانان نه يو نو ولې مو وژل کيږو؟ شا وخوا به يې وکتل خفه غونډې غږ به پورته شو. دياغيانو جنگ خو دمسلمانو سره ده نو ولې مور هندوان ددې جنگ قرباني کيږو؟ بيا به يې دهدو لا لا په کيده خپل په وينو سره لاسونه کيښودل کريکه به يې کره. اى دمخلوقانو ربه! ولې ددا ياغيان مور ته را ليرلي دي؟ زمور لاسونه دورته تړلي اودوى د زمور وژلو لپاره خوشي کړې دي. عزيز دهندو لا لا تر خوا ودرید لاسونه يې دهغه سر لاندې کړرانۍ دسترگو په اشار دعزيز نه دمرستې په هکله مننه وکړه رانۍ اوږد، اوږد نفس اخستودسترگو په کنج يې عزيز ته وکتل دهغې زړه لږ نرم شو په زړه يې تيریده. ښه انسان هم په نړۍ کې شته. يو ورځ به دا ښه انسانان سره اوږه په اوږه شي دظالمانو لاسونه به لنډ کړي. رانۍ لا دفریاد او ژړا نه نه وه خلاصه چې دهندو لا لا دسين دخرهار اواز پورته شو. هغې لا خپلې اوبښکې نه وې وچې کړې چې دهندو لا لا لاسونه او پښې سستې شوې. داخر ځل لپاره يې سترگې خلاصې کړې رانۍ يې وليده دشونډ، په خوزيد يې له رانۍ سره مخه ښه وکړه. بيا يې سترگې پټې شوې. زړه يې ددنيا له غمونه بې غمه شو. رانۍ په سپرو خاورو پري وته. ويل به يې شهيد شو. جنت يې ځای شو. دکوڅې خلکو دهندو لا لا جنازه په اوږو پورته کړه دهندو لا لا دپکورو تپنک په ځمکه سر چه پروت و. عزيز چې څوکامه مخکې لاږډيو ماشوم ککره يې وليد له تنې نه جدا وسترگې بې دسر په کوپړۍ کې نه وې ماغزه يې دسپينې اوورې پشان دده سر سپين کړى وهلهته بل جيري ديوې ښځې کيده سورۍ وه عزيز په چټکې دمرو او زخميان په ټولولو کې مرسته کوله. هغه دهيجان په حال کې و همدا به يې ويل. مور سوله غواړو ياغيان جنگ. دا دى دجنگ حاصل دوينو بهيدل سوله خلکو ته ژوند ښي. هغه چې وايې [توپان په کلي سم شوکلی يې وران کړ خلک تبا شول. او يا زلزله

يو گام د سولې پر خوا

وشي ټول کلی چپه شي. کړکۍ ماتې شي ، ديوالونه ړنگ شي. خلک تري لاندې شي. انفجار او جنگ همدا شان وړانول کوي. عزي کتل چې په بېره دروغتون امبولان سونه را ورسيدل زخميان او مړي يې روغتون ته انتقال کړل. عزيز دهمدې کوڅې په منځ کې ولاړ وپه داسې حال کې چې څيره يې دغم څپو پوښلی و دشها دت کوته يې نيولی و ويل يې _دې ته بشري جنايت وايي. پرون په ښار کې مارش کوونکو دسولې کوترې پورته کولې دا په دې مانا و چې راشئ په کډه دسولې نړۍ جوړه کړو. راځي دانسا کرامت ته احترام وکړو.، راځئ انسان ته دهغه حق ورکړو. عزيز په تيزو سترگو خلکو ته وکتل _دانسان حق څه دی ؟[چپتيا]و لاړ خلکو يو بل ته کتل دهر يو زړه درزیده، شونډې يې ريږدې ، ستوني يې خپه شوي وو. چا خبرې نشوای کولی. دعزيز غږ پورته شو او په دې قاتله کوڅه کې ټولو واوريدو_ ژوند دانسا حق دی. انسان دژوند لپاه پيدا ده ، دانسان وجدان پاک ده.، انسان دحقيقت دلتون لپاره خپل ماغزه په کار اچوي .خو دا کوم دوزخي وجدان دی چې له انسان نه ژوند اخلي ؟ دا کوم دوزخي لاسونه دي چې دانسان دوزنې لپاره بمونه جوړه وي ؟دا کوم دوزخي پښې دي چې په حرکت کې دي تردې کوڅې يې بمونه راوړيدي ؟ تر څو چې دسپيڅلې ماشوم کيډه پرې سوری کړل شي.، چې دپاکې ميرمنې ماغزه پرې ووستل شي، چې دخواریکښ هندو لا لا پښې پرې پریک کړل شي.عزيز په لوړ اواز وويل_ زمور پيغام ټولو ته داده چې له جنگ نه لاس واخلي پرېردئ چې زمو رهيواد په سوله کې وځليږي ، پرېردي چې نړۍ په سوله کې ژوند وکړئ.لعنت په جنگ ، لعنت. په جنگ کوونکو.سوله به زمور په نصيب شي.

(۳)

مورې! سترې ښکارېده. په چابکو پښو راغلې يې که څنگه؟ هو! را غلم په لار کې کرمي وه. د ماما ځوی مې څنگه وه؟ [عزيز وويل] حال يې بد نه و. مخکې ډيرو دردو حال يې ورته خراب کړی، دم پارچې يې په پنډۍ کې ننوتې وې. خو ښه و د وينو رکونه سالم و. عزيز وپوښت څه پيښه وه؟ مور په زړه لاس کيښود. په دې وطن کې بل څه دي؟ چې سر پورته کړې اوړې به [لس تنه دماين په انفجار کې مړه شول شل تنه مړه شول] فاروق چې دخپلو ټولگيو الو سره له دروازې وتلو هم هلته ياغيانو ماين ښخ کړی و. ډير شاگردان مړه شول او زيات زخميان شول. د فاروق پښه زخم اخستی و عزيز شونډې دغابو په منځ کې نيولې وې دروند، دروند يې سر وښور او خو څه يې ونه ويل. مور نن شپه ميلمانه کور ته راځي ته ونه ويرېږي. دا خپل کسان دي. د ياغيانو دمخ نيوي او د سولې په باب خبرو کوو. مور ورخطا غوندې شوه په څيره کې يې تغير راغی. سترې ژبه يې دشونډو له پاسه وسولوله. ځويه! ستاسو خبرې دډار خبرې دي؟ نه مورې! څوک چې حقيقت لټوي هغوی نه ويرېږي. سره له دې چې په دې لار تک گران کار دی. خو دناريتوب نښه ده. هر څوک په دې اغزن لار کام نشي پورته کولی. زويه! ستا خبره راته سخته ښکاره شوه. داغزو لار خو خطر هم لري. عزيز موټی پورته کړ. مورې! شمع چې اوشکې بهوي او ځان سوزه وي ددې لپاره چې دپتنگانو مينه پوره شي. ډيوې چې په خپل سر داور لمبه ايښی دې لپاره چې کوچې روښانه کړل شي. دخلکو لپاره روښنايې شي. عزيز مورته سترگه وواهه. که بزگران لاسونه ټناکې نه کړي ستا کيدې به څوک مړه وي؟ دحق او حقيقت پسې چې گرځې لاسونه او پښې ټناکې کيږي. دومره بايد څوک دچا سيوري نه هم ونه ډار شي. مور دځوی خبرو ته حيرانه وه. هغې دخپل ځوی نه کله داسې خطرناکې خبرې نه وې اوريدلي. ديوال ته يې اور ورکړه شونډې يې ورپيډې. هم هغلته مور ته دخپل دژوند بدې خاطرې په زړه

يو گام د سولې پر خوا

شوې هغې چې دواډه په اوله شپه دخپل د ميړه له لاسه په مخ سپيړه وخوره په زړه يېرا ياده شوه. ميړه يې چې ډار ونکې رېرې سره په چرسو نيشه غټه تنه دده په کټ پورته شوله خولې يې بد بوى پورته کيده دې مخ ترې بلې خواته واړاوه بيا ميړه يې خفه کړه او سپيړه يې پر مخ ور حواله کړه په زړه يې را وگرځيده. ميړه چې به يې تر نيمايې شپې له چرسيانو سره په نيشه غرق و دا به يوازې ناسته وه او ژړل به يې. خو چې عزيز خوى يې په نس شوپه خواري به گرځيده دکور او بيرون کارونه په دې و. هغه ټولې خاطرې يې په زړه شوې. دا چې عزيز يې په مشکل لويه وه هغه کړاونه ددې زړه شين کړى ودولار سپاهي پشان يې مخې ته ودريد. اوس چې عزيز زلمکى شوى ددې ژوند ورسره بنايسته بنکاري دا چې دعزیز ژوند په خطر کې وينی زړه يې لکه مالگه اوبه شي. بدن يې ولرزېږي. ستونى يې خفه شي ددژړا حمله پرې راشي. دمور سترگې چې له اوبنکو ډنډې شوې بلې خواته يې وکتل تر څو عزيز ددې په روانو اوبنکو خفگان حس نه کړي. عزيز پوه شو چې مور نارامه شوه. له دواړو اوږو يې ونيوه پورته يې کړه لکه مور چې خوى ونازه وي په غيږ کې يې پورته ، پورته کړي . مور ته ورخطا شوې؟ زه نه غواړم ته خفه شي. ته بايد زما په نيک کارو فخر وکړې! ته به دنبخو په ډله کې سر لوړه يې. ځکه چې زه حق لتوم. انسان ته داور له لمبونه نجات ورکوم. عزيز وخنډل دمور لاسونه يې ښکل کړه. مورې ! ستا لاسونه هغه ځانگو ده چې زه د پرې ښورولم. ستا دليچو په ځانگو کې به ما خوبونه کول اوس نو زه تا کله خفه کوم! زه تاته خوشالى راوړم. عزيز دمور په تندي باندي شونډې کيښودې _ مور ! زه يوازې نه يم. زمور لښکر دپاچا له لښکر نه زيات دى. ځکه چې ټول ښه خلک زمور په خوا دي. زمور ډله په هيواد کې د[ديموکراتانو] په نوم شهرت لري. ټول خلک وايې چې ديموکراتان خلکو ته ښه ژوند راولي. دهيواد دابادى لپاره کارکوي. اوس نو چې ياغيانو دکاونډ هيواد نه پيسې اخستي او جنگ يې پيل کړى دى اول بايد دجنگ مخه ونيول شي سوله راشي. بيا دهيواد دابادى لپاره لاسو نه سره پورته کړل شي هيواد اباد شي. عزيز لاسونه

يو گام د سولې پر خوا

پورته کړل په ځای تاو شو. بيا چې سوله شوه مور جانې ته به ښې جامې راوړم چې داختر په اوله ورځ به يې په تن کړي عزيز ځوی به يې ورته مبارکي ووايې. مور مسکه شوه لکه چې رښتيا داختر ورځ ده او ټول خلک خوشاله دي خو ژر يې په تندي کې د خفگان ښې ښکاره شوې. دځوی په هکله يې فکر کاو. دځوی ژوند به يې له خطر سره مخامخ شي. مسکا يې هغه وخت په خدا بدله شوه چې دمور مخې ته سوله لکه سپينه کوتره ودریده. په زهن کې يې تيریده سوله خو نیک کار ده. سوله دهر چا لپاره ښه ژوند راوړي. په سوله کې هيواد اباديږي. دښځو او نارينه وو په ژوند کې به مينه زياته شي. چې مينه زياته شي بيا به ميرونه خپلې ښځې نه ډبه وي. مور اوسيلی وويست. کاش چې زما دواده په شپو ورځو کې وطن اپاد وای! خلکو کار کولی. زما ميره به په کار وشغول وای. ولې به په نيشي موادو اخته کیده! دده تور درانه سوکان به زما په تندي نه اوریده. خو چې دخپل دځوي دسولې لار يې په فکر سم کړو دهغه مبارزه يې په خيال کې ورغله دا يې وتخنوله خدا يې په شونډو کې په کېدا شو دځوی په مبارزي يې فخر وکړ. څه! دعزيز نوم به په خلکو کې ياد وي وايې به [دفاتوکی] دکونډې ځوی دځوانانو مشر دی نیک کار پسې يې کامونه پورته کړي دي دسولې او ابادی لپاره دځوانانو مخکې ولاړ دی غواړي چې هيواد دسولې په ځانگو کې وښوره وي. [مور شونډې وختلې - همدا راته بس ده. چې دخلکو په زړوکې زما نوم هم ياد وي [دکونډې فاتوکی خواري هسې بې ځايه لار نشو که په ولږه نس يې شپې، ورځې تيره ولې خو نیک ځوی يې دنيا ته لوی کړی دی] مور دخيالو په سمندر کې ډوبه وه چې عزيز پرې غږ کړ. مور! زه دخوا کې يم خيال مه خرابه وه. هو مورې! مور غښتلي يوو. مور په هيواد کې يو حرکت پيل کړی دی دا حرکت به نړۍ هم په حرکت راولي. زموږ له ډلې سره به سوله غوښتونکي يوځای شي. مور به غټ قوت شوو. زموږ داواز سره به نړيوال هم او ز پورته کړي. ياغيان به سم لارې ته راشي. او هغه هيوادونه چې زموږ په هيواد کې جنگ جوړ کړی هغوی به پښيमानه شي. له جنگ نه به لاس

يو گام د سولې پر خوا

واخلي. او که لاس يې وانه خست دا جنگ به دهغوو دروازې هم وټکوي. دهغوو کورونه به وسوزي او بچي به يې داور په لمبو کې وريت شي. مور دعزیز له خبرو سره په اول کې خوشاله شوه چې سوله دټولې نړۍ په گټه ده. او دعزیز سره به دسولې په راتلو کې مرسته وکړي خو چې جنگ دجکړه مارانو کورونه هم وسوزي ، بچي يې مړه کيږي خفه شوه ځکه مور خفه شو چې دانسان له مرگ نه يې کرکه کوله. مور ته ټول انسانان لکه دخپلو بچو پشان وزړه يې نه و چې دانسان بچيان مړه شي که دا هر څوک وي . دمور په زړه کې دا ارمان پروت و. چې جکړه ماران له جکړې لاس واخلي ټول انسانان په کډه کار وکړي په گډه يې وخوري په گډه ژوند وکړي . مور چې دعزیز څيري ته وکتل تازه ورته معلوم شو. ځويه ! څيره خو دتازه بنکاري لکه چې بری ستاسو په نصيب ده . مور چې دسر شنډلي ويښتان په موټې يوځای کړل وويل. ما هم په خپل لښکرو کې شامله کوره !! دسولې نښه مې په اورۀ وټمبه په کليو به گرځم غږ به کوم وایم به [راشئ ! چې دسولې دنيا جوړه کړو. اى هغه ښځو! چې تاشو ټول عمر د څلورو ديوالو په منځ کې تير کړى راشئ وزرونه پيدا کړئ چې په تازه هوا کې پروازونه وکړو. دسولې پيغامونه ټولو هيواد والو او نړۍ ته ورسوو. راشئ ! چې ځانو ته سوله راولو. تر څو زموږ گلالي بچيان دجنگ قرباني نه شي] . مور وخنډل. په لږ وخت کې به دښځو لوى لښکر جوړ کړم چې دنيا ورته حيران شي. مور وروځي پورته واچولې ډولې ! . ته وای چې په ښځو کې قوت نشته؟، دښځو په مټو کې برکت او قوت پروت نه ده.؟ مور هسکه شوه دگريوانه ټنۍ يې وټړلې دوام يې ورکړ ځويه! هغومره ماغزه چې نارينه يې په سرکې لرې ښځې يې هم لري. خو چې ښځې خپل ماغزه په کار واچوي او څوک وي چې دوى وپوه وي بيانو کوره ! چې دسولې کوتري سپينې او شنې څنگه په هوا کې ملاقې وهي.؟ او هر چاته دسولې پيغام ورکوي . عزيز دمور خبرو ته خنډل او هم په حيرت يې ورته کتل. عزيز له اوله پوهيده چې ښځه دټولني يوه برخه ده بايد په حرکت راشي. خو دمور تحليل ته په تعجب و. عزيز به له ځانه سره ويل. دچا ژوند چې په غربت کې تير

يو گام د سولې پر خوا

شوی وي هغه ټولنه ښه پيژندلی شي. دټولني داخلي تضادونه ښه درک کولی شي. ځکه چې مستقيما دبل چا له خوا استثماريږي هر انسان چې استثمار شي ژر شعور اخلي دخپل دځان دنجات او گټولار لټوي او په مبارزه پيل کوي. عزيز خپله مور په طبقاتي ټولنه کې ديوې مبارزي په توګه وپيژندله. دهغې مبارزې ته يې سر تپت کړ. عزيز له مور ته لاسونه چاپيرکړ په داسې حال چې خدايي دتور بریتو په منځ کې په ګډا وه دمور پښو ته تپت شو. مور ستا مقام او ستا عقيدې ته سلام. عزيز چې دمور وينستان په کوټو صافول خپل اصلي مطلب ته راغی. مور جانې! ميلمنو ته به څه پخوې؟ مور ددواړو لاسو کوټې وموښلې. ځويه! ستا ميلمانه دقدر وړ دي که هسې کوڅه ډبه هلکان دي؟ دعزيز تندې تروش شومخ يې بلې خوا ته واړاولکه چې دمور خبره پرې بده لکيدلی وي. دم شيبه يې داسمان په لور وکتل بيا مور ته مخ وګرځاؤ. مورې! لکه زه درته کوڅه ډبه ښکاره شوم که څنگه؟ هومورې زه خو ستا خوا کې لوی شوی يم تا به ما ته ښه لار ښودل نو زه به څنگه دکوڅه ډبه هلکانو ملګرتيا کوم. او دييکاره ماغزو هلکان به ميلمه کوم؟ عزيز چې مور ته وکتل دروند، دروند سر يې وخوزاؤ. زما ميلمانه هغه کسان دي چې په سر کې وينې ماغزه لري. ښه فکر کوي. دټولني په تحليل پوه دي. او دخلکو دردونه يې په زړه کې پراته دي. عزيز جدي غوندې شو. مورې! زما ميلمانه په لاسو ديوې نيولي تيارې پرې روښانه کوي. له تور ځنگل نه روښانه نړۍ ته انسانان را بولي. مور ځان ملامته وګڼله. لکه چې دې اشتباه کړې وي. او بيا عفوه وغواړي مور دعزيز لاسونه ومښل په سينه يې کيښودو. زه پوهيږم چې ستا لار روښانه ده او روښن فکر ه ځوانان ستا دلارې ملګري دي. خو ما په خپل سوال کې له تانه امتحان اخستو. ټولنه خو رښتيا له بدو کسانو ډکه ده. خو دښو کسانو دنده ده چې هغوی ښې لارې ته سم کړي. مور خبره لنډه کړه. هر څه چې پخه شي دبادنجانو بولاني به ورسره وي. عزيز په بریتو کوټې تيرې کړې. دسهار وخت درونتې ته تللی وم هلته هر سهار دښو دروازه پر چاو کړې چې په ويالې کې اوبه کمې شي بيا نو کار گران ماهيان نيسي. يو من

يو گام د سولې پر خوا

ماهيان يې راكړو. عزيز وروځې پورته واچولې _ ماهيان به كباب كړو وريجې خو په مت كې شته. عزيز سترگ وواهه _ دماهيانو په كباب كې په زه درسره مرسته وكړم . خو زما ميرمن [ناجيه] تر ټولو خوړو دماهيانو كبا ب ښه پخوي لكه چې په مور دعزيز خبره ښه ونه لكيده . اوږه پورته واچوله _ هغې له مانه زده كړي . مور دوام وركړ_هره انجنۍ چې واده شي په هيڅ نه پوهيږي ځكه چې دمور په كور كې نازولې لويه شوي وي مور يې هم دلور ژوند ته فكر نه وي مور نوره هم مخكې لاړه په خپلو سترگو مې ليدلي . انجنۍ چې وږه وي ځاى يې دكلي كوڅه وي له نورو انجنو سره داريا دربوي . دوركتوب سندرې وايي .، كوډي شاني خو ددوى اوله لوبه وي . له همدې كوڅې نه دميره او ميرمن نوم زده كوي . يو شاكى كړي بل ورته ناوې او دوى به ورته چكې وهې دخپل داينده ژوند كې نه وي مور هم بې پروايې كوي خو چې دميره دكور په دروازه پښه كيږدي بيا دغذابو سر مخامخه شي، مور مسكه شوه_ ما به په وركتوب كې له مور سره دكور كارونه كول . پلار به مې چې په سيند كې ماهيان ونيول ما به ورسره پاكول . نو ځكه دماهيانو پخول مې ښه زده ده . ناجيه چې زمور دكور ميرمنه شوه هغې ته مې هم زده كول . عزيز دمور په اوږه لاس تير كړ په حويلۍ كې ښكته ، پورته يې قدم وواهه. كله چې مور دحويلۍ هغه اړخ ته لاړه چې چنار دنگ ولاړومور چنار له سره تر بيخه له سترگو تيركړ_ ها! همغسې دپخوا پشان دنگ ولاړ ده. مور چنار ته په كوته اشاره وكړه_ داچنار پلار ددملمې دچنارو نه يو ښاخ راوړى وپه دې ځاى كې يې كيناو. هغه به بيل واهه ما به خاورې اړه ولې . مور اوږد نفس وويست لكه څوك چې په څه خفه شي_ دپلار نښه دهمدا چنار ده په هغه وخت كې مايې په خوله خدا و ليده نور ټول ژوند يې په قهر او غضب تير كړ. عزيز خبره واخسته_ هغه نه و ملامت. چې حكومت دځان په چاغيدو كې وي خلك بيكاره ، بې روزگاره وي . خود نشيې موادو ته مخه كوي . بيا دنشي سړي نه دخندا او خوږې خبرې څه توقع كيږي ؟ هغه له ځانه خبر نه وي نو دبل چا په مينه او خدا به څه پوه شي ؟

يو گام د سولې پر خوا

د ماښام سرو چې د عزیز ملگري یو، یو دکور په دروازه ننوتل . عزیز خپل ملگري په هغې دروازه بوتلل چې اشهداره یې دیوال خوا ته وه. او چا نشوای لیدی. خو چې دتور ماښام غمجنې خپې دماسخوتن په پراخ سینه وزرې ولکولې بیا ستورو په خپلو اشارو کې یوبل ته څه ویل. شین اسمان ځلیده لکه چې دسبا سپینو وړانکو ته یې دروښنا یې زیری ورکاو میلمانه په خپل ټاکلي وخت ورسیدل . مور دانکر لوې دروازې ته قفل واچاو. په موټي یې کش کړه چې پوره باور یې راشي تر څو قفل ده او که نه مور په چابکو پښو دبرنډې له پاسه قدمونه ایښودل . خو چې دکوټې دروازه یې نیمه کښه کړه میلمانه په دوه پښو ودريدل . سلام مورې! هریو سلام ورکړمور ته میلمانه سنگینه ښکاره شول . مور مطمینه شوه چې میلمانه دښو اخلاقو خاوندان دي . مور دسترگو له عینکو میلمانه تیر کړل هغه چې ټول مخ یې ږیرې پوښلی و ستار نومیده په فابریکه کې سوهان کار وعزیز به هریو مور ته وژنده دا ستار ده کار گر ده. دمور سترگې دوهاب په څیره ونښتې دهغه چې تور مخ او کالکوتي وینستان یې و. غاښونه یې دتورو شونډو په منځ کې ځلیده. وهاب ښونکی و. مور په کراره ورته سروخوراو. په داسې حال کې چې په شونډو مسیده ستري مه شي یې وویل. دکوټې دکنج نه دې خوا ځوان هلک ناست ودغټو تورو بریتو خاوند و. دده غاښونه له شونډو وتلي ښکاریدل . تا به ویل راته خاندي . عزیز وویل دا واحد نومیري په ښار کې دوکاندار دی . مور دسترگو په حرکت ورته ښه راغلاست وویل، په خوا کې دجکې ونې خاوند کې لنگی. یې له سره تاو ماشي برنجه ږیره یې وه عزیز مور ته ور وپیژنده: دا کلیوالي سړی دی په کلي کې ښه یادیري دا روف نومیري په اخر کې عزیز ټوکه هم وکړه. ځان ته یې کوټه ونيوه. زه عزیز د [فاتوکي] کونډې ځوی. ناست میلمانه له خدا شنه شول مور هم خدا ونيوه. دخدا په منځ کې هوايې په ستوني کې غوټه شوبیا توخي را چاپیرره کړه. په داسې حال کې چې دلاس سپک یې خولې ته نیولې وه لیاړې یې وشدل شوې څو شیبې مور له توخي سره مصروفه وه خو چې له سترگو بهیدلي اوبسکه یې دټکري په څوکه پاکه کړه وړې او تنکې سترگې یې

يو گام د سولې پر خوا

میلمنو ته واړه ولې .دمور انگې دتوخي له کبله سرې شوې وې .دلاس سپیره یې پر مخ کښه کړه وویل۔ بیا هم سترې مه شی، ستاسو په راتک دخلکو خیر غواړم.دمور په دې خبرې ستار په سرو سترگو نور ته وکتل خو څه یې ونه ویل .خو دهغوی عقیده راغله چې مور هونبیاره ښځه ده . وهاب په ځای وخوزید۔ خیر دنصیب شه . مور په دې خبرې خوښه شوه دښو لاندې یې عزیز ته وکتل لکه چې په ذهن کې یې گرځیدلي وي۔ لکه چې دا کسان مسلمانان دي مور ته دملا خبره راپاده شوه چې هر کلیوال ته به یې همدا کلمه استعمالوله[دچا چې نصیب ښه وي ژوند یې ښه وي دچا چې نصیب بد وي ژوند یې بد وي] مور ځکه داسې فکر کاو چې مسلمانان په همدې کلمه[نصیب] ځان ته تسکین ورکوي غریبان دپیسو خاوندانو گریوان ته لاس نه اچوي . خو ستار دنصیب په کلمې عقیده نه درلوده. ستار ته دنصیب کلمه دهغه ښکاري دام پشان وچې صحرايې او بې خبره مرغان پکې نیول کيږي . دا کلمه[نصیب] دمزهبي کسانو او دپیسو دځاوندانو هغه جال ده چې لا شعوره کسانو باندې یې غوړه وي دهمدې کلمې [نصیب] له کبله ځانونه چاغه وي . او دنور گټې تر پښو لاندې کوي . ستار په ریره لاس تیر کړ غوښته یې چې څه ووايې خو چې دمور په عقیدې تیری ونشي چې خوله پاتې شو . یوازې یې دشونډو په څټولو او دوروڅو په خوزولو یې نور میلمانه او عزیز وپوهول دا بې مانا[نصیب] خبره ده.. نصیب هغه وسله ده چې مزهبي او دپیسو خاوندانو دځان لپاره جوړه کړې ده روف ددې غوندې غړی و چې زیر او وچ مخ یې درلود خو دجکې ونې خاوند و. مور وویل۔ سترې به یاست ! تر هغو چې ددوډۍ وخت رسېږي یو، یو پیاله چای به وڅښئ. !مور دکوټې دروازه وتړله او لاره. دعزیز سترگې گردې په ځای خوزیدې ۔ مور پخوانۍ ښځه ده چې په خبرو یې خفه نشئ . دهغې عقیده له وړکتوب نه له مزهبي کسانو منشه اخستې وهاب په خبرو کې ولويد۔ مور با ید دهرچا عقیدې ته احترام وکړو. مور دهندو او مسلمان تر منځ په اقتصاد او تیري په هکله فرق ونه کړو. زموږ لار دتیري مخ نیولې او انسان وژنې نه مخ نیوی ده سوله دټولو لپاره ارمغان

يو گام د سولې پر خوا

په توکه وړاندې کوو. روف خپله لنډه شمله سمه کړه. د ملا نور څه کار دی نس مړه ول هغه د پيسو لپاره د بل صفت کوي. روف زياته کړه. زمور دکلي ملا همداسې ده. چې دمحراب په خوا کينې په خوله يې همدا خبره وي [دخان صاحب په نصيب کې نعمتونه ليکل شوي بختور انسان دی ټول بزگران، غريبان دده له برکته ډوډۍ خوري] خوچې په هغه ماينام خان ورته دحلوا کاسه په مخ کيردي دخان له صفت نه يې خوله ستړی شي. ستار چې په فابريکه کې له کارگرانو ډير شيان زده کړي ودخلکو او ټولني تر منځ په مناسباتو ښه پوهيده وې ويل. همدا ملاده چې نړۍ سرچپه مطالعه کوي. عيني په ذهني اړه وي. خلک دتور ذهن خاوندان کړي. هغه لار چې خلک څنگه کار وکړي اودخپل دلاس گټې په خپله وخوري نه يې پيژني. ستار دوام ورکړ. دا اور داوول ځل لپاره دملا او روحاني په لاس لمبه شوه. لا خبرې دوام درلود چې مور چای راوړو دهر چا په مخ کې يو يو پياله کيښوده مور چې په دروازه ننوته دستار خبرې يې په خپلو پخوانيو او زړو غوړو واوريدې مور دستار په خبرو ډيره خفه شوه. ځکه چې ستار په ملا دخبرو حمله وکړه. دمور شونډې ريږدې خو څه يې ونه ويل. دسترگو دښو لاندې يې دستار په خوا کتل لکه څوگ چې چا ته په سترگو کې په قهر شي. تحديد يې کړي. مور لاسونه پورته کړ خپل رب نه يې سوال وکړ. [رښه دبل چا په گناه مې ونه نيسي] له ځانه سره څه ويل بيا يې په خپل بدن چف کړ. لکه ملا چې څوک دم کړي بيا يې دماشوم په خوله چف کړي. د عزيز او ملگري يې په اصلي هدف خبرې روانې وې مور هم په دې حلقه کې ناسته وه دچای يو، يو غرپ يې کاو نوره چپه وه. عزيز دخبرو لړۍ تاوه کړه. اوس به خپل اصلي خبرې کوو. او چای به هم څښوو. عزيز دهيواد [افغانستان] په کړکيچن حالاتو وغړيده. دا چې څنگ هيواد دجنک ښکار شو او څنگه جنگ پيل شو عوامل يې څه و؟ عزيز په مشروطيت غورزنگ راغی هغه دمشروطيت غوښتونکو يو، يو نومونه واخست چې دوی مشروطيه شاهي غوښتونکې وومور دعزيز په خبرو اووتحليل باندې فخرکاو په ځای به وښورپده لکه څوگ چې په

يو گام د سولې پر خوا

منډه بريالی شي. بيا موټی پورته کړي ځان خلکو ته وښيي. مور همداسې وکړه يانې چې همدا [فاتوکي کونډه] وه چې دعزیز پشان يې ځوی لوی کړ. مور په شونډو کوټې ووهلې دعزیز څيرې ته يې کتل. عزیز دوام ورکړ. دمشروطيت غورزنگ په اړخ کې نور وینښ کوندونه را وزپريدل. ښه ښه سرونه چې بدن به يې ورسره ښه ښکاريدل په دې کوند کې جذب شول بيا يې دخلکو دزهنو دروښانه کولو لپاره يې مباره پيل کړه. اخبارونه، ورځ پانې يې نشر کړې په حکومت به يې په ليکنه حملې کولې حکومت به وینښ کسان نيول، زندان ته به يې اچول، اعدام به يې کړل. هغه کسان به يې په اول کې اعدام کړل چې تيز فکر به يې درلود او دخلکو له غمه به يې ځانونه په ځنځيرو تړل. خو ښايسته، ښايسته سرونه په هغه وخت کې داستبداد له خوا دخاورو لاندې شول دعزیز په داسې خبرو دمور څيره بدله شوه. يوه اوبښکه ددې دمخ په کونځو روانه شوه خو عزیز دمور داوښکو داتر لاندې رانه غی. په چوش يې خپلې خبرې کولې. عزیز دوام ورکړ. بيا چې محمد داود پاچا شو خلک يې په تاودو انقلابي شعارو غولول هر چا فکر کولو چې محمد داود به خوارانو غريبانو ته څه ورکړي لا ډيره موده نه وه تيره چې داود له خپلې لارې بلې خوا ته مخه کړه. ديموکراتان او روښنفران يې زندان ته واچول مور له داسې خبرو اوريدو غونجه شوه په شا يې حرکت وکړ. دا چې دديموکراتانو کوند په هيواد کې قوت درلود په اوردو کې يې منصبداران زيات کوند ته جذب کړي وو. دعسکري پاڅون په پواسطه داود پاچاهي نسکور شو دولت دديموکراتانو په لاس راغی. مور هسکه شوه په کوناتو وړانده شوه. دستار انگې سره شول وهاب به سر خوزاو. روف دخپل دلنگوتې شمله سمه کړه. بيا نو چې ديموکراتانو دخلکو دگټو لپاره کار پيل کړ او مخکې تلو لکه دچا په لاس چې چراغ وي په تيارو کې خلکو ته لار ښيي. دستار سترگې احساساتو نيولې وې. دانار دانو پشان سرې، سرې ښکاريدې دعزیز خبرو ته غوږ و. عزیز چې ناستو کسانو ته کتل څو شيبې چپ و خو په زهن کې يې دډيورن کربښه ښکته پورته کيده هغه پښتانه ورونه چې دډيورن دکربښې هغې خواته

يو گام د سولې پر خوا

ژوند کاو دهغوو په باره کې په خيال تللی و. هغه دهيوادنيمه خاوره چې انگريز په زور او ستم جدا کړ ورته په زړه يادیده، دپخواني تاريخ يادونه يې دزهن په پانو کې يو بر بل اړه ول دده عزم ته به يې قوت ورکاو. عزيز چې دغاړې شخي وويست مخکې لاړ - اوس پاکستان زمور دپاچاهانو په تخت مستي کوي . او دجنگ اور ته همغوی پکی وهي . دستار ستونی ډک غوند شو لکه څوک چې چاته په قهر شي لاس يې موتی کړ خو گزار يې ونه کړ. ستار ددواړو لاسو موتي بنورول دمور په خيره کې هم دقهر ځپې په چورلکو و . واحد په نوکانو ځمکه کروله سر ته به يې حرکت ورکړ. دروف چې اندامونه په لرزه راغلي و په شمله يې لاس کش کړ. هغه دپخوانيو افغانانو دود تازه ساتلو. چې په جرکه کې به سره را غوند شول دجکو شملو سره بنايسته بنکاريدل هر چا به دخپل دلنگوتي شملي سمولې . عزيز ټولې خبرې سپينې کړې - کله چې په هيواد کې انقلاب وشو. افغانانو دخپل دژوند لار پيدا کړه هغه لار چې هيواد به تکامل کوي ، خلک به په ارامه خپل ژوند ته دوام ورکوي او کله چې دافغانانو په متو کې قوت پيدا شو دخپل دتليلي خاورې بند بست به کوي . پاکستان په دې خبره ښه پوهيده چې [پردی کت تر نيمو شپو وي] ستار احساساتي څپو نيولی و. شونډې يې دغانبو په منځ کې چيچلې، دمور زړه هم په پرش کې و لکه څوک چې دسکروټو په انبار ولاړ وي او يا داورونو په کوڅه کې يې لار شي. پښې ترپوې همدا يې مور پښې ترپولې روف په ږيره کوتې ووهلې دسر په خوزولو يې دعزيز خبرې تايډولې عزيز کوته پورته کړه دوام يې ورکړ - تاسو خو پوهيږي ! چې دپاکستان په نوم هيواد انکريزانو وزيراو. دهند او افغانستان خاوره يې په زور او جبر سره يو ځای کړه پاکستان يې نوم پرې کيښودو. دڅه لپاره ؟ عزيز چپ شو دسوال ځواب يې له نورو غوښته. مور دعزيز سوال ته حقه حيرانه وه دعزيز په مطالعه يې باور درلود چې تاريخ يې پوره په ذهن کې ناست ده. [مور وويل] وهاب ځان وښوراو ژبه يې په شونډو وگرځولاه وويل - ددې لپاره چې داسيمه دجنگ ميدان وگرځوي .. ستار هم خپله خبره ورسره غبرکه کړه .. مور وويل - همداسي

يو گام د سولې پر خوا

ده. هغه مسکه شوه. دموړه خو زه هم پوهيږم پر مور دوام ورکړ. که په ليک، لوست نه پوهيږم خدای خو ماغزه را کړي دښو او بدو فرق کوی شم. مور دلاس سپيره دکوتې په مخ کش کړ. په دې خو هر څوک پوهيږي څوک چې دچا دپلار او نيکه ځمکه ځان ته کړي ځامن يې چې لوی شي او قوت پيدا کړي او تورې تر لاسه کړي دپلار له ځمکې نه دفاع کوي يانې دوباره يې لاس ته راوړي. دعزیز خوله له خدا ډکه و غږ يې پورته شو. مور ديونان دفيلسوفانو پشان تحليل کوي هغه دموړ په وړانه لاس کښنود. که په ليک، لوست پوهيدی نو ډير کتابونه به دليکلي وای. مور جدي غوندې شوه لږه وړاندې راغله. ولې يوازې په يونان کې فيلسوفان شته؟ دنورو هيوادو خلک په خيال مې چې ویده دي. هر څوک چې دخپلو ماغزونو کار واخلي فيلسوف دی. ستار داوول ځل لپاره دموړ خبرو ته په خدا شو. ځکه چې دستار څيره دخندا لپاره جوړه نه وه تل به په فکر کې و همدا به يې په خيال کې تيریده [کار مور کوو گتې دبل چا په جيب کې وليږي] نوځکه به يې تل تندۍ تروش و. او هغه لار به يې لتوله چې دخپل دلاس گتې دخپل کړي. عزيز دچای غږپ له ستوني تير کړ مور ته يې وکتل. پاکستان دبل چا دلاس اله ده دبل په خبرو اوږي را اوږي. دانگريز له خبرو نه تيرېږي. دا چې دافغانستان انقلاب په لړيو او نزدې هيوادو تاثر کوي او هم ددې انقلاب لار هغې کوڅې ته سر وباسي چې هلته سوسيالستي نړۍ جوړه ده سو سياليزم دسرمايدارې رژيم په ضد يو اقتصادي سيستم ده. همدا سبب ده چې دنړۍ سرمايدارې هيوادو نه سره يو ځای شول غواړي زموږ په ملک کې دانقلاب مخه ونيسي. دا نهضت خفه کړي او زموږ خلک دولېږي، بيکارۍ، سره مخامخ کړي نو ځکه يې پاکستان ته دنده وسپارله چې دجنگ اور تازه وساتي. تاسو وليدل چې په اول کې دتنظيمو په نامه څوکسان يې په پيسو واخستل دين او مذهب يې لکه توپک استعمال کړمزهبي کسان يې دځان نوکران کړل په هيواد کې يې جنگ پيل کړ. داچې دتنظيمو په نوم کسان دبدو عمالو له سببه په هيواد او نړۍ کې ناکام او وشرميدل بيا نو دطالب په نوم بله

يو گام د سولې پر خوا

ډله يې را منځ ه کړه انسان وژنه يې دود کړ. عزيز دوام ورکړ—د شاه شهيد واقعہ به دهیچا له مغزو ونه وځي چې دموتر بم دانفجار له کبله څلور سوه [۴۰۰] کسان مړه او زحميان شول، دخواست په مطاهره کې چې لسوکونه کسان مړه او زحميان شول همدا رنگه دخواست دولييال په لوبه کې همدا رنگه وبولی لا وژنه لا دوام لري. انسانان مړه شول، بښوونځی، لارې، روغتونونه، سرکونه، پلونه، نورې ودانۍ ورانې شوې. دمور مخ په اوبنکو لوند شو تحمل يې نشوای کولی په زور، زور يې وژړل ځکه چې دانسان په وژنه يې زړه درد کاو عزيز په خبر کې و چې مور ته يې پام شو مورې! په ژړا زموږ دهيوادوالو دوينو بهيدل نه دريري مبارزه په کار ده مور دهمدې لپاره دلته راغونډ شوي يوو چې هيواد ته سوله راولو. ستار دروند سر وخوزاو: رابه يې ولو... هغه موتی پورته کړ: په موتي دهر چا سر ماتيري خو که موتي اوار شي لکه گل چې وغوريږي بڼه ښکاري. سوله هم دگلاب دگل پشان غوريږي په هيواد کې ابادي راځي. دمور سترگې نمناکې وې ژر ژر يې رپولې لږه مسکه شوه لکه ږلۍ وهلی گل چې شونډې دپاره دسهار ورموته خلاصې کړي. مور اوږه پورته واچوله: يانې سوله به راشي؟ نور به انسانان نه مړه کيږي؟ هغې زياته کړ: تاسو په دې باور ياست [!؟] چې نور به ځان وژونکی ځان نه وژني؟ او نه به انسان وژني؟ دمور په خوله کې خندا په گډا وه همدا به يې ويل: [نور به مورکاني دخپلو بچيانو په مړينه نه ژاري، نور به دمورکانو لاسونه دبچيانو په وينو نه سره کيږي، نور به مورکاني خپل مخ په سپيرو نه وهي]، دمور خيره ورو، ورو بدله شوه دخفگان په لور لاره. زما يقين نه راځي. ځکه هغه کسان چې بې تعليم لوی شوي وي دانسان په ارزښت نه پوهيږي. انساني نړۍ چيرې پيژني؟ چا چې ورته خوروي دواسکت په جيب کې ومنډل دهغه ثرنا ته لاسونه خوزوي. ستاسو منډې په بې ځايه وي. دمور په خبرو دستار تندۍ تروش شو: لکه چې مور درته هسې ښکارو که څنگه؟ هغه جدي شو: په مبارزه ايمان په کار ده. په حرکت يو کار اجرا کيږي. بيا چې دکارگرو لاسونه په حرکت راشي نړۍ په حرکت راځي. دنړۍ شکل ته تغير ورکوي. ستار

يو گام د سولې پر خوا

په لاس اشاره وکړ: دا دکابل، لغمان سيندونه دچا په لاسو مهيار شوي دي؟ دا دهدي،
ثمر خيلو، مارکو باغونه دچا په لاسو شنه شوي دي؟ دستار سترگې تاوويدي او له
خولې لياوړې شندل کيدې: دا ټوله حکمه دبنټې وې. اوس په ونو شنه بنکاري. مور
چپه شوه غږ يې پورته نشو. لکه څوک چې چاته ملامت وي اوسترگې دځمکې خوا ته
واړوي. مور بيا هم باوري نه وه. ځکه چې هغه پوهيده چې کار گران دبابو کسان دي
په مجلس او مظاهرو کې ډيرې خبرې کوي هغه له ځايه يورته شوه: ماهيان به پاخه
وي زه به دډوډۍ بند بس وکړم مور ددروازې پټ نيمکله کړه ووته خو د عزيز خپلو ملگرو
سره خبرې روانې وې. ستار ډيرې تارونه کښول ديوال ته يې سترگې نيولې وې هغه
دمور خبرو ته په حيرت تللی و. همدا وخت دروف غږ پورته شو: مور خپله ټولنه او خپل
خلک ښه پيژني. له يوې نالوستې ښځې نه داسې خبرې اوريدل دتعجب خبره ده. واحد
وويل: دا ټولې خبرې يې له عزيز نه زده کړي دي. په کور کې چې يو کس پوه شي له
خولې يې چې يوه يوه خبره ووځي دکور غږي يې زده کوي. عزيز وويل: طبيعت ده چې
پر چا پرزو ولري ښه استعداد ورکوي. په نالوستو کې هم داسې کسان شته چې زکاوت
يې دلوستل شو نه زيات وي. عزيز دسر ويښتان په کوتو صاف کړ: په نارينه او ښځو
کې کوم فرق نشته کيدای شي چې ډيرو ښځو زکاوت له نارينه وو نه وچت وي. وهاب
خپل شونډې ددوه کوتو په منځ کې منبلې غوړ يې خبرو ته سم نيولی و. عزيز خپل
هدف ته راوگرځيد: خبره دسولې ده چې څنگه وکولی شو جکره ماران له جنگ نه لاس
واخلي او دسولې له کاروان سره ملگري شي. وهاب دسياست خوا ته لاړ: دا پيسې ډير
بد شې ده دهر چا په لاس چې پيسې وي لکه توپک چې يې په لاس وي اونورو خلکو
ته يې خوله واړوي. اول بايد په هغه لار تک پيل شي چې پيسې په ټوله نړۍ کې
دانسانانو ترې منځ مساوي وويشل شي. وهاب ډيرو رهبر پشان سر ته حرکت ورکړ: دوام
يې ورکړ: همدا پيسې دي چې عدالت منځ ته راوړي او همدا پيسې دي چې جنگ منځ
ته راوړي سرمايه دښامار شکل لرې نور انسانان خوري او که پيسې په مساوي توکه

يو گام د سولې پر خوا

دخلکو تر منځ ورکړل شي بيا سوله ده او عدالت ده، وهاب شونډې په موتي پاکې کړې دوام يې ورکړ: زما دخبروو مانا داده که پيسې هر چا ته په مساوې تله ورکړل شي جنگ له منځه ځي. ځکه چې جنگ په پيسه ده که پيسې دچا په لاس کې زياتې وې او دبل لاس تش وي بيا همغه توپک ده چې دچا په لاس کې و ي هغه بل پرې ولي .عزيز لوی نفس وويست دواړو لاسو کوتې يې سر مېنلې څه شيبه چپ و په تيزو سترگو يې کتل خو چې قلم يې دکوتو په منځ کې ونيو خوله يې خبرو ته خلاصه شوه: خبره خو دوهاب يخه خبره ده. چې پيسې دجنگ اور په نړۍ کې بله وي هغه لار خو ډيره اوږده ده .مارکس ،انگلس هم په هغه باب ډير کتابونه ليکلي او خلکو ته يې لارې ښونه کړې بيا په تيره دکارگرانو ، بزگرانو دنده يې په کوته کړې دی دهغه لپاره اوږده مبارزه په کار دی دا چې اوس زموږ په هيواد کې جنگ دی ياغيان دکاونډ هيوادونه پيسې اخلي دهغو په تحريک لا شعوره خپل هيواد وړانډوي او خپل خلک وژني .اوس ددې کار لنډول پکار ده . ستار کا رگر وسخیده: ددې کار دلنډولو لپاره سوک په کار ده.چې دسوک زور ونه کورې دښمن سولې ته غاړه نه ږدي .ستار گن ږيره په موتي ونيوه: ومو ليد زما ږيره څومره بېره ده هر تار ځان ته ،ځان ته لار پيدا کړې و خو دموتي په زور مې سره يو ځای کړل ستار زياته کړه: زور هم په کار ده.حکومت بايد دزور نه هم کار واخلي عزيز کوته پورته کړه ناست ملگري يې ځان ته متوجه کړل _ دښمن دحکومت په منځ کې هم کار کړې دی امکان شته ډير کسان يې په پيسو اخستي وي .يا خو به يې وعده ورسره کړي وي يانې داسې چې که حکومت دياغيانو په لاس ورغی په لوړ مقام کې به يې وکماري . هغوی چی لوې ږيرې په مخ لري تاسو به وايې چې دوی ټول دينداره کسان دي .عزيز په جدي وويل: ډرېرې دهر تار بيخ کې يې دشيطان ځای دی ډير کسان شته چې ږيره يې دبل هر چانه اوږده ه خو عمل يې دشيطان پشان ده.مور دعزيز په خبرو خفه غوندې شوه دمور زړه نه و چې عزيز ډرېرورو ته داسې خبرې وکړي ځکه چې دمور پلار هم ږيره وړ سړی ومور ته په زړه شوه: [پلار مې نیک

يو گام د سولې پر خوا

سړی وله ږیرې سره ښه ښکاریده هغه دچا غیبت نه کولو ښوونځی ، لارې یې نه وړانولې په جومات کې به په عبادت پروت و [خو چې دا شیبه یې خپل قهري میړه په زړه شو تندی یې تروش شو مخ یې بلې خوا ته واړودمور یاد ته راغی] چې میړه یې ږیره وړ سړی و هغه ورځ چې عزیز نوی پیدا شوی و اودې خپل میړه نه مرسته غوښته دمیره سترگې یې نیشو سره کړې وې دچپ لاس سپیره یې ددې پر مخ حواله کړه له مخ نه یې سره لمبه پورته شوه [مور ته دا جوتنه شوه په ږیره وړ کسانو کې ښه اوبد هم شته . واحد کوته پورته کړه : عزیز رښتیا وایې . په ځنگل کې هر نوع ځناور پیدا کیږي دښمن ارام نه دی ناست هلته چې یاغیان تربیه کوي او مور ته یې دچنگ لپاره لیږي دا هم کولی شي چې په داخل دحکومت کې دځان پلویان پیدا کړي هغه زیاته کړه: وکوری ! که زموږ جنگ له پردو سره وای بری به زموږ وایې خو په داخل دکور کې چې مشکل پیدا شي سخته ده . اوس مور په دوه لاسو جنگ کوو . یو له داخلي یاغیانو سره بل دکاونډ هیوادو او پیسه لرونکو هیوادو سره . خو دا ښه خبره ده چې داخلي یاغیان دخبرو له لار خپل کړو هغوی وپوه و چې خپله خاوره خپل هیواد مه وړانوی . خپل خلک مه وژنی! راځئ دسولې هیواد جوړ کړو په دې گې به دهر چا ژوند خوندي وي مور په دروازه کې وه چې واحد خبرې کولې هغې چې له ماهیانو ډگ غوری په ځمکه کښوده په داسې حال کې چې مسکایې په شونډو کې مسیده دواړه لاسونه یې پورته کړ خپل رب ته یې دوعا وکړ [لوه خدایه! زموږ وطن ته سوله راولې مرسته وکړئ] مور ټولو ته وکتل وویل: دزړو ښځو دوعا خدای ژر قبولي . بیا هغه ښځه چې په ژوند کې ډیره زوریدلې وي خدای پرې رحم کوي . ستار په خوله څه ونه ویل خو په زړه کې بغیده . دمور دوعا ورته ښه نه ښکاریده ستار پوهیده چې په دوعا او ښیرو هیڅ نه کیږي که په دوعا څه کیدای یاب په ټول خلک مړه وایې یا به دټولو خلکو ژوند ښه ، وای . هغه په دوعا باور نه درلودپه وړکتوب کې چې ستار ناروغه وسختې تېې پسې اخستی و مور به تل لاسونه دوعا ته پورته نیوي و چې ځوی یې ژر ښه شي . خو زما تبه بله سبا له هغه زیاته شوه . چې

يو گام د سولې پر خوا

طبيب را له دارو راکړ ښه شوم نو ځکه ستار دېودا کانو ، ماشومانو او ښځو په دوعا او ښيرو باور نه درلود. ستار يوازې دمتو په قوت باور درلود. هغه به تل ويل: چې متې په حرکت راشي مشکل حلېدای شي. مور ته دستار خبرو غم جوړ کړدستا رځيره يې خوبه نه وه چې کله به يې دستار په څيره سترگې ونښتې مخ به يې بلې خوا ته تاو کړو مور ژر دخبرو ميدان ته تغيرورکړ: سترې به ياست ماهيان وخورئ! هغې وخنډل: په غورو کې مې کباب کړه. دهر چا مخې ته يوه پاچه ډوډۍ له ماهيانو سره کيښودله شوه ستار چې دماهيانو غوښه خولې ته کړه بيا په غاښو ميده کړه ؛ له ستوني يې تيره کړه وويل: دلغمان دسيند ماهيان خونده ور دي. ددرونتې کارگران په مياشت کې يو ځل دروازه پرچاو کړي ماهيان نيسي هغه وخت چې په سيند بند نه و دماهيانو نيول هم مشکل و په جال او جنکک به خلکو ماهيان نيول . ستار بله مړۍ خولې ته کړه : چې شوروي دولت دا بند جوړ کړاو سيند يې مهارکړډيرې دښتې ابادې شوې فارمونه جوړ شول [دهدې فارم ، دثمر خيلو فارم، مارکو ، څلورم فارم] دا ځمکې داوبو لاندې شوې ډوډۍ خوړل دوام درلود بحثونه هم کيده چا به سياسي خبرې کولې چا به فلسفي دخبرو په لړ کې عزيز سوال وکړ: په نړۍ کې اول ملامت کس څوک دی؟ هر يو بل ته کتل مور هم په فکر تللې وه هغه په تشويش کې وه چې په مذهبي کسانو يا پيغمبرانو څوک حمله ونه کړي مور ته تجربه وه چې ځوانان دومره په مذهبي مسايلو بند واز نه وي په هر مذهب کې داسې کسان شته چې دعبادت ځای ته دومره نه ځي . [جومات، کليسا، درمسال ، مندر] او نور يا خو بيخي تندي پر ځمکه نه ردي . بيا خو انقلابيان په ديني مسايلو پوره باور نه لري انقلابيان دانسان په متو پوره باور لري . څه چې په خپلو سترگو په طبيعت کې شيان کوري پرې باور هم لري . مور به هريو ته سترگې نيغې کړې خو چې دستار په څيره يې سترگې ولکيدې باڼه يې په سترگو واړه ول ستار پوهيده چې دمور ورسره جوړه نه ده. ځکه دعتيدې تفاوت ددواړو تر منځ موجود و. ستار چې ډريرې اوږده تارونه له ډريرې سره يوځای کړل شونډې يې خلاصې شوې سپين غاښونه يې

يو گام د سولې پر خوا

وځلیدل خو چې ستونی یې صاف کړ دعزیز دسوال په ځواب کې یې وویل: اول ملامت سپری په نړۍ کې هغه څوک دی چې وې ویل [دا مال او ملک زما دی] نور چې شو عزیز ته یې په تندو سترگو کتل. خو چې دماهي دغونډې پارچه یې له ستوني تیره کړه زیاته یې کړه: هغه سپری اوس مړ دی خو دهغه بده مفکوره دژوندیو خلکو لپاره بده بلا شوه. ستار دعزیز په وړاندو دسپیرې ټپ ورکړ: ځکه چې دا اوس دپیسو او مال خاوندان دهمغه سپری دلارې ملگري دي دا شخصي مال او سرمایه چې بل انسان پر یې استثماريږي دا دهغه اول سپری دنظر محصول ده. او خلکو ته ملامت دی. عزیز دسوال ځواب مثبت وښوده په ستار یې افرین وویل. عزیز زیاته کړه: په رښتیا چې دکار گرانو ماغزه دتکامل په حال کې دي. ښه تحلیل کولی شي. دټولنې مسایل ښه حلایي کولی شي. ستار لکه اتل چې بری تر لاسه کړې سترگې یې لکه دنښې پشان تاویدې. مور غنجه شوه نارامه ښکاریده. هغې ته فکر پیدا شو [زموږ کور خو هم شخصي مال ده دا انقلابیان یې ځینې وانه خلي؟] دنارامۍ په حال کې یې سترگې دکوتې په چت او دیوالو نښتې وې. دهغه په ذهن کې تیریده [چې په څه خوارې یې دا کور جوړ کړی ده له قهري میړه سره یې شپه و ورځ دکور په جوړه ولو کې کار کولو]. ژر یې یاد ته راغی [چې په کار کې به ستومانه شوه دلرې دمې لپاره چې به کیناسته میړه به په خښتې ووهله] دهغه ټپ ځای یې په کوتو ومښه خو په خوله یې څه ونه ویل. عزیز دمور په مزاج وپو هیده مورې! دستار له خبرې سره نارامه شوې لکه چې خپل کور دپه زړه را یاد شو که څنگه؟ عزیز دتورو بریتو څوکې جوړې کړې وویل: مورې! انقلابیان له چا نه کور نه اخلي بلکه ورته کورو نه جوړه وي هومورې! انقلابیان دهغه چا کورونه، ځمکې په نورو خلکو ویشي چې په ظلم او زور یې تر لاسه کړي وي عزیز جدي غوندې شو: ولې دا نور خلک چې په دې ټولنه کې ژوند کوي حق نه لري چې کور ولري؟ ستار اوږد نفس وویست سر ته یې حرکت ورکړ: ولې یې نه لري. ټولنه اونړۍ دټولو ژوندیو موجوداتو شریک مال دی. ددې نړۍ مال باید په ټولو خلکو په مساوي ټوکه وویشل

يو گام د سولې پر خوا

شي. مور ته دا خبرې نوې وې. هکه پکه وه. کله به يې ديو سترگو ته کتل کله دبل هغې چې دمخ په کنځو کوټې ووهلې دخپل دکلي دملا خبرې يې په زړه رايادې شوې [دهر چا نصيب] وهاب به ورو ورو خپل سر ته حرکت ورکاو يو يو خبره يې کولو. وهاب دملا خبرو ته دنه په مانا سروښوراو. ملا ټولې خبرې اخرت ته پريږدي دا اوس چې انسانا وژل کيږي هيواد وړانيري، ددې ټولو وړانکاريو سزا داخرت ورځې ته پريږدي. يانې اوس دانسانان مړه شي بيا هم ملا وايې [دايې په نصيب کې ليکل شوی و] وهاب دوام ورک: زه په دې عقیده نلرم. ملا دپيسو دخاوندانو په گټه خوله خوزوي. وهاب لاس موتي کړ په جدي يې وويل: همدا ملاده چې دجنگ اله ده. لکه څوگ چې لرگيو ته اور واچوي او تيل پرې وپاشي بيا اړولکيت ور ته بل کړي. دملا دنده دتيلو پشان ده چې دبل چا په لاس استعماليري. واحد دوهاب خبرو ته دتايد سر وښوراو.

هو
ميد
خپرنه ويه ټولنه

(۴)

ډوډۍ خوړل سر ته ورسيددسولې خبرې دوباره را يادې شوې اوس په دې خبرې روانې شوې چې څنگه خپل فعاليتونه دخلکو په منح کې پيلي کړي.؟ او څنگ وکولى شو چې خلک وپوهوو؟. تر څو دسولې کاروان سره يوځاى شي. جکړه ماران له جنگ نه لاس واخلي. ستار په کونډو شوسوک يې دکوتې په غولي کې په زور ، زور وواهه .: بايد نابود کړل شي. هغه چې ريره په کوتو صافه کړه دوام يې ورکړ: جکړه ماران دپردو نوکران دي هغوى هيڅکله سولې ته نه حاضريري ځکه چې دهغوى گټه په جنگ کې ده. جکړه ماران ناپوه کسان دي په ليک او لوست نه پوهيري دخوړيو لپاره دپردي توپک په اوږه وړي .نبوونځۍ ، روعتونونه ، خپل هيواد وړانوي .. جکړه مارانو ته خپل ، پردى يو دي .. هغوى يوازې پيسې پيژني نه انسانيت ا و انساني کرامت. ستار زياته کړه: زمورد هيوادمزهيي کسان هم دپردو په غيږ کې پراته دي . لکه فيل مرغ ته چې دانه ونبودل شي بيا دريسې په متډو راشي. مزهيي کسان همداسې وبوله. روف دواړه لاسونه مينبل وويل: ستار رښتيا وايي. دښمن . دښمن ده. هغه کله خبرو ته حاضريري ؟ په سوله کې دښمن ته تاوان ده. يانې چې سوله وي دښمن مړ وبوله. ځکه چې هغه ډير کسان وژلې دي . يو څوک ځان وژنه کوي تر [۱۰ _ ۱۰۰] پور کسان په يو ځان وژنه کې مړ شي. دهغو مړو کسانو اولادونه کله ! دخپل دپلارو ، ورونو ، خویندو دوينو انتقال دښمن ته پرېږدي ؟ عزيز مسک شو سر ته يې حرکت ورکړمور منتظره وه چې دعزیز له خولې څه ملغلري را وځي ؟ ځکه مور پوهيده چې عزيز دهرې خبرې ځواب په منطق برابر وايي عزيز نوبت واخست: ستاسو دواړو! خبرې علمي بڼه لري. دښمن. دښمن ده خو انسان کولى شي همدا دښمن دوست گړي د عقل اومنطق له کبله وحشي حيوانات ايله وي. عزيز لاس ونبوزاو: په ځنگل کې قوي ځناور زمړى ده دبل حيوان په ستوني داړې خښوي . په وحشت او داړو لکللو کې دبل هر حيوان نه په اول کې ده خو چې انسان

يو گام د سولې پر خوا

خپل عقل په کار واچوي همغه وحشي حيوان داوسپنو په ځنځير تړلی شي. بيا خو هر انسان ماغزه لري په کار ده چې ماغزه يې ومنځل شي او په کار يې واچوي. دا نو دهغه بل انسان چې ماغزه يې پوره تکامل کړی وي کولی شي چې دهغه ماغزه ومنځي او ايل يې کړي. عزيز ټولو ته وکتل زياته يې کړه: دا امکان شته. مور دعزیز په منطق او استدلال مغروره شوه. عزيز خپلې خبرې اورېدې کړې: مور بايد خپلا فعاليت دسولې لپار په کار واچوو. انسان ته دهغه دحق په باب پوره معلومات ورکړو. ورته ووايو: [په سوله کې ژوندستا حق دی راشه خپل حق نه دفاع وکړه! پردي هيوادونه ستا حق تر پښو لاندې کړی. ته يې داغزو په لار روان کړی يې دا هيواد يې تاته دوزخ گرځولی دی] کيدای شي زموږ دسولې کاروان پياوړی شي. مور به هيواد ته سوله راولو. خپل هيواد به زرغون کړو. هغه څوک چې مړه شوي هغوو ته به دوعا وکړو دژونديو لپاره به غوړيدلی هيواد جوړ کړو. زموږ خلک به په خدا او مسکا دگلونو په منځ کې ژوند کوي. ددبښمن مخ به تور وي تاري؛ خ به يې په تورو کرښو ليکل کيږي. نړۍ به ترې نفرت کوي، انسان به ترې نفرت کوي. عزيز سرته حرکت ورکړ: مور به بيردوهيوادو ته دسولې پيغام هم وليږو هغوی به سولې ته راوبولو ورته به ووايو [ستاسو ژوند هم په سوله کې ښايسته کيږي جنگ ستاسو ږيرې او مخ هم سوزوي] ځکه چې دانساني ژوند همدا دسولې لار ده. دعزیز دخبرو منطق ته چا د [رد] ځواب نه درلود ټولو غوږونه خلاص شول. مور ډيره خوشاله وه چې په هيواد کې سوله راځي. دا به له سره دځوانۍ خوبونه کوي، دا به راتلونکی ژوند له عزيز اونورو کليوال سره په خوښۍ تيره وي. دستار احساساتي څيره هم بدله شوه توراو اوږده بریتونه يې په شونډو ځوړند معلومیده. روف ته نوی خیال پيدا شوی و [په کروندو کې به ښه کامونه په ارام زړه پورته کوم ښه حاصل به لاس ته راوړم لويه وپاله چې جکړه مارانو وران کړي کليوال به يې دوباره جوړ کړي، شاپړې ځمکې به ابادې شي، غلې دانې به ډيرې شي، دکليوالو کيدې به پرې مړې شي]. واحد هم شونډې څټلې [په دوکان کې په ډيره گټه تر لاسه کړي، ښار به له جنگ نه ارام

يو گام د سولې پر خوا

وي ، خلك به په مينه په ښار كې ژوند كوي ، دپسرلې دورخې ميلې به په خوښۍ تر سره كيږي ، دنارنج گلان به دهرې پيغلې په پيكي نڅا كوي ، دهر ځوان په شمله به گلان ښه ښكاري . [وهاب همداسې خيال كاو] په سوله كې به دهيو د ماشومان ښوونځيو ته ځي ، زه به لكه مهربان پلار پشان ورته په ډاډه زړه زده كړه وركوم ، ماشومان به دسولې ترانې وايي .

...

دهرچا دنده معلومه شوه . وهاب دنده واخسته چې په ښوونځۍ كې به دسولې لپاره غږ پورته كوي شاگردانو او ښوونكو ته به دسولې گټه په كوټه كړي هغه لار چې دسولې دنيا جوړه وي ور روښانه كړي . وهاب په شونډو لاس تير كړ : زه به په ايماندارۍ سره خپله دنده تر سره كړم . وهاب دغاړې نكتايې په په كوټو جوړه كړه وويل : دخلكو پوهول دسولې لپاره ضروري ده . بې له سولې ژوند گران ده . واحد چې دواسكت جيب نه تسبي وويستې دكوټې څلورو ديوالو ته يې وكتل : ښار لوی دی خلك زيات دي ديو نفر كار دسولې لپاره كافي نه دی . هغه چې دلاس پنجه موټی كړ دوام يې وركړ : زه به له ځانه سره څوكسان چې سوله غوښتونكي وي ملگري كړم . بيا يې مور ته وكتل : ښار له فساد نه ډك ده او هم په حكومتي چارواكو كې فساد شته څوك په شعوري يا غير شعوري يا خو له ډاره دحكومت طرفي كوي . واحد زياته كړ : تيره هفته دښار په كوزه څنډه كې يو دسولې پلوي ملا خپلې خبرې داسې دخلكو غوږو ته ورسولې [ای دیندارو ، وطن پالو ، انسان دوستو خلكو! پوهيږي! ؟ چې داسلام دين دسولې دين دی اسلام نه غواړي دخلكو وينې وپهيري . هغه څوك چې انسان په بمو ، توپك ، انفجار اوځانه وژنه وژني دهغه ځای دوزخ دی انسان وژنه له انساني ، اسلامي عمل نه مخالف دی نو راځئ له جنگ نه لاس واخلي تر څو خپل كور ، كلي په گډه اباد كړو دسولې ژوند ښتايسته ژوند دی] ملا دسولې په باره كې ډيرې ښايسته خبرې وكړې دوه شپې به تيرې نه وې چې ترورستان په جومات ننوتل ملا يې حلال كړ دواحد له دې خبرې

يو گام د سولې پر خوا

سره دمور خيره دژړا په خيره بدله شوه غټه ، سپينه اوبنکه يې په زاړه مخ روا نه شوه مور ته دانسان وژنه دبل هر بد عمل نه بدتر ښکارېده هغې چې پر مخ بهيدلې اوبنکه پاکه کړه په سلگو شوه. په ژړهغوني غږ يې وويل: مور بايد ډير کار وکړوتر څو خپل هيوادوال له وژنې خلاص کړو. ستار په ږيرې لاس کش کړ خپلې خبرې يې داسې پيل کړې: تر هغو چې دپاکستان په نوم هيواد دنړۍ په نقشه کې وي دا سيمه کې به جنگ دوام لري. تر څو چې دډيورن دکړنې سرنوشت معلوم نه شي جنگ به زمور دهيواد په لمن پورې نښتی وي . ستار له ځانه سره وغمبيده: څوک دخپل پلار ، نيکه ځمکه چا ته پرېږدي؟ انگريزانو په زور زمور خاور ځانه ته کړه نوم يې پرې پاکستان کيښودو. ستار ځمکه په سوک وواهه: پاکستان دپه دې پوهه دي که نن دافغانانو پښې په ځمکه کلکې شوې او په نس ماړه شول خپلې خاورې غوښتونکي دي . پښتانه ، بلوڅ قبایل خو تيار کوته په ماشه ناست دي دوخت لپاره منتظر دي . مور غټه کوته دغانبو په منځ کې نيولې وه سر يې ښوراوه. ستار دکمتې غږو ته ډاډ ورکړو: زه به په ټول قوت دکار گرانو په منځ کې کار وکړم. هغه زياته کړه: کارگران خوتيار ولاړ دي دوطن دبادۍ لپاره يې چې هر خواته په حرکت راولې په منظم ډول خوزيږي . مور سوکند ياد کړ: زه په خپل مذهبي کتاب سوکند ياده وم چې دنځو لښکر به دسولې لپاره په حرکت راولم. عزيز په مور افتخار کولو دهغې په مبارزې نازيد. نور نو عزيز ته دخبرو ميدان پاتې شو: پوهيږي ! چې دسولې دښمنان هسې ساده کسان نه دي له هغوو سره د پردي هيوادو ملاتړ شته. عرب هم ورسره مرسته کوي پيسې ور ليږي ، سړي ور ليږي ، امريکا خو ياغيان په خپله روزلي دپاکستان له لارې مرسته ورکوي نو هونښياري په کار ده. عزيز وويل: څوک چې دخلکو دگټو لپاره مبارزه کوي دخپل ځان ساتنې ته بايد پام ولري ځکه چې دښمن په اول کې په هغو کسانو حملې کوي چې فعال وي . خوله يې دښو کارو لپاره وازه وي . ، دوطن او خلکو دردونه ورسره وي ، نو کله چې تاسو دخلکو په منځې ، کليو او بانډو ، ښارو ، په تعليمي ځايو يا کار گري محيط

يو گام د سولې پر خوا

کې خپله دنده تر سره کوي خپل ژوند ته هم متوجه اوسئ هغه کسان چې له تاسو سره ملگر تيا کوي پوهه يې کړئ چې بې ځايه به کامو نه نه پورته کوي . په مياشت کې به يو ځل خپله غونډه کوو يودبل حال نه به خبريرو [عزيز وويل]

...

مور تبليغاتې پانې دلوی چرمدارې کميس دلمني لاندې پتې کړې . خورجینه يې اورې ته واچوله روانه شوه لکه ښوونکی چې دښوونځۍ په لور روانه وي . او شاگردانو ته تعليم ورکوي مور چې وچت . وچت گامونه پورته کول دکميس لمن به يې دلار تک په وخت کې تاوه شوه په پښوبه يې ونښته . دا ورځ دمور په تک کې ډير فرق لیده کیده مور دا ځل لکه دکلي يوه ساده کليواله نه ښکاریده هغه لکه يو قهرمان چې دخپل هد ف لپاره لار لنډه وي . يا لکه يو فيلسوف چې پت شيان لتوي په فکر کې ډوب وي . په همداسې حال کې مور هغه سپينه نرۍ لار نيولې وه چې دپتو په منځ کې کره وره سر يې کلي ته وتلی و . لا ځنډ نه وتير چې مور هغه کلي ته ورسیده چې دپاچاهانو دکل په نوم يادیده . دکلي خلک زياتره بزگران وو . ښځو به هم له نارينه وو سره په پتو کې دکر کښت کارونه کول ښځې ټولې نالوستي يې خو دکوتو په شمار ځينو ښځو دقران شريف لوست کړی ونور ته يوازې دکور کارونه پاتې وله تمدن نه خو بيخي لري و . په سياسي خبرو سره اشنا نه و . هلکانو څه ناڅه ليک او لوست کولی شوفاروق تر ټولو هلکانو په کلي کې بيدار ه و ؟ هغه له ديموکراتانو سره اړيکي درلودې کله ، کله به يې په جومات کې دکلي ملا خبرې دروغې گنلې . نو ځکه ملا په فاروق دکفر او ملحد تور لکولی و . ځينو هلکانو به دهمدې له کبله ورسره لوبې هم نه کولې . خو دفاروق منطق او استدلال ته چا ځواب نشوای ويلی . په ټولنه کې چې زيات کسان ناپوهه وي دپوه سړي خبرې که څه علمې هم وي ورته دروغ ښکاري . بيا يې دعقيدي دانحراف په تور تهمني کړي . [په سقرات همداسې وشو هغه چې زلميانو ته دانصاف او رښتينولی ، برابری ،

يو گام د سولې پر خوا

عدالت درس ورکولو دهغه وخت مزه يي کسانو پرې دملحد او کفر تور ولکاو په زهرو يې داعدام کړې [هغه وخت چې مور دکلي باغچې ته ورسیده دکلي ماشومانو حصاره کړه هر ماشوم به همدا پوښتنه کوله [بنگريوالي ترور شنه بنگري دروازي ک سره!؟] يو ماشوم به لاس اوږد کړ: زما دلاس بنگري لري؟ مور به په مسکا خواب ورکړ: هولورې! هر څه مې راوړي شنه هم شته سره هم. خالونه مې هم راوړي داسې خالونه چې تيارې روښانه کوي.، داسې خالونه چې په تيارو کې ځليږي. اوتاسو له تيارو نه روښانې دنيا ته را وباسي هولورکانو! ستاسو زړونه به هم روښانه کړي او ستاسو ذهنونه به وغوړيږي. مور زياته کړه: داسې خالونه هم شته چې له تاسو سره خبرې کوي تاسو ته وايي چې [زده کړه وکړئ، بنوونځۍ ته لاړې شئ] مور يوه جنۍ چې ددرې کالو به وه سرې شونډې او سپين مخ ته يې دهرچا هوس راتلوچې ښکل يې کړي او غير ته يې پورته کړي. نوم يې [مستانه] وه مور مستانه غير ته پورته کړه له دواړو غمبورو يې ښکله کړه. _ نازښې لورجانې ته مې ښه ښه شيان راوړي دي چې په زړه يې وساتي چې غټه شي بيا به بنوونکې شي.، وزيره به شي.، ماشومانو به خندل دمور خبرې پېرې ښې لکيدې خو په دې نه پوهيدل چې دمور په زړه کې څه دي او دمور خبرې څه مانا لري.؟ مور چې په نس لاس کش کړ واحدې غږ کړ: ترور! په نس کې بچۍ ده؟ مور شنه په خدا شوه. هولورې! داسې شيبې مې په نس کې شته چې تاسو ته دالوتو چل در ښيې. مور خپله لمن پورته کړه تبليغاتي پانې يو پر بل پسې په ځمکه ولويدل. جنو يوبل ته کتل خندل يې. زيوږ جانه چې هم يې خندل او هم يې نور يې جنۍ په ځنگل ټيله کاوه وويل: ترورې! دا پانې دڅنگ په نس کې ځای کړي وې؟ هيلۍ پانې خلاصې کړې ها دادي کوترې سپينې، شنې هغه بله دالوتو په حال کې ده لکه چې خپلو بچو پسې خفه شويوي ياخو به خپلو بچو ته دانې راوړي مور دکلي په کوڅه روانه شوه ماشومانو را چاپيره کړې وه. مور ته دخپل دماشومتوب وختونه په زړه را ياد شول [په کوڅه کې چې به يې دجنو سره داريا غربوله، سندر به يې ويل، چکې به يې وهل او

يو گام د سولې پر خوا

کوډي شاني به يې کولو. په شونډو کې وبنکيده [ای دماشومتوب دنيا څومره ښکلې او خوږه يې دپاچاها نو له ژونده هم ښايسته يې] مور دزليخا په وليدلي وړبل لاس وواوه. لور! ستا نوم؟ زليخا مې نوم ده. څومره ښايسته نوم. په کوڅه کې لوبې کوی؟ هـو! داریا وهو، سندرې وايو، چکې وهو، کوډی شاني هم کوو. مور تله فکري به هم کولو چې دچا په کور ننوزي؟ هلته دکلي ښځې را غونډې کړې مور پوښتنه وکړه: په دې کلي کې مکتبيان شته؟ نورې ځواب ورکړ. چينوکیان په مکتب کې نشته دمرجانی ورور سبق په مرتب کې وایې. خو ملا وایې [کافر شوی دی] دکلي سپين ږيري ورته ښه نه کوري. مور وپوهيده چې دمرجانی ورور دديموکراتانو ملگری دی ځکه چې په ديموکراتانو باندې ملايان او مذهبي کساندکفر تهتمته لکوي مور پوښته وکړه. چايې کور ليدلی ده؟ مرجانی مخکې شوه مور او نور ماشومان پسې په داسې حال کې چې ماشومان دمور مخکې او شاته روان ومور دمرجانی دي په کور ننوته. دمرجانی مور ناهيد نوميده غټه پيره ښځه وه. سپين کلچه مخ، جکه ونه، تورې کوڅې يې شاو مخ ته خلاصې پرتې وې. هيڅ عيب يې په صورت کې نه و. خو يو يو زيرپخن خال يې مخ ور بدرنگه کړی و ناهيد حيرانه شوه چې بنگريواله څنگه ددوی په کور ديننه شوه. له ځانه سره يې ويل [پخوا به بنگريواله په کوڅه ناسته وه نو اوس نيغه زموږ په کور ننوته. څه به يې په زړه وي! مور سلام ور کړه ناهيد شندلي وپښتانو سره يو ځای کړه په شونډو يې وږه مسکا وځليده. دمور سلام يې دسر په اشاره عليکم وويل. مور لا څه نه و ويلې چې ناهيد پرې دمخه شوه. بنگريوالې ترور! څه د راوړې دي؟ مور پلټی سمه کړه له خدا شنه شوه. ډير شيان مې راوړي. ستاسو دخوښۍ لپار مې راوړي هوخوړې! ستاسو دنبه ژوند لپاره مې راوړي. ناهيد دمور خبرو ته حيرانه شوه. [نورې ورځې چې په بنگريواله راتله داسې خبرې به يې نه کولې خوددې په خبرو کې څه مطلب شته] _ زه کولی شم ستا خوږچينه وکوم؟ ناهيد ته دتيرې مياشتې انفجار په زړه شوه هغه ښځه چې دسوالگري په جامه کې کلي ته راغلي وه هم يې سوال کولو هم يې دنبځو پال

يو گام د سولې پر خوا

لید ه چې ټولې ښځې په کوڅه را غونډې شوې ځان ته یې انفجار ورکړه ډیرې ښځې او ماشومان مړه او زحمیان شول نو ځکه ناهید شکمنه وه. مور په داسې حال کې چې خنډل یې دخورجینې خوله یې خلاصه کړه دمور لاسونه په لرزه و شاوخوا یې کتل دسولې تبلیغاتي پانو حویلی. په سرواخسته مور یوه پاڼه په دواړو لاسو نیو لې وه ناهید ته یې وښوده. دا وینې! دا دسولې کوترې دي. تاسو ښځو ته یې دسولې پیغام راوړی ده مور هم خنډل هم یې ویل. په دې پانو کې ښه ښه شیان لیکل شوي دي مور په تیزو سترگو کتل د ناهید نیت یې معلومه مور زیاته کړه. دا په دې مانا چې [زه په خلاصو وزرو پرواز کوم دهیواد او دنړۍ خلکو ته دسولې پیغام لیرم. چې جنگ بس کړي او دسولې نړۍ جوړه کړي]. ناهید دمور خبرو ته په تعجب وه هغې دچا له خولې داسې خبرې نه وې اوریدلي مور پسې نور هم مخکې لاړه. ما ستاسو ښځو او ستاسو کلي ته دا پیغام راوړی دی ښځې را غونډې کړې چې په شریکه داپیغام واوړي. ناهید وپوهیده چې زړه بودی. پوه ښښه ده. ددې ښځې دنده انتھاري نه ده بلکه ښې خبرې یې راوړي دي. ناهید دکلي ماشومانو ته وویل. لاړې شی! دکلي ښځې خبرې کړې چې زموږ کور ته راشي. ورته ووايې [یوه بودی ښځه له تاسو سره خبرې کوي] مور خوشاله شوه دسر په وینتانو یې کوتې تیرې کړې اوږده لمن یې را ټوله کړه. غونډه منډه کیناسته. دمور زړه له خوشالی نه په درزاوهغې خپل وجدان پاک احساسولوځکه چې خپله مقدسه دنده تر سره کوي دمور په زړه تیریده [که خپل کار کې بریالی شوم عزیز به له ما ډیر خوشاله شي. دکمتې غړو په منځکې به پر ما افتخار کوي] وايې به [دهر چا دې داسې نره، مبارزه مور وي چې دځان په قیمت دانسانانو دخلاصون لپاره کامونه پورته کوي]. مور به دا هم احساسوله دا خو کوم اسانه کار هم نه ده. که چیرې یا غیان خبر شي چې زه دسولې له پیغام سره راغلې یم مړه به مې کړي. اویابه مې په لار بمونه وکړي. مور سر وښوراو. ها، ام! په احتیاط په حرکت کوم. دلارې تک په وخت به ځان ته پام کوم. بیا به یې په زړه تیر شو! څه! بې هغې مې عمر اخر ده. په ځوانۍ

يو گام د سولې پر خوا

کې مې دميره له لاسه بدې ورځې ليد لي دا خو لادومره سخت کار نه دکه ياغيانومره کړم خلک به ووايې [دعزيز مبارزه مور دانسان دخدمت لپاره شهيده شوه . زه به دسولې دسمبول په توکه نور ښځو ته لار ښوده شم.. دشهيدانو په هديره کې به زما په څلې جنډې رپا کاجينوکی او ښځې به مې زيارت ته راځي] يوه خو به پيدا شي چې ووايې [دا يوه ننگيالی ښځه وه] مور په همدې خيال کې وه چې دکلي ښځې ډله ډله دناهيده دکور په دروازه ننوتې .ښځو مور ته په حيرت کتل چا يو څه کمان کاو ، چاپل څه . هرې ښځې به سلام ورکړ مور به په سينه لاسونه کيښودل هغه مور چې کليوالي ژوند يې کړی واوس هغسې نه وه. لکه له يو متمدن ښار نه چې راغلي وي لاس په سينه ايښودل او احترام کول دا دنوي ژوند نښه ده. دښځو په منځ کې يوه ښځه روانه وه دهغې چې اودل شوي ويښتان په نکروزو سره و په شا مخ يې لکه دسره کمره ماران داسې سرونه خوزول . جکه ونه داوردو لاسو خاونده وه. [کوکی] نومیده. دمخ کنځو ددې عمر له نور ښځو زيات ښوده کوکی چې په مور سترگې ونښتې پرې شکمنه شوه. دکوکی بارخوکان دحيرت په حال کې نيغ نيغ ولاړوسترگې يې دمخ کاسه کې بې واړه تاويدې . مور ته نزدې شوه لاس يې ورکړه خو چې دمور چپ غوړ ته يې نظر شو شونډې يې وريښې څه يې وويل بيابې لاس دهغې په جوړ شوي پرهار په داغ کيښوده چې ميرې يې دځوانۍ په وخت کې په لرگي وهلې وه. دکوکی باورپوخ شو غږ بې وکړ. ای ! ته فاتوکی يې ؟. يم. همغه [فاتوکی] يم چې په کلي کې اوسيدم. مور وويل. ولې ! هير دشو؟ مور چې دجبار خان همسايه وو. او ستا ميرې چې په له پتو راغی شين بادرنګ به يې زما په لمن کې واچولو . ويل به يې [خوره فاتوکی ! ميرې خو درته څه نه راوړي دخولې خوند به دښه شي] کوکی مور يې په غير کې ونيوه په تندي ې مچ کړه. دکوکی غټ او دروند لاس دمور په اوږه و چې کوکی ټولو ښځو ته وکتل وويل. دا ښځه ځوانمرده ښځه ده. پلار يې دکلي پاده وان وجمع گل نومیده. فاتوکی وره وه چې مور يې مړه شوه. جمع گل پادوان دخان اس په اخور ترلوپه لغت يې ووايه مړ شو. همدلته و چې مور غنجه

يو گام د سولې پر خوا

شوه. ستونى يې غوټه شو دغاړې ركونه يې دپوستكي لاندې ډك ډك شو. سترگې يې نمناكې شوې خو خان يې كلکه كړه اوبنكو ته يې اجازه ورنكړه چې له سترگو وخوزيږي. دپوږې سرکې يې سور والى زيات شو چپه خوله ولاړه وه كوڼى خپلې خبرې كولې - مور يوازې پاتې شوه. دخان په كاله كې به تخنیده كار به يې كاوه زمور په كلي كې يو كونكى هلك و زيړ گل نومیده په سختۍ به يې خبرې كولې زيړگل له چرسيانو سره ناسته پاسته كولو. چرسى شو بيا ترياكى شو خان فاتوكى يې همدا زيړگلي ته په نكاح كړه. كوڼى سر وخوا - زما ښه ياده چې خاوند مې كور ته راغى. راته يې كړه - خبره شوه؟ - فاتوكى جبار خان زيړگلي ته په نكاح كړه ملا دجبار خان په كور كې دفاتوكى نكاح له زيړگلي سره وتړله. مور يې هم كورپه وخوړه. ما ډير وش، واى وكړخاوند مې وويل - څه! ديو ياده وان لور وه. بې مور، بې پلاره دخان په كور كې پرته وه كيداى شواى چې دخان كوم مزدور يا يې زوى ورته لاس اوږد كړى واى. ښه چې ژوند يې معلوم شوكوڼى چې په څيره كې ټي دپخوان پشان خفگان راغلى و هسې ښكاره شوه. دوام يې وركړ: ماويل [دجنو ژوند له نارينه سره وي خو چې نارينه په رښتيا نارينه وي چې خپلې ښځې ته ډوډى پيدا كولى وشي] هغه زما خبره رښتيا شوه. فاتوكى چې اصل نوم يې بي [فاطمه] وه خو چې په دې وطن كې څوك غريب شي نوم يې څوك پوره نه اخلي. بي بي فاطمه په فاتوكى ياده شوه. كوڼى دفاتوكى په داغ كوته كښنوده: دا داغ كورئ! دا يې دميره دلرگي دگزار داغ ده. چې فاتوكى ته دژوند دبدبختۍ ښه پاتې ده. زيړگل چرسى، ليونى له كلي لار ورك شو مور دكلي ښځو له فاتوكى سره مرسته وكړه په زخم مو بوره ومنډله په تيكه موددې زخم وتړله. په ډيره خواري مو وينه ورته بنده كړه. اوس چې مې وليده همغه ورځ راياده شوه. كوڼى زياته كړه: خواركى په سخته يې ژوند تيره كړه كوڼى ښځو ته وكتل: ژوند چيرې و هسې په غم يې شپې، ورځې تيره ولې كوڼى جدي غوندي شوه: دده ميره خو ليونى مجازه و دا روغ مېړونه هم دخپلو ښځو خيال نه ساتي تحديد، كڅلې كول، وهل ته به واى چې دا يې دپلار

يو گام د سولې پر خوا

حق ده ښځې هم نالوستي نه دخپل حق پيژني نه دبل دوی فکر کوي چې ښځې له اذله بد بختې پيدا دي او دا نارينه دي چې خپل ځان ته حق قايل دي او دښځو حق تر پښو لاندې کوي کوي. زياته کړه : ښځې بايد بيدارې شي را پورته شي خپل حق له نارينه وو واخلي . مريم غږ وکړ: ښځې په حق ناحق څه پوهيږي؟ نارينه په لورکانو تعليم نه کوي په ځامنو يې کوي انجنې دکلي په کوڅو کې نالوستي پاتې شي کوي دموږ لاس ونيو دقالبينچې له پاسه يې خواته کينوله کوي چې دموږ خورجينه وليده پوښتنه يې وکړه فاتوکې ! څنگه راغلي يې؟ خورجينه کې دخه دي؟ خيرات ټولوي کې څنگه؟_ اوس دهم ژوند ښه نه ده؟ دموږ شونډې خلاصې شوې وويل_ دسولې پيغام مې ستاسو کلي ته راوړی دی وایم چې ټولې ښځې ددسولې له کاروان سره يوځای شي تر څو جنگ زمور ملگ نه ورک شي. او دسولې ملک جوړ شي. کوي دموږ خبرو ته هکه پکه شوه. ژر ژر يې دسترگو باڼه رپول په تيزو يې دموږ خيري ته کتل. کوي حيرانه وه [څنگه وشوه چې يو ه کليواله ښځه چې ټول عمر يې دسپيرو لاندې تيره کړې اوس له هغې خوارې خولې داسې خبرې را وباسي.؟ دا يې له چا زده کړي دي؟ مور کوي. ته کتل په زړه خوشاله وه خو کوي په سوالو کې غرقه پاتې وه. هغې لوی نفس وويست دموږ په وړانه يې خپله پنجه کيښوده_ فاتوکې ! دا خبرې خو ستا دځوانۍ دوخت خبرې نه دي دا چا درته ښودلي؟ مور دسولې پيغام چې دوه کوترې پرې کښل شوي و دکوي مخې ته وغوړو... وينې ! دا کوترې چې په خلاصو وزرو د پرواز په حال کې دي دا خلکو ته د سولې پيغام ورکوي . وايې [جنگ بس ده په خپلو کې سوله وکړئ مور پسې زياته کړه: عزيز ځوی مې دديموکراتانو په ډله کې دی ديموکراتان غواړي چې خلک که نارينه وي او زڼانه دسولې له کاروان سره يوځای کړي . عزيز وايې ترڅو به زمور په هيواد کې جنگ وي؟ زمور دهيواد تنکي ماشومان ، ښکلي ځوانان سپين ږيري ، بوډاکان نارينه او ښځې دجنگ په اور کې سوزي نو ځکه ديموکراتانو نيت کړی چې دسولې پيغامونه دهيواد کوډ کوډ ته ورسوي خلک وپوهيږي چې په جنگ کې

يو گام د سولې پر خوا

هيواد او خلک داور په بټۍ کې سوزي. نو راځئ چې دجنگ په اور په کډه اوبه واچوو. او سوله هيواد ته راولونو ځکه مې ستاسو کلي ته دسولې پيغام راوړی دی تاسو ټولې بڼڅې به له ما سره دسولې په کاروان کې برخه اخلئ کوکۍ سر وخوزاو په کرده غټو سترگو يې بدرۍ ته وکتل لکه څو چې په کومه مسله له چانه مشوره اخلي بدرۍ هم پخه بڼڅه وه وروسته له کوکۍ نه دا په کلي کې مشره وه. ددې خبرې هم په نور بڼڅو بڼې لکيدې. ځوانو انجنو ته به يې دکور دکارو په سمبالولو کې مشورې ورکولې. بدرې لکه څوک چې چا ته په قهروي په کوته ورته اشاره کوي کوته يې ورته ونيوه. لکه چې زموږ کلي ته بلا راولي که څنگه؟ زياته يې کړه: په ورځ کې ياغيان څو ځله کلي ته راځي همدا وايې [دلته به خو څوک دحکومت پلو نه وي؟] بدرۍ جدي شوه: غواړې زموږ کلی په ياغيانو وران کړې! کليوال په ونو وځړه وې! هغې پسې دوام ور کړه: ياغيان بدرنگه کسان دي دچا فرياد، دچا زاري او دچا ژړا نه اوري. قمچيني ورسره گزارونه کوي توپک په اوږه چې لږ لاندې باندې شي بيا نو يو انسان په کولو سوری کړي. بدرۍ چې له خوولې يې ليارې باديدل مور ته يې کتل خو مور به خندل. نری کوته به يې دشونډو له پاسه ايښې وه. مور پوهيده چې کليوال له ياغيانو ويږه لري. له ويرې نه خپلو کې خبرې هم نشي کولی. مور دخپل ځوی [عزيز نه زده کړه کړې وه.] که خلک رايوځای شي غټ قوت ځينې جوړيږي بيا نو دخلکو زور ته څوک نشي ټنکيدی [مور وويل: ديموکراتان پوهيري چې خلک له ياغيانونه ډير په تنگ راغلي دي. دهمدې هدف لپاره دسولې کاروان جوړ ده چې دا کاروان قوت واخلي او دياغيان ريشې له هيواد نه پريک کړي. دخلکو خولې واړې شي، ژبې يې په حرکت راشي حق ووايې. کوکۍ ته سوال پيدا شو هغې چې ژبه دغابڼو په منځ کې نيولې وه خوله يې خلاصه کړه: فاتوکۍ! ځوی دڅه وايې؟ داياغيان څوک دي؟ څنگ پيدا شول؟ او ولې يې زموږ په هيواد کې جنگ پيل کړی دی؟ مور وسخیده کوکۍ ته نږدې شوه: زه خو نالوستې يم. خو ځوی مې په کوته کې خپلو ملگرو سره دعدالت خبرې

يو گام د سولې پر خوا

کولې. [په هيواد کې انقلاب وشو. دا انقلاب د غريبانو په گټه وډځمکو او پيسو خاوندانو په ضرر ځکه په ضرر وچا چې ډير له حده زيات د ځمکې لري د هغوو نه يې څه ځمکه غريبانو ته ورکړه شتمن کسان د حکومت او انقلاب په ضد را پاسيدل] ځوی به مې ويل: دا [انقلاب يوازې زموږ په ملک کې غريبان د شتمنو له ظلمونه خلاصه وي بلکه په همسايه هيوادو کې چې غريبانو باندې ظلمونه کيدل هغوی هم ازاده وي عزيز به ويل : ددې انقلاب روښانه وړانگې د همسايه هيواد تيارې به هم روښانه کړي] همدا و چې شتمن کسان څه زموږ په هيواد کې څه په نورو هيوادو کې او هم په کاونډ هيوادو کې لاسو نه سره يو کړل دا انقلاب په ضد يې فعاليتونه پيل کړل . عزيز وويل : په اول کې يې ياغيان د تنظيمو په نوم پيدا کړل له ديموکراتانو سره يې په جنگ کړل دياغيانو مغزونه هم پوچ و ښه او دبد تميز يې نشوای کولی ، خپل هيواد يې د پردو په لمسون وران کړ دې تنظيمو هيواد وران، چور، تالان کړ دا د تنظيمو خيري چې د اسلام ، مجاهد په نامه ښکاره شوي وو خلکو وپيژندل چې دا دروغجن مسلمانان دي شتمنو هيوادو نور ونشوای کولی چې له دا څيرو نه کارواخلي ځکه چې دا څيري دخلکو په ذهن کې چټلې خيري وې . دا څيرو څه وکړل هيواد يې په کنډوالو بدل کړ، دهيواد قوي اردو يې ړنگ کړ، هغه اردو چې له ۱۲۳ هيواد سره جنگيدل له منځه يې يوړو. خو چې نور استفاده ترې نشوای کيدی ددې په ځای يې بله وران کاره ډله [طالبانو] په نوم را منځ ته کړه. دوی هم د اسلام په نامه نغاړې وهلي خو ددوی وحشت د تنظيمو نه يو پر دوه ده کومې ښوونځۍ چې پاتې وې په اور وسوزول شول روغتونونه خراب شول، دانسان حال لول ته يې اسلامي عمل وويل ځان وژنه ورته دينې ، اسلامي دنده ښکاره شوه مشرانو يې د مدرسې شاگردان د جنت په تمعه په ځان وژني وکمارل. ښځې يې له تعليم ، او دندې منع کړل ، ښځې يې په کورو کې بنديانې کړې . يانې په هغه لار لارې چې دوحشت لار و دتمدن لارې په ټولو خلکو وتړل شول خلکو ترې نفرت وکړو . يانې نور دچلن نه پاتې و بيا د [داعش] په نوم بله ډله را منځ ته کړه چې دا ډله

يو گام د سولې پر خوا

تر ټولو وحشي او انسان وژونکی دی دحکومت کسان يا دروښان ذهن خاوندان چې يې په لاس راشي سم دلاسه يې په ستوني تيغ تير کړي .دمور سترگې ژړه غونې شوې لکه چې دخلکو په وژنه خفه شوي وي چپه وه خو د عزيزدخولې خبرې يې کولې _ دا و هغه ناکارې چې زموږ په هيواد کې ددستمونو هيواد له خوا تر سره شول . مور مسکه شوه لکه چې دعزیز په خبرو يې افتخار کاو او ټول ديموکراتان يې په ذهن کې هوبنيار کسان ښکاريد ه . مور زياته کړه: عزيز ويل [بله لار نه ده پاتې يې له خيبره بايد دسولې لپاره کار پيل شي] نو ځکه ټولو ديموکراتانو دسولې لار نيولې ده .زه هم له هغو سره په دې کاروان کې شامله يم .چې خلکو ته سوله راوړو .گل اندامه چې دتیتې ونې خاونده وه سپين مړوند يې له شنو بنگرونه ډک و په داسې حال کې چې نښی زنگون يې په ځمکه لکولی و وې ويل : فاتوکى ! ته به هم کافره شوې يې که څنگه؟ گل اندامې ور زياته کړه : ملايان خو وايې چې دا نوي هلکان چې ځانونه ديموکراتان بولي له خداى نه غير دي ، ملحدان دي .ته به هم يې کنه؟مور ته دعزیز خبرې رايا دې شوې هغه به چې ويل [يو تعداد ملايان دپاکستان په خدمت کې دي ورته پيسې ورکوي همدا خبره په غوږو کې ور څڅوي] ديموکراتان کافران دي [ترڅو چې په ټولنه کې دکافرانو ، ملحدانو په نامه مشهور شي او څوک دوى پسې لاړ نشي] مور سر ته حرکت ورکړ_ بيگم! دا خبره غلطه ده؟عزیز ځوى مې ويل [دلته دکفر او اسلام جنگ نه ده .دلته دچوکى او قدرت لپاره جنگ دی دلته دپيسو دلاسه راوړو لپاره جنگ دی .] دعزیز خبره رښياشوه [پاکستان څو کسان په پيسو اخستي يانې دتنظيمو مشران چې ورته وايې دهر يو نوم يې راته دکوتې په شمار ښوده]گل بدین حکمت يار يې ورته ويل ، عبدالرب رسول سياف يې ورته ويل ، برهان دين رباني يې ورته ويل ، صبغت الله مجددي يې ورته ويل ، يونس خالص نوم يې واخستو ، نبي محمدي نوم يې واخستو .سيد احمد گيلاني نوم يې اخستو [او نهه [۹] تنظيمونه چې دهزاره ميلت نه جوړ واو دايران له خوا حمايه کيده .دهغو پردو حکومتو په امر به يې زموږ په هيواد او

يو گام د سولې پر خوا

ديموکراتيک نهضت حملې کولې. هغه ديموکراتيک نهضت او حکومت يې خفه کړهغه حکومت چې نارې به يې وهلې [مور خلکوته کور، جامې ، ډوډۍ]

ورکوودمذهب او دين تر نامه لاندې يې پرې حملې پيل کړې خو په اخر کې هغه روښانه لار چې خلکو ته يې روښانه نړۍ ښوده له منځه لاړ يانې هغه دولت چپه شو حکومت دتنظيمو په لاس کې ولويد ټولو وليد چې څنگه دهيواد شتمني چور اوتالا شو څنگه ديموکراتيک حکومت خفه کړل شو؟ چې دا عمل دشتمنو هيوادو بيا تر ټولو دپاکستان، ايران په کټه تمام شو. مور وويل : عزيز اوس هم په دې باور دی چې په دا نوي حکومت کې دشتمنو هيواد کسان شتون لري هغوی نه غواړي چې هيواد ته ارامۍ راشي. ځکه ! که سوله هيواد ته راشي خلک به دا دتنظيمو مشران او قومندانان محاکمه کړي مور په جدي توکه ښځو ته وکتل _ عزيز په ټول خبرو ښه پوهيږي هغه ټوله شپه او ورځ دکتابو پاڼې اړه وي ډيرې خبرې يې له کتاب نه زده کړي بيا يې ماته زده کوي .زه خو نالوستې يم دکتاب په ټکو نه پوهيږم مور دواړه لاسونه پورته نيولي و _ عزيز دخدای جنتي کړي هغه په نیک لار روان دی . مور وخنډل _ خلکو، هيواد ته خدمت کول نیک کار دی خدای دهغه ملايان چې دپردو مزدوري کوي او خلک وژني ددوخ په اور وسوزه وي چې دهيواد نیک کسانو ته بد وايي . په کفر يې تهمني کوي . مور زياته کړه: هو ! رښتيا يې واييم: عزيز پنځه وخت په لمونځ ولاړ وي خدای ته لاسونه پورته کوي چې هيواد ته سوله راشي. مور دسولې پيغام چې په سپينه تيکه کې ليکل شوی و او دواړو خوا ته يې کوتري په خلاصو وزرو کښل شوي ودښځو مخې ته وغواړو. مور وويل_ وې لولئ ! زه خو نالوستې يم هغې دوام ور : زما دوړکتوب وخت و چې چې دکلي انجنې به ښوونځۍ ته تلې زموږ دکلي ملا به ويل [دانجنو تک ښوونځۍ ته کفر دی] ټولې انجنې نالوستې پاتې شولې.زه خو غريبه وم ملا دجومات په خوا هم نه پريښودم. دا اوس پوهيږم چې ليک او لوست دانسان لپاره څومره ضروري دی، که

يو گام د سولې پر خوا

مې زده کړه کړې وای اوس به مې دا پيغام ته تاسوته په پر پر غږ ويلي تاسو هم نالوستي پاتې ياست. مور لاسونه پورته کړ [د هغه ملا کور د په اوبو ډوب شي، چې انجنې يې له ښوونځۍ نه منع کړې]. په ښځو کې ويره پيدا شوه. څو تنو لاونه پورته کړل ډيرو په ټکرې کې پټ کړل دناهيدي ستونې له ډيرې ويرهې وچ شوی و، دخبرو په وخت کې به يې کوټې لرزيدې، ځکه چې دملایانو په ډارې کې وه. ناهيدملامته نه وه ځکه چې په کلي کې به چا يوه خبره ښه وکړه بيا به يې سر غوس و. مور دسولې پيغام په دواړو لاسو نيولی و له ښځو سره يې خبرې کولې چې فاروق په کور ننوت. فاروق حيران ودرید لیده يې چې ښځو څه ميله جوړه کړې ده؟ ټولو ښځو فاروق ته کتل ډير غږو نه پورته شول [فاروق به پيغام ولولي] فاروق چې دمخې ويننتان يې شا ته په کوټو ږمنځ کړ په داسې حال کې چې په توروبريتو يې کوټې ووهلې دښځو مخې ته ودرید دسولې دپيغام په لوستو يې پيل وکړ. په پيغام کې ليکل شوي [دافغانستان جنگ ځپلو خلکو! راځي چې نور جنگ بس کړو، راځي چې دسولې يو هيواد جوړ کړو، دپردو په لمسون خپل خلک، خپل هيواد دجنگ په لمبو کې مه سوزوي، جنگ کوونکو افغانانو ته هم دا پيغام استو، په ډاکه ورته وايو دپردو په خبرو خپل افغانان مه وژني، انسان وژني نه لاس واخلي په خپلو متو خپل هيواد زرغون کړي دا دسولې کوټرې تاسو ته پيغام راوړی نور ځان وژنه مه کوئ، ژوند په سوله کې خوند کا، مور او تاسو به په گډه دا دسولې کاروان پرمخ وړو. له انسان سره دښمني ښه نه ده انسان ته دهغه دژوند حق بايد ور کړل شي]. فاروق په ډير چوش او احساساتو پيغام ولوست. مور خوشاله وه چې دسولې پيغام ټولو ښځو په وازو غوړو واريده مور خندل خو ناهيد نارامه وه هغه دسولې لپاره خوښه وه دا چې ددوی په کور کې ښځې غونډې شوې وې او دياغيانو په ضد خبرې کيدې خفه وه. ځکه چې له ياغيانو ډيره ډاریده. هغه پوهیده چې ياغيان دچا عزت ته نه کوري او انساني کرامت ته احترام نه لري. مور دغرمې ډوډۍ دناهيدي سر وخوړه، هغې چې خورجينه اورې ته واچوله کوکۍ ترې پوښسته وکړ. فاتوکۍ! چيرې

يو گام د سولې پر خوا

روانه يې؟ _ ځم غواړم دانجنو ښوونځۍ ته لاړه شم، هلته دانجنو ته دسولې پانې ورسوم. مور مغروره وه حرکت يې وکړکوکۍ پرې غږ وکړ_فاتوکۍ! خيال ساته چې ياغيان دمړه نه کړي! ياغيان تاغوندي ښځو پسې ډير گرځي، که په لاس يې راغلي په ژوند به دله پوسته کړي. مور وروځې پورته واچولې وې ويل_ [دمردانو يابري وي ياخو دار]

ملالۍ دسولې پيغام په دواړو لاسو نيولی وپه حويلۍ کې په منډه وه همدا به يې ويل [مور سوله غواړو، ماشومان سوله غواړي، خلک سوله غواړي، ماشومان مه وژنئ، ښځې نارينه مه وژنئ] نيکه چې دماښام لمونځ نه کورته راغی دملالۍ غږ يې تر غوړو شونیکه لا خوله خبروته نه وه خلاصه کړې چې ملالۍ وردمخه شوه _ نيکه! کورئ دسولې کوترې! زمومرکور ته راغلي ملالۍ چې کورپه ويښتان په څټ پراته و ويل_ نيکه کوترو دسولې خبرې راوړي، وايې [نور جنک بس ده سوله وکړئ ماشومان ښوونځۍ ته وليږئ، چې ليک وکړئ] نيکه چې دلاس امسا دزدالو ونې ډډ ته تکیه کړ ملالۍ يې غيږ ته پورته کړه لورې! ته څه وايې؟ سوله پيژنې؟ څه ته وايې؟ ملالۍ ځان دنیکه له غيږه خلاصه کړه_ [هونیکه! سوله چې پلار ونه مړه نشي، مور کاني مړې نشي، ماشومان دپلار په غيږ کې لوی شي، سبق ووايې، ښوونځۍ ياغيان ونه سوزوي،] نيکه چې امسا په موتي کې ونيو دملالۍ په ويښتانو يې لاس تيرکړ_ لورې! دا پانې چا راوړي؟ ملالۍ وويل_ نيکه بنگريوالې راوړي وې _ ستا په لاس يې بنگري نه کړ؟ [نيکه وويل] نيکه! بنگريوالې ويل [دا پانې واخلي دې کې ښايسته شيان شته، ستاسو لارې به روښانه شي، بل ځل چې راغله ترې بنگري اخلم. ملالۍ لاسونه نيکه ته وښودل_ لاسونه به مې په بنگرو ښايسته شي. نيکه ته به نڅا کوم. نيکه ته په زړه سودا پيدا شوکه چې دا پانې دجومات په ديوال هم ځړول شوې وې، دباغچې په ونو هم لکول شوې وې. نوځکه دملا له خولې ځکونه وتل همدا به

يو گام د سولې پر خوا

يې ويل [دا د کفر پانې چا دي کلي ته راوړي ي ؟ که نفر يې وپيژنم سر به يې غوس کړم] نيکه د ږيرې تارونه کښول په فکر تللی و، خوماللی به دنیکه دخيال دنيا وراڼه کړه خپلو خبرو ته به يې متوجه کړ. نيکه پيسه راکوې. چې له بنگويوالي بنگري واخلم؟ ماللی په خدا وويل : د بابا په واده کې به نڅا کوم، بنگري به شرنګوم. ماللی له نيکه نه پوښتنه وکړه نيکه ! تا خپل واده کې زما انا ته بنگري راوړي و؟ نيکه سوږه خوله خلاصه کړه په خدا شو. ليونی! دا څه وايې؟ زما واده کې ته چيرې وې ماللی دنیکه امسا وتښتاو. ولې نيکه ! ته چې شا کی وې په تخت ناست وې دونې ډډ ته دتکيه کړې و ما چې پر تا پتاسې شندل ماللی په زور زور وخندله له نيکه لرې لاړه. نيکه امسا واخست مللی ته يې بنوراو. ای شوخي شيطاني! زما په واده کې ته دسمندر په اوبو کې ډوبه وې، ډير وروسته چې سمندر استفراغ وکړ ته دنيا ته راغلې ماللی دنیکه دلاس پنجه ونيوه يو يو کوته يې ور له شمارله. دا ديو، داددوه، دا ددرې، داد څلورد، دا شو پنځه ۰۰۰ خير پنځه روپۍ به راکوې پرې قلم، کتابچه اخلم. ماللی سترگې تاوې راتاوې کړې. نيکه چې ښوونځی کې مې سبق وويل بيا چې پوليسه شوم هغه ملا مرکوم چې دماشومانو ښوونځی سوزوي، دماشومانو پلارونه، مور کانې مړه کوي. هو نيکه ! يو هم نه پرېردم. ليونی ! تر هغو چې ته پوليسه کيږي هغه ملا به چيرې وې چې ماشومان يې مړه کړې دي، پلار او مور له ماشومانو نه اخلي، ښوونځی سوزوي ټول به مړه وي، بيا نور ملايان به پيدا وي هغوی به خلک نه مړه کوي هيواد کې به نه سوله وي، ته به نو څوک بندي کوې او څوک به مړه کوې؟ ماللی په خيال کې ډوبه شوه خپلې کوتې يې خوزولې. نيکه قبر يې په تيرو وهم، دماشومو دپلارو او مور کانو انتقام ځينې اخلم. نيکه ته خدا راغل ماللی يې غيږ ته پورته کړه لورې! هغه ښځه چې زموږ کور ته راغلې وه هغه بنگيوااله نه وه هغه يوه مبارزه ښځه وه هغې چې دا پانې را وړې وې هغه ديو ځوان ديوکرات هلک مور وه. دوی وايې چې جنگ بس ده. سوله ښه ده. مبارزې ښځې په اتلانو کې راځي ماللی شونډې يوبل سره مښلې لږ شيبه

يو گام د سولې پر خوا

وروسته يې وويل: نيکه! مبارزه څه ته وايي؟_ لورې! ته وره يې دا غټې غټې خبرې دي چې سبق دوويل غټه شوې پوهيږي. اوس به يې زه درته مانا ووايم: ماغزه دخلاص کره په غورو يې ښه واوره. مبارزه داسې عمل ده چې دخلکو، هيواد ابادولو لپاره کار وکړل شي د عمل ته مبارزه وايي. هغه څوک چې داسې کارونه کوې هغه ته مبارز وايي. دا ديموکراتان چې دي دوی مبارزان دي. دوی له ملايانو سره ښه نه دي او ملايان په دوی پسې بدې خبرې کوي کله وايي ديموکراتان کافران دي او کله وايي کمونستان دي. دنالوستو انسانانو ذهن ددوی په مقابل کې خرابوي، تر څو دوی په پلو نشي. ديموکراتان وايي [مور يو روښانه دنيا جوړه ول غواړو.] او ملايان چې دي دتياړې دنيا محصول دي ملايان روښانه دنيا ته کفر وايي نوځکه دروښنفکرانو او ملايانو تر منځ اختلاف موجود دی. نيکه دملاي لاس ونيوډبرنډې له پاسه په قالينچې کيناست ناهيد شين چای ورته مخکې کينودو نيکه لادچای غرپ خولې ته نه وکړی چې ناهيد غاړه صافه کره _ ته څه فکر کوې؟ ددې ښځې راتک زموږ کور ته مور ته به مشکل پيدا نکړي؟ نيکه امسا له پښو سره وغزاو _ ژوند دخم او پيچ سره دی تا به ليدلې وي چې انسان تل په اواره لار نه ځي لار هم له اغزو، کندو نه ډک وي بيا نو څوک چې دټولنې او انسان لپاره کارکوي دا پکې وي چې کله ښې او کله بد خبرې اوري. نيکه زياته کره: مور خو خپل ځانونه په تيارو کې نشو بندي کولی! هر څوک چې په نيکه لار روان وي زموږ پښې به هغې خواته کامو نه پورته کوي ډاډه اوسه! خو خيال ساتل هم ښه ده. ځکه چې په جومات کې ملا ډيرې نارونه کښول او گريوان يې وشکاو. همدا به يې ويل [دا پانې دجومات په ديواله چا څړه ولې؟] نيکه زياته کره: دا ملا زما په فکر دهغوو ملايانو سره ټينکه رابطه لري کوم چې له پاکستان نه بمونه راوړي او زموږ په هيواد کې ورته چادنه ورکوي. نيکه امسا په هوا ښوراوله_ بيا هم انسان دومره ډارن نه وي چې دديوال له سيوري نه وډار شي! نيکه په ځوانۍ کې زړور انسان وهغه په پوځ کې دنده درلوده په ميرانه به يې له هيواد نه دفاع کولو، په ځوانۍ

يو گام د سولې پر خوا

کې تور شخ بریتونه دشونډو له پاسه و ، سره منصبدارې نښانونه يې په اوږه سپاره و ، سره له دې چې داوڼيا [۷۰] کالو په عمر به و بيا هم دځوانۍ دوخت مستي يې په وجود کې خپې وهلې مغز يې ځوان و خبرې يې دروښنفکرانو پشان وې ، نیکه چې دبریتو تور وښتان په نقد په سپيو ورکړې و خو د بریتو له هر تار نه يې دوطن پالنې احساس څرکند دېده ، نیکه له اول نه دملا خبرو سره چندانې جوړ نه و هغه پوهیده چې ملا ذهني خبرې کوي . ماللۍ يې په غمبوري ښکل کړه يوه روپۍ يې ورته په ورغوي کې ورکړه . په دې په قلم اخلې! دغرمې وخت ماسپښين ته پاتې شو او ماسپښين بيا خپل ځای مازيگر ته پرېښود دمازيگر لمر په چا لاکۍ دغره په منار وځلیده او ژر له سترگو پنا شو ، دامنام تورو پردو ځمکه وپوښوله . له مانام سره داسمان مخ هم بدرنگه شو ، تورې ډارونکي وريځې پرې راغلې ، يو ستوری هم داسمان پر مخ نه ځلیده سپورمۍ خو بيخې خپل مخ په وريځو کې پټ کړی و لکه ناوې چې په اوو [۷] شالو کې پټه شي اودهغې له خالو ډک مخ څوک ونشي لیدی . دماسخوتن پيل و چې دسپو غږا شروع شو کريکې او بکورې يې له پخوا زياتې وې کليوالو ته عجيبه شانې شپه وه ، هغو کله دسپو داسې کوکارې نه وې اوریدلي له تيارو سره دباد زوره ورې خپې هم سمې شوې دسپو له اواز سره دباد څپې کلې شوې خلکو يودبل په خبرو سم نه پوهيدل ، نیکه چې تجربه کاره سړی ودخطر فکر ورسره وخو نور ته يې څه نه ويل يوازې په يې دسترگو لنډ باڼه ناهیلۍ خواته واړول له غمجنې مسکا سره به يې مخ بلې خوا ته تاو کړ ، نیکه ته په زړه تيریده [که ياغيان په کلي حمله کوي نو اول به زمور په کور کوي ، ناهيد به له ځانه سره يوسي يا به بې مړه کړي] ، نیکه امسا په موتي ونيو دحويلۍ په منح کې لار ، راغی په داسې حال کې چې امسا يې په ځمکه لکاو له ځانه سره برنکیده [عجيبه دنيا ده .! يو انسان نور لپاره کار کوي ، روښانه لار ښيي بل انسان را پاسه دده سر غوس کا ، بيا نوم پرې داسلام بد نامه کړي] نیکه له ځانه سره وخنډل _ : بيا وايې جهاد مې وکړ . نیکه دامسا څوکه په زور په ځمکه ووهله _ ښه يې ويلي [چې ديوال له تهداب نه

يو گام د سولې پر خوا

کور وې کور به پورته کېږي. خو کور ديوال اخر نابوي ده. [اداسلام دين په اول په تشدد پيل شوی دنبلېغ برخه يې کمه وه دزور او تشدد برخه يې زياته وه. نو ځکه پيروان يې هم له تشدد نه کار اخلي. نيکه سر وښوراو وې ويل: [عقت په خير] ناهيد چې دنیکه خبرې ورویدې وې ويل - نيکه څنگه له ځانه سره خبرې کوې؟ نارامه ښکارې! نيکه وويل - نه ددي اوریدلي [سړی چې زور شي پخواني خبرې يادوي] دنیکه او ناهيد خبرې لا خلاصې نه وې دکور دانکر په ديوال څو تنه ښکاره شول نيکه وپوهيده چې ياغيان دي، دمرک لپاره راغلي، فاروق ته يې غږ وکړ - فاروقه! وله يې! فاروق له اوله توپک ته سړي کارتوس په سينه منډلی و څو ډزه وشول درې تنه ياغيان په کولو ولکیدل. له ديواله ولويدل. دا چې دياغيانو ډله زياته وه دانکر دروازه يې ماته کړه په کور ننوتل په اول يې دناهد غوړونه پريک کړل يوه کولی دنیکه له مغزو ووته. فاروق يې سوټ پوت وټاړه دوهل لاندې يې مړ کړ. ملالی دپله لاندې پټه وه دډزو اوازونه ډير شول کليوالو مرسته ونشواي کولی دکلي دملالوازي ټولو کليوالو اوریده چې ويل به يې [دکفر پانې په اول کې همدې کور ته راوړل شوي و] دناهد کور ته يې اور واچولو لمبې ترې پورته شوې ځنډ لا تير نه و چې دحکومت قوه ورسیده. کلي يې محاضره کړدحکومت او ياغيانو تر منځ جکړه پيل شو ياغيانو دخلکو په کورو کې سنگرونه ونيول خو دکوموندو قوه کور په کور لتون پيل کړياغيان به يې نيول وژل به يې دلمر ختو پورې جنگ دوام درلود له ياغيانو نه ديرش تنه ووژل شول ډيرې يې زخميان هم وو، يوتعداد ژوندې ونيول شول دکلي ملا چې په سر کولی خوړلی و نيم سر يې نه و دکومندو قومندان چې دياغيان جسدونه دکلي په باغچه کې واچول کليوالو ته يې وويل - دا ټوله فتنه دپاکستان ده په څو جسدو يې دتوپک ميل کينود ويل يې - دا پاکستاني دی، دا څو تنه نور هم پاکستاني دي، دا نور زموږ دهيواد ناپوه ياغيان چې خپل هيواد سره جنگيږي. يانې خپلې مور پسې يې ډېردو توپک اورې

يو گام د سولې پر خوا

ته کړی دی دا د پردو غلامان دي . په لوړ اواز يې وويل _ داسې کسانو ته افغان ونه وايې بلکه خرڅ شوی ، نوکر ، او غلام يې وبولئ

مور په ښوونځۍ کې وليده شوه ښوونځې دکلي نه په لږه فاصله کې اباد وښکلی تعمیر دشو ونو ډک او ښې منظرې يې لرلې په ويالو کې روانې اوبه نخا کولې ، دا دانجنو ښوونځۍ وه . دزدې او لرې کليو انجنې به سبق ته راتلې . دانجنو زړونه دگلاب دگل پشان غوړيدلې ښکاريدې انجنۍ دهلکانو په سيالې ښوونځۍ ته تلې . سره له دې چې ملايانو به دانجنو پلارونه منع کول چې لورکانۍ ښوونځۍ ته پرې نږدې خو انجنې په هسکه غاړه تللې . ځکه : چې په کلي کې بزگران ډير و اتفاق يې ښه ودملايانو خبره چا نه منله . هغوی پوهيدل چې ددې وخت ملايان په پاکستان [ديوبند] کې ملاي کوي نو ځکه پرې بد کمان و . هوبښيار خلک همداسې وي خپل ماغزو نه چې څوک کار واخلي په عقل برابر کار کوي په ذهني توکه کورکورانه ډول دچا په خبرو پسې نه ځي نو کليوالو ښه ښوونځۍ جوړه کړې وه . مور له خورجينې سره دښوونځۍ په درازه ولاړه وه چې دشاگردانو دتفريح لپاره دښوونځۍ زنگ په حرکت راغی ډلې ډلې شاگردان له خپلو يونفرم سره له ټولگيو وتل څومره ښکلي ښاريدلې دهر شاگرد په لاس کتاب او سپين جتتي مخونه تورې اوږدې کوڅۍ چې دجنت حورې يې په ښايست کې شرمولې . ډيرې انجنې له مور نه چاپيرې شوې مور خندل اود سپين مخ کونځې به يې له خندا سره ورکې شوې . مور به دانجنو په ويښتانو کوتې وهلې او دچا کور په شوې ويښتان به يې په زړو ، نازکو کوتو رمنځ کړې . انجنو به مور ته کتل په خپلو : کې به يې څه ويل [سوالگره ده] يوه انجنۍ چې د پيغلټوب اول کال به يې ودتور کميس لاندې يې غونډارې وتلې ښکاريدل هغې چې دکتابو بکس په اوږه سم کړ ه له مور نه يې پوښتنه وکړه _ ته سوالگره يې ؟ . مور وړاندې شوه شمسو يې په تندي ښکل کړه _ هو لوړې ! زه سوالگره يم . خو دډوډۍ او پيسو سوالگره نه يم . مور زياته کړه _ زه دهغه شي سوالگره يم

يو گام د سولې پر خوا

چې ستاسو په گټه هم ده . مور ستونی صاف کړ۔ يوازې ستاسو په گټه نه ده بلکه دټولو خلکو په گټه ده.، دهيواد په گټه ده. مور چپه شوه خورچينه يې اورې ته سمه کړه دانجنو خيږې ته يې کتل ، مور کتل چې انجنې څه ويل لري؟شمسو دمور خبروته حيرانه شوه نورو انجنو ته يې خپلې تورې سترگې واړه ولې۔ ايا تاسو دمور په پوښتنه وپوهيدئ؟هغوی يوه هم نه پوهيده چې مور څه غواړي؟او دخه لپاره ښوونځی ته راغلې ده؟په همدې چيتيا کې دوحيدې غږ پورته شو۔ ځان په ښوونځی کې شامله وي .شوڅو انجنو هيروواوه وې خندل .خو ژر غلي شوې چې مور خفه نشي.حميدې چې خپلې څنې په موتي سمې کړې وېويل:ادې ! خيرات غواړې ؟که خيرات خوره يې کلي ته لاړه شه! نازنين وويل: ادې دکلي له سپيانو ډاريري ځکه ښوونځی ته راغلې ده.نسبې پرې سترگې برکې کړې : غلې شه! په سپين سرو څوک ريشخن نه وهي.معروفې خبره ونيوه هغې چې په خوله ژوله ژوله ښه ترق يې ځينې وويست وې ويل: عصاب يې خراب شوي لار يې غلطه کړې ده يا به دخپل دلوردکور په لټه کې وتلې وي.دمور په زړو شونډو خدا وه انجنې يې له نظره تيره ولې مور وويل: _ لورکانوز ه تاسو پسې خفه شوې وم ماويل چې خپلې نازنين لورکانې وکوم.هو لورکانو ! زه يو سوالگره مور يم چې ديو غټ مطلب پسې را وتلې يم دکلي دسپيانو ډار او دهغو کسانو ډار مې په ځان منلی چې دانسان وينې بهوې ، چې دښکلو انجنو دزده کړې ځايونه سوزه وي ،چې دنازنينو ماشومانو غاړې پريکوي، له هغو نه چې له ماشومانو پلارونه ،مورکانې اخلي .دمور ځيره جدي شوه او انجنې هم هکې پکې شوې . حيرانې وې چې دا زړه ادې څه خبرې کوي ؟دا خبرې يې له کومه زده کړي دي ؟مور خپلو خبرو ته دوام ورکړ:زه يوه غريبه سوالگره ښځه يم زه له خلکو نه سوله په سوال کې غواړم، زه غواړم چې ماشومانوته دسولې دنيا جوړه شي، زه غواړم چې ټول خلک په سوله کې ژوند وکړي ،زه له ټولو ځوانانو، سپين ږيرو ، بوداکاو ، ښځو او نارينه وو نه دا سوال کوم چې دسولې له کاروان سره يو ځای شئ زه واييم چې نور دجنگ خوله بنده کړئ ، افغانان

يو گام د سولې پر خوا

نور د جنگ په بټۍ کې مه سوزه وئ، وایم چې رځئ په هیواد کې د سولې یو حکومت جوړ کړو. اوږد نفس وویست لکه چا چې په خپلو پښو ډیره لار وهلې وي او سترې شي اوږد نفس وباسي. مور یوه شیبه چپه شوه په نیغو او ورو سترگو یې کتل هغې چې له اوږې خورجینه ښکته کړه انجنو ښه کتل چې څه کوي؟ مور د خورجینې خوله خلاصه کړه موی موی د سولې پیغام یې له خورجینې وویست انجنو ته یې ورکړ. ها! داده زما سوالگري هیله. وې لولئ چې د سولې کوترې تاسو ته څه وایې؟ انجنو د سولې پیغام واخست مکی چې پیغام ولوست دکتابو بکس یې په اوږه بند کړ دښوونځۍ ادارې په لور یې کامونه پورته کړه مکی په یولسم ټولگي کې وه ښه غمبورچۍ انجنۍ وه په سبق کې اوله یادیده. په لوبو کې له چا بیرته نه وه هغه دلوبو مشره وه ولیبال، باسکيل بال دایې تر ټولو خوښ وسپین مخ، هره غمبوره یې دمنې پشان سره وه. په متو کې قوي وه، په عقل کې پوره غره وه مکی چې د ادارې دروازه په کوټه ټک ټک وواوله نیغه په ادارۍ نونته_مدبره صاحبه! دا دی د سولې پیغام. یوې زړې ښځې راوړی! _ زړې ښځې؟! [مدیرې وویل] هو! یوې زړې ښځې. خورجینه یې له پانو ډکه ده هغه وایې [ماتاسوته د سولې خبرې راوړي، که خپرو په هیواد کې په سوله راشي، دانجنو په وربل به سره گلان ښکاره شي. اوس هم دښوونځۍ په دروازه ولاړه ده.، هونښیاره ښځه راته معلومیږي. دمدیرې په خیره کې تغیر ولیده شوه په ډار یې کتل حیرانه وه. قلم یې دمیز له سره واخست په کاغذ یې رد بدل خطونه وکښل لکه څوک چې په اوله ورځ په لیک خپل لاسونه بلده وي _ دپانو خپره ول خو دانجنو، هلکانو او ځوانانو کار ده نو زړه ښځه ۰۰۰ [مدیرې وویل] مدیره خوشیې چپه وه له ځانه سره یې ویل: په دې ښځې کې څه فساد شته. مکی خبره ونيوه: خورجینه یې په اوږه ده لکه بنگریواله چې کلي ته راشي. مدیرې وویل: خورجینه یې ولټوئ چې بمونه پکې نه وي؟ نه! دبمو ښځه نه ده [مکی وویل] هغې ویل_ماتاسو ته داسې شيان راوړي چې دټولو خلکو خیر پکې شته]. تورپیکې ښونکې په خبرو کې ولویده _ اوریدلي مې و، یوه ښځه په دیموکراتانو

يو گام د سولې پر خوا

کې شته ويل کيږي چې روښانه ذهن لري، په کليو ، ښوونځيو گرځي دنښځو ماغزه بيداره کوي هغو ته روښانه دنيا ښيي. کيدای شي همدا ښځه وي [مديرې سر وښوراو۔ يوځل يې تالاشي کړئ بيا يې ادارې ته راولئ مکی له ترپ سره له ادارې ووته په انگو کې يې احساساتو څپې ښکاريدي مکی چې پر مخ وليدلي ويښتان له نور سره يو ځای کړله دمور په خوا ودریده. دمور خوله دپخوا پشان له خدا ډکه وه دانجو په منځ کې يې خبرې کولې . مکی له مور نه خورجینه واخسته _ انا ! په خورجینه کې دنور څه دي ؟ دمکې هدف دا و چې وکوري نور څه په جورجینه کې شته او کنه. ځکه چې ډيرې ښځې په پيسو خرڅې شوې ياغيان ورته بمونه ورکوي دوی يې په گڼو ځايو کې ورته انفجار ورکوي مور دمکی په ځواب کې وويل: _ لورې! په خورجینه کې قيمتي شيان گرځوم. داسې شيان چې دهر چا خوښ وي مور پانې ته اشاره وکړه۔ کورې! دا پانې دسرو زرو نه قيمت زيات لري. مور وخنډل اوږه ئې پورته واچوله په غرور يې وويل: په دې کې دعلم خزانه گرځوم. هر چا چې دا پانې ولوستې هغه به روښانه دنيا کوري، داسې دنيا چې ملايانو يې تر اوسه صفت نه دی کړی مور دمکی په کوڅو لاس کش کړ _ هولورې! چې هر چاته جنت جنت وي دمکی او مور خبرې لا خلاصې نه وې چې مور دښوونځۍ په اداره ننوته. مور خپل عمر خوړلې پنجه مديرې ته ورکړه خوشيې يې دهغې پنجه په خپله پنجه کې نيولې وه ښوراوه يې . لکه انقلابيان چې يوبل ته لاسونه ورکړي او بيا يې سره ښوره وي دا په دې ماناده چې ددوی لاريوه ده په يوه لار به مبارزه کوي او دزړونو نزدې والي علامه هم وه . مديرې ته دمور جرات حيرانونکې وه مور چې له مديرې سره روغېر وکړه بيا يې دښوونکو لاسونه ه پچق کړه مور په ورين تندي خبرې کولې له مور سره دياغيانو ډار نه وه ځکه چې هغه يوه مبارزه ښځه وه. مبارزان له چا ويره نه لري . هغو هر څه قبول کړي وي بيا خپله لار لڼده وي ، مبارزانو ته دانسان ژوند اهمت لري، هغوی خپل تاريخ په زرينو کرښو ليکي اينده نسل ته دمبارزې او انسان ته دخدمت لار ښيي. نو ځکه مور په زړه ور تيا خبرې کولې دمور

يو گام د سولې پر خوا

له خبرو سره مديره ډاريد. هغه پوهيده چې د مور خبرې دياغيانو په ضد دي. كه ياغيان خبرشي چې ښوونځۍ ته د سولې پانې راوړل شوې دي ښوونځۍ ته به اور واچوي او خطر به ورله پيښ شي. دشاگردانو، او ښونكو ژوند به هم له خطر سره مخامخ شي. مور سپينې خبرې كولې. د سولې كاروان غواړې چې ښځې له او نارينه وو سره يوځای د سولې په كاروان كې برخه واخلي مور وويل: زه دهمدې لپاره راغلې يم چې په ښځو كې شور پيدا شي بې له ډاره ودانگي، په زړه ورتيا د سولې لپاره كار وكړي مور دوام وركړ: دا د سولې پيغامونه دښوونځۍ په ديوالو وځړه وي چې دشاگردانو ماغزه بيداره كړي مور وروځې پرته زواچولې دوام يې وركړ: مه ويريرئ: ! په ويره كې انسان خپل نابودي كوري. مور زياته كړه: زوی مې [عزيز] وايي [هغه څوك بريالی دی چې مبارزه كوي، حرکت كوي، كه انسان دتير. په شان بې حركته پروت وي اهمت او شخصيت يې كم وي]. مور له خبرو سره خندل داسې به خوشاله وه لكه په رښتيا چې د سولې لمر پورته شوی وي، ټول هيواد روښانه، او خلك له خوشالۍ نه دسيند څپو ته خاندني. مور به په دې خبرو او حركتو دښځو جرات زياته وه مور به هڅه كوله ترڅو ټولې ښځې وهڅوي چې د سولې په خاطر غرونه پورته كړي. او دښځو اواز په نړۍ كې سوله غوښتونكو هيواد تر غوړو ورسوي. زليخا، گلسيمه، حميده او رحيمه د مور د سولې پيغام ته خوښ و دهغو هيله همدا و چې كله به دښې له خوا په ارامه زړه سر په بالښت اړدي او بې له تشويش نه به خوب كوي. معلومداره خبره ده! چې چيرې جنگ وي هلته هر انسان په انديښنه كې وي. په جنگ كې نالوستو كسانو ته زمينه برابره وي چې ډاږې جوړې كړي، لارې ونيسي، له خلكو پيسې واخلي او يا د خلكو په كورو واوري په ښځو او انجنو جنسي تيری وكړي. جنگ لكه چې شپه تيارو پوښلی وي او غله د خلكو د كورو په چورولو پسې را وتلې وي او سوله لكه چې سپورمۍ ټوله ځمكه روښانه كړې وي هريو بل ليدی شي. غل نشي كولی چې دچا په كورواوري. سولې ته هغه كسان خوشا له وي چې انساني ژوند غواړي، اود خلكو ژوند ته هم خوشالي راوړي خو چې دياغيانو

يو گام د سولې پر خوا

له ډاره دخلکو شونډې کندل شوي وي غږ نه پورته کوي خو ځينې کسان سر تيري وي بې له ډاره دخلکو دژوند دسينگار لپاره مبارزه کوي .هغې لارې پرانيزي چې دسولې په خوا تړل شوي وي . نو ځکه ځينې ښوونکي دسولې پيغام ته خوښ نه وي . او ځينې خوښ وي . خو مديرې [زينب] چې ټيټه ونه لرله زيرپنځن دمخ رنگ يې ودمور له خبرو سره به لرزيد. مديره په دې پوهيده چې دسولې پيغام خړول په ښوونځۍ کې ښوونکو، زده کونکو او په خپله ښوونځۍ ته تاوان ده. ياغيان خبريږي ښونکې او زده کونکي په قتل رسوي او ښوونځۍ ته به اورواچوي . خو کله کله چې زده کونکي يو ښه پيغام واورې دانقلابيان پشان وزرونه يې دالوتو په حال کې شي . په هيجان راشي. ډار او ويږه يې له ذهن نه اولتي وي . مديرې دپيغام دڅړولو په باب تصميم نيوه خو دمکې په مشرۍ انجو دښوونځۍ په ديوالو، ونو او دادارې په دروازې له پاسه پيغامونه وڅړول مور چې څړول شوي پيغامونه وليده مغروره شوه ښوونکوو ورسره ومنله چې دسولې دکاروان ملگرتيا به کوي دموردنده تر سره شوه هغې چې خورچينه اوږې ته واچوله دخداي په امانۍ لاس يې خوزاو لاره . مورچې قدم قدم پورته کاو دخوښۍ احساس يې په بدن کې په کېدا وه . خو دمديرې له هيسته ساه تنگه تنگه کيده مور چې دښوونځۍ په چمن کې روانه شوه شاگردانوچاپيره کړه گلان يې پرې پاشل او نارې يې وهلې [ا نا مور ته سوله راولي] نادره دمور مخې ته ودريده _ انا ! ستا په خورچينه کې سوله وه؟ _ هو لورې ! ان ستاسو دښوونځۍ ديوالونه هم سوله غواړي . وکورئ کوترو په خلاصو وزرو تاسو ته دسولې پيغام راوړی دی وسره ملگري شئ انجنو په يو غږ نارې کړ. مور دسولې له کاروان سره ملگري يوو . مور په داسې حال کې چې خوله يې له خدا ډکه وه دښوونځۍ له دروازې ووته. ياغيان لا دوخته خبرو چې يوې ښځې ښوونځۍ ته دسولې کاغذونه راوړي دي غوږې چې ښځې ددوی په ضد وپاره وي دهغه ځنگل لار يې نيولې و چې مورپه همغه لار تله. ځنگل له شنو ونو ، بو تو ډک ودځنگل تر خوا داوبو رود روان و باد به دونو شنې پانې خوزولې خور اواز به تر پورته شو. چې روا نې اوبه

يو گام د سولې پر خوا

وي او دځنگل خوا وي نړۍ شمال او دباران يو يو څاڅکى بيا نو چې چانا ن وي او پيالې دپسرلي شپې ،ورځې څوک به يې په جنت هم ور نه کړي . مرغانو سندرې ، دتوتيانو شيبلاقونه، دونو هر څنگه په نشا ، او هر پاڼه خوماري ، همدا ده خوږ ژوند ، خوږه مينه ، دسکروټو پشان عشق . . . خو کله : کله دځنگل درود غاړې دقاتلانو ، لار وهونکو ، انسان وژونکو ځاى او سنگر شي، هلته بيا قاتلان دشرابو دجام دپورته کولو په عوص چرې پورته کوې وينې توبه وي . او دانسان په وينوځان مست کړي . دوينو څاڅکې له تويدو سره قاتلانو ته دخوښۍ يو محل جوړ وي . مور لا دځنگل تر خوا نه وه رسيدلې وچت وچت کامونه يې پورته کول دمور په خيال کې راشي [عزيز زوى به ترې خوښ شي، په ملگرو کې به پر ما افتخار کوي هغه به وايې چې مبارزه مور لرم] ها ! که زه ياغيانو مړه کړم زما څلى به معلوم ي عزيز به وايې چې [دا زما دمور څلى ده] بيا به له ځانه سره بړنکيده: څه که اول عمر مې په کړاو تيره کړه په څه نه پوهيدم د عمر په اخر کې به په زړونو کې ياديرم. هغې لاس وښوراو. که مړه هم شم پروا نشته. بيا به يې ويل: هغه لار چې ما پرې قدم ايښى ډيرې ښځې به زما په پل خپل پل کيردي هغه ډيوه چې ما په کليو او ښارو ، ښوونځيو کې روښانه کړه څوک خو به وي چې دا ډيوه روښانه وساتي؟ دخيالو اخر يې و چې دځنگل په لاره سمه شوه لا ډيره نه وه تللى چې څلور ياغيان له ځنگل نه ووتل څلور واړو خندل همدا به يې ويل [چيرې وې توړۍ؟ مور ستا داحترام لپاره ورځې تيرې کړي ، ناوخته ورسيدې] . يوه وويل. څه دکړه پانې؟ . سوله غواړې ؟ دکنداغ گزار يې پرې وکړمور ولرزيدو خو په ځمکه ونه وليده. دياغيانو خيرې دځناورو شان ته وې دسر اوږده ويښتان ، بمبلۍ ږيرې ، لنگوتي له سره تاو دهر يو له خيرې دوحشت بوۍ پورته کيده. مور يوه تيره ديو ياغي په سر حواله کړه [وحشيانو ، لعنتيانو، دنړې دانسانانو پشان خو نه ياست] څلور واړو په زور زور وخندل _ توړۍ ! رښتيا دوويل . داته يې چې دامريکا ، اوروپا ژوند غواړې يوه لغته يې دمور په سينه حواله کړه. مور چپه شوه. _ مور داسلام پسې را وتلي يو دکفر سره زموږ

يو گام د سولې پر خوا

جنگ ده مخکې شه ! زموږ مشر دغواړي . مور يې مخکې واچوله روان شول مور خپل جرات له لاسه نه و ورکړی مور به په خيال کې داسې يې له ځانه سره ويل [زما لار خو مقدسه ده، ورته به ووايم] زه انسا نه يم غواړم ټولې ښځې انساني ژوند ولري هېڅوک حق نلري چې له ماشومانو نه مور کانې او پلارونه واخلي ، مور ده چې دنيا لرزه وي ، مور ده چې دنيا اباده وي ، مور ده چې بچيان زيره وي او لويه وي يې [بيا به يې په پټه وځنډل : چې انسان ناپوه وي انساني کرامت تر پښو لاندې کوي هغه دچا خيال نه ساتي .] ياغيانو به د شاه له خوا په کنډاغ وهله مور به په حقيقي اواز ور ته ويل [خلک به تاسو نه انتقام واخلي ، عدالت به تاسو محاکمه کړي، تاسو دپرډومزدوران ياست، دخلکو دتوپان څپې به تاسو داسې نابود کړي لکه چې سيلاب خس خاشان دخټو په منځ کې نابود کړي] لا ډير ځنډ نه و تير مور دغرو په منځ کې هغه ځای ته يوړه شوه چې هلته دياغيانومشر دپنجابي منصبدار سره ناست و . او دجنگ کلي ورسره و. ځوانان به يې جنگ ته ليرل . مور سترې وه خو دژبې قوت پکې و . کله چې مور دغره له کنډو نه وواسته ديو ونې لاندې چې دغره له څوکې اوبو سر ويستلی ودياغيانو مشر يې وليده دده څيره ډيره وحشي وه مخ يې په توره ريره پټ ولاسونه يې لنډ خو کيده يې وتلې وه سترگې يې دوخت په دور تاويدې دمنصبدار مخې ته ناست و. دياغيانو مشر يو افغانی و چې خپل وجدان او افغانيت يې په پردو خرڅ کړی و هغه چې داسلام ددين لاندې دانسان وژنې امرونه کول نو ځکه يې څيره بدرنگه وه . مور يې دياغيانو مشر مخکې ته ودره وله . داده هغه ښځه چې دسولې پانې خپره وي . مور په جرات وروځې پورته واچولې خورجينه يې له اوږې ښکته کړه ديوې تيرې له پاسه دياغيانو مشرته مخامخ کيناسته دياغيانومشر پاکستاني منصب دار ته وکتل _ همدا ښځه ده . منصبدار سر ته حرکت ور کړوويل : په پاکستان کې ددې ښځې په باب ډيرې خبرې کيدې . زه يې ددې لپاره وليرلم چې ددې ښځې فعاليت بند کړم . دياغيانو مشر له مور نه پوښتنه وکړه_ ته څه کول غواړې ؟ ولې دا پانې دخلکو منځ کې شدي ؟ مور ځان وخوزاو

يو گام د سولې پر خوا

ووويل [سوله ، سوله سوله] مور دوام ورکړ: سوله دهر انسان لپاره په گټه ده سوله ستاسو ژوند هم خوندي ساتي. تاسو له پردو يوغ نه خلاصوي. مور زياته کره: تاسو چې دغرو منح نيولى او له دې ځايه ځوانان جنگ ته ليرى په کليو ، بنارو ځان وژنه کوي ايا دا انساني کار ده؟ دا اسلامي کارده؟ مور وويل: زه چې دانسان دنجات لپاره کلي لټوم دا گناه ده؟ مور دياغيانو مشر رپرې ته لاس اوږد کړ. ووايه؟ ! اسلام داسې ويلي چې انسان بايد مړه شي؟ خودا گناه ده. ته ياغي که په دې عقیده لرې چې خدای به له هغه چا نه پوښتنه کوي چې انسان ته ضرر روسوي يا انسان وژني تاسو که په جنت او دوزخ ايمان لري نو ولې انسان

وژنې ته لمن وهى- عزيز زوى مې ويل [پاکستان زموږ دښمن ده زموږ دهيو نيمايې خاوره يې لاندې کړى ده دا جنگ هغوو زموږ په هيو تپلى ده. يو تعداد نالوستې ، ناپوه انسان بې په پيسو اخستي زموږ هيواد [افغانستان] پرې وړانوي . که په هيواد کې سوله وي اوافغانان په خپلو کې سره ورونه شي دهر چا ژوند به ښه وي دافغانانو وينې به نه بهيري [زوى مې هونبنيار هلک دى ځکه يې ماته پانې را کړې چې ښځې وپوه وم تر څو خپل اولادونه سولې ته را وبولي. دجنگ ، جکرې نه لاس واخلي په دې کې ته څه ويل لري؟ [مور سوال وکړ] دمشر ياغي رنگ زير شو ژبه يې وچه شوه، دسوال ځواب يې نه درلود. هغه پاکستاني منصبدار ته مخ واړو _ دا ښځه وايې چې جنک بس ده، نور به سوله کوو. منصبدار پوزه منجه کړه _ که په افغانستان کې سوله راشي زموږ [پاکستان] لپاره خطر ده منصبدار يوه پښه په بله واړوله تندى يې تروش غونډې شو لکه څوک چې خپل نوکرته په قهر شي. هغه زياته کړه: افغانان شوخ خلک دي که په نس ماړه شي اولاسونه يې ازادشي بيا يې څوک نشي ايله ولې ښه داده چې جنگ دوام ولري تر څوچې په خپلو کې لټار وي .، اوس مور ترې هيريو دياغيانو مشر ځان په پيسو

يو گام د سولې پر خوا

خرخ کړی و سترگې يې ځمکې ته غورزولې وې و دپاکستاني منصبدار په مخکې يې خوله بنده وه . دمور په ذهن کې هغه شعر چې عزيز به تل ويل راغله

[چې ککره يې دخپل واک يې پردی وي _ حق حيران يمه زه دا رنگه پښتو ته]
مشر ياغي نورو ياغيانو ته په سترگه اشاره وکړتير يې کړئ [يانې مړه يې کړئ] ياغيانو مور دکميس له لمن ونيوه کسه يې کړه دوباره يې ځنگل ته راوسته دوهلو لاندې يې ونيوه . خومور به همدا ويل [خلک به تاسو ونه بښي ، عدالت به تاسو محاکمه کړي] مور يې هوشه شوه . ياغيانو فکر وکړ چې مړه شوه بيا يې له پښو په ونه ځوونده کړه ياغيان ترې لاپل . خو دمور زړه دحقيقت او حق په خاطر توپونه وهل دوينو څاڅگو يې په رکو کې دسولې په خاطر په جريان کې و . مور شپږ ساعت له پښو ځوونده وه خو چې بهادر خان ځنگل ته دښکار لپاره راغی هغه په اس سور وچې مور يې ځوونده وليده چاقو يې له تبارق نه وويست رسۍ يې پريکه کړه مور يې په ځمکه وغزوله بهادر خان خپل دلاس ورغوی دمور په زړه کښنود زړه يې ژوندی و په اس يې واړه وله روغتون ته يې يوړه . داسمان په شين تندي کې سپينه سپوږمۍ خپله لار لټده وله ، خريمانه روا نه وه . ستوري ځليدل ، داوړي ورځې شپې وې . کليوال دخپلو خړو کورو دبامو له پاسه ناست ووخپلو کې غږيدل . هر چا دسولې دپيغام په هکله خبرې کولې چا به ويل _ ښه پيغام و ، چا به دنه په توکه سر ښوراو . : [دا ټولې خبرې دروغې دي] . خال محمد چې جکه ونه يې وه دپوزې سريې دتوتي دمښو کې پشان ځمکې خوا ته ځوړند وه په خبرو راغی : ياغيان دپردو ډوډۍ خواره دي کله سوله مني ؟ هغه زياته کړه : دياغيانو ژوند په سوله کې ښه نه ده هغوی ځانو نه په جنگ کې چاغوي . لونگه دخال محمد ميرمنه دخبرو سر يې ونيوه : په سوله کې خو څوک دياغيانو په ستوني تيغ نه تيره وي نو ولې سوله نه غواړي ؟ نعيم چې دمکتب شاگرد و کتابو نه يې لوستي و په ښه او بد پوهيده سولې ته يې اهميت ورکاو او دجنگ په ماهيت هم پوهيده هغه وويل : ياغيانو دپردو

يو گام د سولې پر خوا

په دودۍ شخوند وهلی کار مه کومه، دخلکو کورونه چور، تا لا کاکيده مړه که. هغه دوام ور کړ: دا دومره بې گناه انسانان چې وژل کيږي دا چا ووژل؟ يوه شيبه چپ و بيا يې په خپله ځواب وويل [ياغيانو هغه جدي شو: _افغانان دخپلو وينو انتقال چا ته نه پرېږدي. دا دومره وينې چې بهيد لې دا به کومه گناه؟ هغه زوی به هيڅکله دخپل دپلار انتقام پرېږدي چې پلار يې دهيواد په خدمت کې بوخت و اوياغيانو وواژه. هغه دوام ورکړ: دپلار زوی ته په ياد ده چې دهغه مړی يې په کت اچولی و لاس او پښې يې دياغيانو په ځان وژنه کې له لاسه ورکړي و اودی يې خوا ته ولاړ و اوبښکې يې تويولې دا زوی به هيڅکله ياغيان ونه بښي. نو ځکه دياغيانو سولې ته زړه نه ده چې خپل مرک پکې وينې دوی به خپل ملت ته څه ځواب وايې؟ چې ما دڅه لپاره دخلکو وينې وبهولې .؟ نعيم دسر ويښتان په کوتو رمنځ کړ دوام يې ورکړ: په حکومت کې هم فاسد کسان شتون لري. هغوی چې په اول په تنظيمو کې غټ غټ مشران ووهمدوی و چې دپاکستان ترنا ته به نخيدل سرکونه وړانول، ښوونځی او روغتونونه سوزول اونور وړانکاری خو په اول کې دوی کول چې ديموکراتيک دولت دپاکسان او امريکا او شتمونو هيوادو په لمسون ياغيانو ږنگ کړو بيا همدوی وچې لوړې لوړې چوکۍ يې ونيولې دنړيوالو دمرستې پيسې ددوی شوې په خپلو کې سره وويشلې. نعيم دلأس اشاره وکړه: دا لوړې مانۍ چې جوړې شوې دا پيسې يې له کومه کړې؟ نعيم په احساساتو وويل: دهر مشر دپلار جیداد چې حساب کړې په صفر ضربيري او صفر ځيني جوړيږي. خو اوس يې دپيسو حساب څلور مستوفيانه هم نشي کولی دوی هم نه غواړي چې سوله راشي. ځکه چې په سوله کې ددوی غاړې ته ملت رسۍ حلقه کړې دی په دار يې څړه وي. دنعيم مور [زبيدې] دتايد سر وښوراو په شونډو کې اهسته غونډې وويل [رښتيا ده] ددوی لا خبرې روانې وې چې له ښوونځۍ نه غږ پورته شو [مه يې سوزه وئ دا دکلي دانجنو ښوونځۍ ده] دا غږ يوځل واوريدل شو بيا دچا غوږو ته رانه غی. پسې لمبې او لوگي پورته شول ياغيانو [رحمان] دښوونځۍ ساتونکی په

يو گام د سولې پر خوا

کولو وويشت بيا يې داور لمبو ته گزار کړ ښوونځي دياغيانو له خوا وسوزول شو رحمان هم داور خوره مړۍ شوکليوال هک پک دمامو په سر ناست وو. هغه چې وايې [تشه لاسه ته مې دښمنۍ] همغه خبره ثابته شوه. چې دچا په لاس څه نه وي اوبل په برجه سوری کوي دا دظلم او زور نتيجه ده. تر هغو چې دحکومت سر بازان رسيدل ياغيان تښتيدلي واو ښوونځۍ سوی و. سهار دچای په وخت کې حميد يې په دې باب خپل پلار نه پوښتنه وکړه- پلار جانه ! دا ياغيان ولۍ ښوونځۍ ته اور اچوي؟ ولې سړي او ښځې وژني؟ پلار [يوسف کاکا] خپل دبرتو څوکې سمې کړې د حيد يې خواته نژدې شويوسف کاکا مشر سړی و پخوا يې په حکومت کې دنده درلوده دحساب او کتاب خبرې به ده حلولي يانې چې دی يو محاسب انسان و. اوس چې دتقاعد په کونج کې ناست دی دهيواد ناخوالو دده طبيعتخراب کړی دی يوسف کاکا په ځوانۍ کې مست زلمی وله هرچاسره دبه يې په خلاصه خوله خندل اوس چې هيواد دجنگ په ميدان بدل شوی هغه مستي اوخندا څوک نه حسه وي. ټوله ورځ يې دکوتې کونج نيولی وي يا کتاب لولي يا خو ليکنه کوي دهغه سپين ، بېرې وروځې وتلی تندي دده دپوهې ښکارندوي دی هغه چې دحميدې خوا ته نژدې شو يوه غمجنه مسکايې په شونډو کې وځليده لورې ! ډيره پخه خبره د وکړه . يوسف کاکا لاخلپې خبرې نه وې اخستې چې دحميدې د فکر اوعقل اوخيال ته په سوچو شو داسې يې فکر کاو چې حميده به په اينده ژوند کې په روښانه لارلاړه شي. ځکه چې دچا دماغ چې دتکامل په حال کې وي همداسې پخې خبرې کوي . يوسف کاکا دحميدې دمخ پيکي ته کوتې راندې کړې په اصل مطلب راغی . همداسې سوالو نه دپخو ماغزو خاوندانو په ذهن کې وي هغه زياته کړه: له ماسره همدا سوال ويوسف کاکا دروند سر وخوزاو وويل_ خو ما چې کتابونه اړول رااړول او عميق فکر مې وکړ ددې سوال حل [چې ولې ياغيان پيدا شول؟ ولې ياغيان کاوند هيوادو وزيرول؟ او ولې کاوند او شتمن هيوادوسره لاسونه يو کړ ياغيان يې وروزل؟ بيا يې زمور هيواد ته دجنگ لپاره وليرل؟ لورې! په نړۍ کې شتمن

يو گام د سولې پر خوا

هيوادونه دغريبو هيوادو گټې ، دځمکې لاندې شته غواړي دځان کړي څه نالوستي کسان خپل نوکران کړي او څه په مذهب پورې تړلي کسان دپيسو پواسطه دځان تابع کړي چيرې چې روښانه نهضت وي ، جنبش وي ، دخپلو نوکرانو پواسطه يې ځپي اومخه يې نيسي او خفه کوي يې. زموږ په هيواد کې ډيرو پاچاهانو خپل دمستی اسان وځغلول ، عيشې يې وکړې ، ځانو ته يې جنت جنت ژوند جوړ کړ دپاچاهانو ژوند په مستی کې تير شو او دولس دخلکو ژوند په کړاو. کار به خلکو کاو ، توليد به دخلکو دلاسو برکت و کيدې به ددوی مړي دې، ژوند به ددوی جنتي تيریده. حميده دپلارخبرو ته په فکر تللې وه کله کله به يې دپلارخبرو ته دتايد سر خوزاونوره پلتي وهلې ناسته وه. په تيرو سترگو يې دپلار څيرې ته کتل. يوسف کاکا لاندې شونډه دغابنو په منځ کې ونيوه يو شيبه چپ پاتې شوپه سترگو يې يو څه ته کتل، لکه څوک چې چا ته په قهر شي. ورته شونډې وچيچي ، په نيغو ورته وکوري. هغه چې ستونی صاف کړ دوام يې ورکړ: په هيواد کې ځينې ککړې وې چې داستبداد سره جنگيدل. نه له زندان نه ډاريدل او نه له اعدام نه. جنبش يې فعال ساتلی و کله نيم برلا او کله پټ سره به يې ليدل دهيواد ډير مخ تک په باب به يې خبرې کولې په دې به هم غږيدل چې څنگه وکولی شي چې داستبداد تير مات شي داسې ککړې ډيرې دخاورو لاندې شول ، زندان ته واچول شول ، اعدام شول په دار وځړول شول . خو هغه ډيوه چې روښنفکرانو بله کړې وه يو پاچا هم ونشواي کولی چې دا ډيوه مړه کړي. ددې ډيوې شعلې به لا پسې زيا تيدې . نوره ځمکه به يې هم روښانه کړه. دتيارو په منځ کې به يې لار پيدا کړو د تيوارو نه به يې خلک را وويستل او دجنبش سره به يې يو ځای کړل تر هغو چې په هيواد کې ديموکراتيک نهضت پوخ شو او داستبداد مانی يې نسکوره کړه. خلک داستبداد له ظلم او زور نه ازاد شول هغه تور زندانو نه چې وينې کسان به پکې ساتل کيدل هغه مات شول هغه ځنځيرونه وشليدل چې دروښنفکرانو پښې او لاسونه به يې پرې تړل ، هغه ميخونه او پانې میده شول چې هونښيارو مغزونه به پر سوري کيدل، هغه چرې او

يو گام د سولې پر خوا

برجې وسوزول شول چې دمترقي انسانو غاړې به يې پرېکولې. دې جنبش استبداد ته خاتمه ورکړه بيا نو افغانان دهيواد دابادۍ په تکل کې شول په دې فکر کې هم شول چې انگریزانو ولې دافغان دپاچاهي په تخت [پنور] باندې يې پردي کسان کينول له دوی سره دا فکر وچې تللې خاوره به خپل کړي ترل شوي پښتون ورور به ازاد کړي . که خوله يې وازه شي په خپلو پښو ودرېږي . يوسف کا کا چې تر دې حده خبرې وکړې بيا په خدا شو دحميدې په وينتانو يې لاس تيرکړ لورې! دا احمقان نه پوهېږي چې اوبه په ډانگ نه بيليرې ؟ دا دباچا خان [خان غفار خان] پخه خبره وه له دې جنبش سره پښتانه، بلوڅ هم و خوزيدل ځانونه يې تيار کړل خو دښمن [پاکستان او شتمنوهيوادونه] په دې وپوهيدل چې دا جنبش سره کښه جنبش دی ددنيا نورو ملکونو ته هم سر وړاندې کوي . يوسف کا کا جدي شو : دې جنبش يوازې په افغانستان کې طرفداران نه درلودبلکه دنړۍ سوله غوښونکي هيوادونه او انسان دوسته هيوادونه هم ددې جنبش په خوا ولاړ وو. همغه و چې پاکستان، ايران او شتمنوهيواد سره لاسو نه يو کړل زموږ په هيواد کې خو توره ارتجاع [تور ذهنه کسان] لا دمخه تربيه شوي و خپل نوکران يې گرځولي و هغوی يې پشا وډبول ، په نس يې ماړه کړل ، چاغ يې کړل ، دجنگ لپاره يې زموږ سمسور هيوادته وليږل . دهيواد سمسور تيا يې په تورواوورو بدل کړ يوسف کا کا دخفگان يو اوږد نفس وويست : زياته يې کړه : اول يې دتنظيمو په نامه کسان خپل مزدوران کړل هيواد يې پرې چور او تالا کړه دافغان ميرنی اردو چې له ۱۲۳ دښمن هيوادو سره جنگيده له منځه يوړو دوی دمذهب او اسلام دعقيدې لاندې خلکو ته فريب ورکړی و خو چې خلکو ددوی دا وحشت ، غلا او فساد وليدو پوه شول چې دا دعقيدې ، دين لپاره جنگ نه دی بلکه دپيسو او قدرت لپاره جنگ دی بيا نو خلکو ترې مخ واړولو نفرت يې ځينې وکړو . يوسف کا کا سر ته حرکت ورکړ : خو چې باداران يې وپوهيدل چې نور دا څيرې بدنامه شوي دي نورې څيرې يې را منځ ته کړې چې پرې نوم د [طالبانو اسلامي نهضت] کښنودو. دطالبانو ، کړنه خو تا له نزدې ليدلی چې

يو گام د سولې پر خوا

بنوونځۍ ته اور اچوي انسان وژنه ، ځان وژنه گوي ، په گڼ ځايو کې بموته انفجار ورکوي چې گڼ شمير انسانان ووژل شي، دوينو سيلابو نه جوړ شي. په دې ټولو کړنو کې يې اصلي هدف دادبچې افغانان دتليلي خاورې نه لاس واخلي او پاکستان ته ووايې چې ته زموږ بادار يې. يوسف کا کا په غرور په بريټو کوټې ووهلې : خو افغانانو هيچا ته سر نه دی تيت کړی دټول يرغلگرو په مقابل کې يې تندي جنگولی دی وينې يې ورکړې خو چا ته يې لاس ته دی پورته کړی دا اوس چې طالبان دخلکو په منځ کې کنده شول او دبنمن نور نشي کولی چې له دې بدنامو څيرونه گټه پورته کړي [داعش] په نوم يې نورې څيرې را منځ ته کړې کورو چې هغوی څه کوي او څنگه دنابودی کندې ته اچول کيږي . يوسف کا کا په اخره کې وويل : وکورو چې دا ډرامه تر کومه چلېږي يوسف کا کا وويل : کمان نه کوم چې دا به هم تر اخره لاړشي ځکه چې ددوی ذهن تر ټولو تور دی اخر به نړۍ او توره ارتجاع حق ته تسليم شي يوسف کا کا يوه غټه خبره هم وکړه : دا چې خلک ورته ياغيان وايې دا نوم اول دتنظيمو کسانو ته ايښودل شوی و ځکه چې هغو همدا ناولي کارونه کول چې مې يو په يو درته وويل او بيا دطالبانو ته هم خلکو ياغيان وويل ځکه چې هغوی هم دانسان په وژنه ، او دهيواد په وړانولو کې پوره ونډه اخستی دی زموږ هيواد خو په اول کې دتنظيمو کسان چور اوتالا کړ اوږدو منحل شو دخلکو او دولت شتمنی چور کړل شول ، دخلکو په ناموس او مال تيری وشو چې طالبان راغلل څه چې پاتې و هغوی چور او تالا کړ يوسف کا کا وخندل : دا ناپوهانو دپردو په لمسون خپل هيواد وړان کړ اردو تنظيمو له منځه يوړو او ددولت هسته طالبانو دپاکستان په مشوره منحل کړيوسف کا کا په غرور وويل : دا افغانانو ، پښتنو ، اوبلوڅو حق څوک نشي خوړلی اخر به يې لاس ته راوړي يوسف کا کا خپلې خبرې په دې جملو پای ته ورشسولې

[يا به وخورم ککړۍ يا به کامران شم]

(۵)

روف له جکې شملې سره دچنار لاندې ناست وپه هغه کلي کې ډير چنارونه و خلکو به دا کلي دچنار دکلي په نوم ياده و او ځينو به دشملې کلي ورته ويل. ځکه يې ورته دشملې کلي ويل چې په دې کلي کې ډير پښتانه تير شوي ووچې دپښتنو په دود به جرکې کولې. او دچنار کلي يې ځکه ورته ويل چې دې کلي ډير چنارو نه درلودل. پخوا دا دود و چې په کوم کلي کې به خانان ووهغو به دخپل ډيري شاوخوا چنارونه کينول دنگ دنگ چنارونه به ولاړ و داختر او جشنو په ورځو به جينوکیو دچنار په منډه تالونه اچول. اوس چې جنگ په هيواد خوله لگولی هغه دنگ چنارونه سمسور چمنونه او شنه ډيره نه دي پاتې دباروتو لمبو سوزولی لغړي منډان يې له لرې ښکاريري اوس دډيري په بر کونج کې يو چنار ولاړ پاتې ده دهغه سينه هم دجنگو له گبله سوری شوی ده يو جکه څوکه يې دبدې نښه ده په ډيره کې کتونه پراته و روف چې له پخوا نه مهربانه انسان و دده خبره به ټولو کليوال منله دکلي زيات خلک بزگران ودقوي متو خاوندان او په زړه صادق په هيمت کې قوي ښکاريدل دکلي خلک دياغيانو دضربو او تحدي نه بې برخې نه و پاتې نو ځکه دهر کليوال زړه له ياغيانو نه په چا ود و ياغيانو دکلي خلکو ته خبر ورکړی و چې خپل اولادونه دښوونځۍ ته نه پرېږدي. دښځو وتل له کوره يې سور اور گټله. کلي بختور چې روف پشان يې مشر درلود روف دخانانو دکورنۍ پورې اړه لرله خو دروف ماغزه دهغو خانانو پشا نه و چې غريبان به په ونو تړل ، وهل به يې ، او يابه يې له سپو سره په جنگ اچول. روف ته دانسان کرامت ارزښت درلود. تر بل چا يې بزگرانو سره زياته ملگرتياو. روف پوهيده چې که بزگران خپلې متې په کار وانه چوي ، غلې ، دانې ونه کړي نو دخلکو کيدې به خالي وي يا نې بزگران دخلکو ژوند سمبالوي. روف هم بزگرانو ته احترام درلود. روف يې له ډاره په خلکو غږ وکړ: ای کليوالو! پوهيرئ؟! هيواد دجنگ په لمبو سوزي کليوال يوبل ته وکتل بيا يې روف ته سترگې

يو گام د سولې پر خوا

نيغې كړې روف ټولو ته وكتل سر يې وښوراو: _كلی شاړ شويو دتورې سړی پكې پاتې نشو. روف جدي شو: څه شول هغه مشران چې شملې به يې نيغې وې ، دشملو نه به يې دښمن په ويره كې و، هغه پښتانه ، هغه افغانان چې سر به يې له تنې سره ښه ښكاريدل؟ روف دروند دروند سر ته حرکت وركړ: يوه م نه دی پاتې ، دچا سر ونه دياغيانو په چپو پريك شول ، دچا سينه دپردو په راکتو سوري شول ، دچا ميرمنې بې عزته شوې ، دچا لوني او ځامن . زمور دهيواد د بجاينودزده كړې ځايونه وسوزول شول ، زمور روغتونونه ويجاړ شول ، زمور دناستې په ځايو كې اوړو نه بل كړل شول ، څه سړي مو ووژل شول ، څه هيوادپرينودو پرد هيوادو ته لاړل .. روف ناستو سړو ته سترگې واړه ولې موی يې پورته كړ: ځوانان ، سپين ږيري ، ښځې ، ماشومان خارج هيوادو ته دتك په خت كې څه ځناورو وخوړل او څه په سمندر كې غرق شول پاتې شول څو لا شي لغړې كسان . روف دخفگان په حال نفس وويست خلكو دروف خبرو ته سر خزاو . خو ځينې كسان و چې ډاريدل سر ونه يې ځمكې خوا ته ځوړند و : دا ټول دياغيانو له لاسه شوي دي ياغيان له پردو پيسې اخلي افغانان وژني . دروف سترگې له قهره چورليدې _ څه په كارده ؟ كه داسې ورته كينو لكه دقرباني پسه چې مور ته دحللول نوبت ورسپري او له تيغه مو تير كړي په كراهه به دافغان نوم ورك شي . دافغانستان نوم به په نقشه كې نه وي . روف دهيجان په څپو كې و څو شيبې يې په چپه خوله كليوالو ته كتل همدا وخت سيد عمر دملنگ سره وپرنكيده . _ هلكه ! روف رښتيا وايي . له ياغيانو نه خو مور زيات يوو چې بيل ، شاخې ورسپي پورته كړو يوبه هم ونه كورئ دملنگ تندي تروش شو _ سيد عمره ! ياغيانو ته پاكستان توپك وركوي ، پيسې هم وركوي ، نه كورې ! جوماتونه شاړ شول . ټول ملايان پاكستان ته لاړل . ملنگ زياته كړه _ تا دكوم ملا په سر سپين لنگوتي ليدلی دی؟ دټولو په سرو تور لنگوتي تاو دي دا په څه مانا؟ دا په دې مانا چې دهغو سر ونه دبل چا په امر حرکت كوي . ، زړونه يې ورته تور كړي ، د [ديوبند ملايانو] ورته دجنت سندونه په جيب كې اچولي دي داسې ورته

يو گام د سولې پر خوا

وايې [افغانستان ته د جنگ لپاره لار شى له يو افغان مو مړ كړ يوه حوره به مو په نصيب شي او دوه مو مړه كړل دوه به مو په نصيب شي] نو ځكه د جنت د حورو په تمعه ځان وژنه كوي نور انسا نا ن هم وژني. ملنگ دوام وركړ: خو چيرې دى عقل؟ ملا دخپلو عينكو نه جهان ته كوري هغو دخپلو ماغزونه كار نه اخلي په سترگو پتو روان دي. ملنگ اهسته وخنډل: چيرې به په گرنگ كې وليدلي وي نه به جنت وكوري نه به حوره. سيد عمر وويل: رښتيا همداسې ده. دا دپيسو خاوندان ياغيانو نه دتوپك پشان كار اخلي د شتمنو هيواد په خپل منځي سياليو كې جنگ يې زموږ هيواد ته را وړى دى هغوى چې كوم نوى سلا جوړ كړي بيا زموږ په خاوره كې ازمايې. د سيد عمر او ملنگ خبرې دوام درلودې چې دروف غږ واوريدل شو: نوڅه په كار ده؟ همداسې جينكه خوله ورته كينى؟ يا موتي سره پورته كوى؟ دياغيانو خولې ماتوى؟، دهغو لاسونه لنډوى، پښې يې ورته شله وى؟ تر څو زموږ په خاوره پل كينډي تر څو خپل چتل لاسونه زموږ په ماشومانو وبوداكانو، بنڅو او سرو پورته نه كړي. په خلكو كې شور پيدا شو خوزيدل په خپلو كې يې خبرې كولې - هلته يې بنوونځې وسوزاو، هلته يې يوه بنڅه په ونه وځړوله، هغه بل كلي كې يې دبنڅې غوړونه پريك كړل، په بازار كې بمونه چوي، خلك مړه كړي، رښتيا چې دتورو زړو خاوندان دي. چاره يې په كارده چې ټول افغانان پسې پورته شي. دتازه گل اندامو نه ولرزيدل لږ پشا شو په خيره كې يې تغير راغى له وچې مړى يې ليارې تيرې كړې وويل: له ياغيانو سره دچا زور برابر دي؟ هغوى خو لكه غله دارې كوي ناڅابه راپيدا شي دخلكو په كورو چپاو كوي څوك مړه كړې وتښتي تر څو چې دحكومت سربازان رسيري دوى لكه دپيرانو بچيانو پشان ورك شي. دتازه گل خبرې ته سليم سروښوراوهغه چې لاس په خيرلې شوي سر كش كړ وويل: په بر كلي كې همدا سې پيښه وشوه. چنار گل په جومات كې ويلي و [له حكومت نه به توپك واخلو په كلي كې به پوسته جوړه كړو تر څو چې دكلي دخلكو مال او سرو ساتو] ملا په همغه جومات كې ورته سترگې برکې كړې له خيرې نه يې معلوميده چې

يو گام د سولې پر خوا

ملا په چنار گل په قهر دی یوه شپه نه بله شپه یاغیان راغلل چنارگل یې له ځانه سره یورو لا معلوم نه دی چې چیرې به یې وږي وي خدای خبر چې مړ به وي او یابه په کومه ونه کې یې څوړند کړي وي . فتح په خبرو کې ولوید هغه چې دگریوان ټپۍ وټرله دشهنواز په اوږه یې لاس کینود غږ یې پورته شو: واورئ! زما یوه خبره واورئ! بیا خپل تصمیم ونیسئ . دا یاغیان چې دي دوی داسې کسان دي لکه چې نه پلار لري او نه مور او نه له خپل کور سره دیو نغري تر خوا لوی شوي دي ، فتح دخلکو په منځ کې په دواړو پښو ودرید دوام یې ورکړ: ما په خپلو سترگو لیدلي لکه چې دیو دین او مذهب پیروان نه وي یا لکه چې دنړۍ یو قانون هم نه مني . فتح زیاته کړه : یو ورځ ما په پټي کې شوتله ریډله چا زما په باب څه ورته ویلي و چې فتح دولت ته جاسوسي کوي ها! څومره ظالمان! په ولاکه لیوه چې ځناور ده که داسې وکړي! دوه کسان وو نه سوال نه ځواب له گریوانه یې ونیولم په همغه شوتل پټي کې یې ځملولم . وهه_ وهه لکه څوک چې دچا هندواني پټي کړې او ځاوند یې پرې راشي زه وایم څخه خبره ده دوی و ارونه کوي . فتح خپل کمسس له تنه وویست : وکورئ دا داغونه . په هر داغ به یې کوته ایښوده تر اوسه لا ټپونه یې جوړ نه دي فتح پوزه په دوه کوتو سوړ کړ بیا یې دکمیس په لمن پاک کړ خلکو یو بل ته حیران _ حیران کتل څوک لرزیده څوک په جرات ناست و فتح خپلې خبرې اوږدې کړې : یاره څه تاسو ته ووايم . وروسته له ډیرو وهلو کش گیر نه راته وایې مخکې شه . په ټیل وهلو ټیلوهلو یې دسیند غاړې ته یوړم . اول ي راته جیبونه ولټول دغریب سړي په جیب کې څه وي ؟ څو دانې ملخان چې شاروته مې نیولي و خو چې ملخ یې زما له جیب نه وویست پیسې یې لاس ته رانه غله یوه جانانه سپر یې پر مخ راکړه . فتح مسکې شو خو ژر یې شونډې سره نزدې کړې دخفگان څپه پرې راغله له ځانه سره یې ویل: ما ویل چې دا خو رښتیا دځناورو پشا دي بیا به مې ویل : دوی نه دي ملامت چا چې ددوی تربیه کړي دي هغوی ملامت دي بې شعوره ، نالوستي کسان همداسې وي دبل چا په خبرو ژر غولیري . او ځان په

يو گام د سولې پر خوا

پيسوخرخوي . ناستو خلکو به ويل : ډير ظلم پرې شوی دی خدای دخوک ددوی په لاس نه ورکوي . فتح شا وخوا وکتل : لنډه به يې کړم_ زه مخکې او دوې راپسې په سيند ننوتو. نزدې و چې په سيند ډوب شوی وم. دوی ته خو کودر معلوم و زه يې بې کودره په سيند ننويستم . دنامه نه پورته اوبه وې داوبو خپو پسې واخستم . کور شوم ، سم شوم ، په ډير مشکل له سيند دنه تير شوم بيا مزل مو په ډاک شو ډاک له اغزو او بې کاره بوتو ډک و ، شکې زياتې وې چې به مې پښه مخکې واچولو شا ته به راغلم . دډاک مزل مې په مشکل وواهه ، څومره وړی شوم؟ ژبه مې له تندې نه خوزيده . دپښو دپورته کولو توان راکې نه و . دوی به څه خوړل ماته يې نه راکول . لکه پسه چې دقرباني ځان ته وړي داسې يې وړلم . هغه ځای ته ورسيدو چې ددوی مشر ناست و يو ځنور ملا و چې ددې سيمې ټول واک يې په لاس کې و زه چې ورسيدم دا وخت مشر ملا په يوې ښځې فتوه صادره کړې وه چې دا ښځه دنامحرم [دخور دميره] سره په موټر سيکل سپره وه _ نوځکه دلښتو لاندې وه وهله يې ښځې په ژړل خو دوی به ورته خندل . همدا به يې ورته ويل [په تا اسلام تطبيقوو] دا ښځه يې دومر ووهله چې بې هوشه شوه په ځمکه ولويده . مشر ياغي دلاس اشاره وکړه يانې بس ده . دمشر ياغي ډډ غږ پورته شو : هغه بله خره راوولی ! لیده مې چې يوه ښځه يې په توره پرده کې دخلکو په مخکې ودروله دمشر ياغي غږ واوريدل شو : دا هغه ښځه ده چې پلار يې يو چا ته په نگاه کړې وه خو دې قبوله نه کړه وتښتيدده په دې دسنگسار فتوه شوې ده . مشر ياغي امر وکړه : په خند ک کې يې ودروله دتيرو باران يې پرې وکړ فتح په لوړ اواز وويل : ای خلکو ! ماويل زړه به مې وچوبې کله چې په دوی په ښځې تيرې واورول ما به مخ بلې خاته واوروله ځانه سره به مې ويل _ [ای دانسانانو ربه ! دا څه ځناور د دانسان په شکل پيدا کړې دي . جسمنا انسان کړنه يې دليونو] په هر وار به مې مخ بلې خواته واورولو څه به مې کړی وای چاره نه وه کنې ما به هلته ددې ظالمانو ستونی پريک کړی وای خو زو ر راکې نه و چې دا وحشت مې په سترگو وليد ما ويل داسې کړنه به چا په نړۍ

يو گام د سولې پر خوا

کې نه وي کړې په هيڅ قانون کې په داسې حکم نه وي شوي چې بې له محاکمې د څوک سنگسار شي. صحرايې محاکمه يانې دوخشي انسانانو قتل گاه. بنځه د تيرو او سپيرو خاورو لا ندې شوه ځنورو ياغيان ترې تاويدل چا به خندل ، چابه دربرې تارونه کنبول. څنگه مې ځان رپرديده او څنگه وپريدم. مشر ياغي چې يو جام اوبه په سروارول شوندي يې دلاس په موتي پاکې کړې بيا دنبي لاس په ورغوي رپره موتي کړه نور و ته په سرو او قاتلو سترگو وکتل لکه چې کومه جکره يې فتح کړې وي ، لکه څوک چې دهيواد په باتورانو کې راشي. ، لکه څوک چې ميرنی وي . داسې به يې اورې پورته اچولې کشران ياغيان به ترې چاپيرو لکه څوک چې خپل پير ته په کونډ و شي. ددوی په وجود کې دخوښۍ څپې وي خو زما په وجود کې داور لمبې فتح شاوخوا خلکو ته وکتل دا وخت يې سترگې له اوبنکو ډنډې وې خوله يې بنده شوه لږ ځنډ چپ پاتې شو خو چې اوبنکې دلاس په ورغوي پاکې کړې دوام يې ورکو: _ ياره ! له انسان نه مې کرکه راغله. ما ويل چې انسان خو ددې لپاره پيدا ده چې کار وکړي طبيعت په ټولنه بدله کړي دنور انسانانو لپاره انساني ژوند جوړ کړي ، نه دا چې ديوي بې گناه بنځې اندامونه يه تيرو ميده کا.زه لا دې سوچو نه نه وم خلاص چې مې ليده پنځه ياغيان ديو چا تر شا روان و کله به يې په کنداغ وهلو کله به يې په لغتو. هغه ځوان به په ځمکه ولويد بيا پورته شو په يو ځای کې دا ځوان ولويد پنځو وارو پرې وارونه کول په خاورو ، گردو پټ و مشر ياغي ته يې ودرولو بنکاره شو چې دا ځوان سر بازو عسکري پطلون يې په تن و خو چمپر يې په همغه اول کې ترې ويستلی و دچمپر لاندې خمتايې کميس يې خيرې خيرې و په وينو ککړ ، دوهلو شنه دغو نه يې په بدن کې معلوميده. بنه مې ليده چې دنځه وارو ياغيانو لنگوتي تورې څنې يې په څټ سرونه غزولي و. څه خيرينه رپره ! څه بدې خيرې ! هو دقاتلانو خيرې همدا سې وي خو چې سرباز يې دمشر ياغي مخې ته ودروامشر ورته وکتل لکه ليوه چې دپسه خوړو ته شخوند وهي . او غابونه سره وسولاوي ، بریتونه يې وخوزيږي . دمشر ياغي بریتونه کاره واړه شول په

يو گام د سولې پر خوا

سترگو کې يې دغضب خپې وخوزيدې سرباز ته نژدې ورغی پرمخ يې يوه سپيره ورکړه سر باز څوکامه شا ته شو بيا په دواړو پښو ودرید دسر باز په شونډو کې مروره مسکا وه دروند دورند سرته يې حرکت ورکړ هغه چې مشر ياغي ته نژدې شو ددر زوی يوه جانانه لغته دمشر په خوله ورکړه مشر په ځمکه ولوید همدلته و چې دفتح خوله له خدا ډکه شوه لکه څوک چې دقا ضي په محاکمه کې خپل ځان ته وخاندي مشر ياغي داسې تور شو ، سور شو لکه غويه چې مچۍ په کوناتي وچيچي او غويه لکۍ پورته کړي په قرتکو شي. مشر ياغي همداسې په قرتکو شو دتوپک دمیل دپاکولو سيخ يې واخست سرباز ته يې تاو کړ وهي يې سرباز به ويل [عدالت به تاسو محاکمه کړي خلک به تاسو ونه بښي] بيا به يې په سرباز حمله وکړه سوکانو به يې واهه همدا وخت و چې سرباز دياغي ملا ږيرې ته لاس واچولو ږيره يې په موتي کې ونيوه کش يې کړدسر باز په موتي کې دملا مشر ږيره پا تې شودهغه سپيره مخ ټولو وليدنور ياغيانو له ځانه سره خندل چا څه ويل او چا بل څه خو دمشر له ډاره يې غږ نه پورته کيدسرباز په داسې حال کې دياغي ږيره يې په موتي کې نيولی و ولاړو کسانو ته يې وښوده ددر زوی سرباز به همدا ويل [وکړئ ! دا پنجابی چې دافغانانو په وینو يې لاسو نه سره دي او تاسو غولان دهغه دامر لاندې خپلو ورونه وژنۍ خپلې خویندې بې پته کوی ، خپل هیواد وړانوی ، سر با ز په وینو لړل شوی کمیس ټولوته وښودو ويل يې: دا دکوم جرم قصور دی ؟ چې زما په وینو زما دتن جامو سور رنگ اخستی ؟ سرباز په جرات خپل غږ ټولو ته ورساو : _ دوطن خدمت گناه ده؟ دهیواد دابادی لپاره توپک اوږې ته اچول جرم ده؟ په ډاگه يې وويل :

زه سربازددې وطن یم زه بچی ددې وطن

زما وینه د وطن ده زما مینه د وطن

مشر ياغي په خجالتو سترگو کتل ددې لپاره چې خپل ځان ته برات ورکړي امر يې وکړ : په تاريخي حلال کړئ فتح سروخوزاو وويل : په يو کې نارينتوب نه و چې دمشر

يو گام د سولې پر خوا

سر يې له تنې جدا کړې وای په ډاکه يې ورته ويلي وای [ته افغان نه يې ته پنجابی يې غواړې پر مور خپل افغانان مړه کړې] فتح ناسو کسانو ته سترگې نيغې کړې: څوک چې دچا ډوډۍ خورشي دهغه سترگې ټيټې وي. کورئ! سبې چې دکوروالا په ډوډۍ کيده مړه وي څنگه دخپل دخيستن پښو لاندې ارغري بې غيرت مزدور همداسې وبولئ هغه وويل: ما کتل چې سرباز يې په خر ځمکه ځملاوډموچي په تار يې حلال کړ. دسرباز له خولې دا غږ پورته کيده [بې هيمنو، دپردو مزدورانو! خلک به تا سو ونه بښي، عدالت به تاسو محاکمه کړي، زه په خلکو باور لرم چې زما انتقام به له تاسو واخلي] له داسې ويلو سره يې سترگې پټې شوې خوله يې وازه پاتې وه لکه چې تر اخره يې همدا ويل [خلک به زما انتقام له تاسو واخلي] دسر باز يو لاس په مخ پاتې شو نښی لاس يې په خاورو کې په داسې حال کې و لکه څوک چې دښمن پسې ډبره پورته کوي او يا خاوره موتي کړي دښمن په سترگو کې بې واچوي. غاړه يې دقبلې په خوا کږه شوه نور يې پښې سستې شوې په ځمکه يې ارام وکړ هم هلته مې ديو چا اواز تر غوږو شو [لکه چې خنتي به ومخ يې دقبلې خوا ته واړو]. مشر ياغي وغمبيده: څه جنتي ده؟ ددې حکومت سر بازان کله جنت ته ځي! جنت خو زمورځای دی چې جهاد کوو. هر چا توپک اوړې ته کړه دهغه کمره تر خوا کيناستل چې ده به نور ياغيانو ته دنده سپارله مشر ياغي چې کله يوه پښه په بله واړه وله: ها! چيرې فدايان؟ څلور تنه ور مخکې کړل شول فتح چې په مخکې يې سوروالی لیده کيده وويل: ښه مې لیده! ددولس يا شپاړسو کالو په عمر به وخرې خولې، خر واسکتونه يې په تن و او دواسکت لاندې يې انفجاري واسکت پت کړی و دانفجار سره ټنۍ يې په مت ورته پلستر کړ بيا يې لستونۍ پرې کش کړورته يې وويل [کله چې هدف ته ورسيدئ سره ټنۍ ته فشاروکړئ انفجاري مواد به دښمن [کافر] ووژني تاسو به سلامت ولاړ يې] دخلورواړو څيرې بل ډول شوې وې دا چې دجنت په تمه ځان وژنې ته آماده کړل شوي و خو معلومیده چې ژامې يې گړبيدې. ټول بدن يې په لرزه و ژر ژر به يې ليارې له وچې

يو گام د سولې پر خوا

مری تیره ولې، خولې يې وچې وې، رنگونه يې تبتيډلي . مشر ياغي څلور واړه بڼکل کړل بيا يې پرملا وډباو: ځی! ددنیا له غمو به بې غمه شی په جنت کې حوري دي. دټولو مومنانو ځای جنت دی . خو څوک چې ددين په لار کې ځان فدا کوي هغه کس اول جنت ته ځي. حورې ، غلمان به يې په خدمت کې وي. زړه مې د: تش او ډک کيده له ځانه سره مې ويل: دا دپردو نوکران ، دا دمذهب ټيکداران ، او دا خرڅ شوي ! څوتته پاک ماشومان دخلکودوينو بهولو لپاره په شادپوي ، څنگه دابې شعوره ماشومانو ته دجنت وعدې ورکوي او وينې يې ورته تويوي؟ راته خدا راغله. خو خوله مې په خپل ورغوي پټ کړ: لکه چې دجنت ويش له ده سره وي . په همدې خيالو کې وم چې ظاهر په په څت چکوندي کړم چې څت مې تاو کړ يو چا راته وخنډل مخ يې په تورو ويښتانو پټ و څنې يې په اوږو پرتې وې که ږيره مې ورته نه وای ليدلی دپيغلې کمان مې پرې کاو. ما نه و پيژندلی خو هغه پيژندلی وم ان دمکتب دوخت ملگری مې و په لسم ټولگي کې په يوه چوکې کيناستو. په شوق به مو سبق ويل دا چې څه بلا پرې ولکيد چا فريب ورکړماته يې ونه ويل . خو چې دتفريح زنگ ووهل شو دهغه گلاب بوټي تر خوا کيتاستو چې دويالې تر غاړې يې څنې اوږدې کړي وې همدومره يې را ته وويل [زه دڅو ورځو لپاره چيرې ځم زما په کتابو پام لره] دا يې هم وويل [زما په چوکي له ځانه سر بل کس کينه نوې !] . دهمدا يې وويل بيا مې ونه ليد . هغه وخت کې يې سپين مخ يې دپنځن قاق سره بڼه ښکاریده. لکه گلاب چې دسهار په محل دشنه ډنډر سره غاړه هسکه کړې وي دهر چا مينه پرې راشي. دهمدې لپاره مې دظاهر سره مينه وه چې بڼکلی و او اخلاق يې بڼه و. خوږې خبرې يې کولې . دا اوس چې مې وليد بدرنگه څيره، هغه سپين مخ څومره بدرنگه ښکاریده. چې مې ورته وکتل حيران شوم ما ويل چې اوس نو زما نوبت دحللولو ده خو چې وې خنډل همغه مينه ناکه خندا يې وه زه يې اشتباهيې کړم له ځانه سره مې ويل [دياغيانو خوله کې خو خدا نه وي دا به څوک وي چې په وچه يې راته وخنډل] په سترگو کې يې مينه وه بيا يې اوږه راکړه په

يو گام د سولې پر خوا

غير کې يې پچق کړم غير يې هم خوړ و لکه چې مور به دمکتب په وخت کې يوبل ته اوږه ورکوله ښه به سره لکيده همغسې راباندې خوړ ولکيد. لا تر اوسه مې نه و پيژندلی ده راباندې غږ کړ: فتح! ته له کومه خوا را پيدا شوې؟ په غږ يې نور هم اشتباهي شوم خو څه تغير يې په غږ کې هم پيدا شوی و. لکه څوک چې په خارو، دورو کې ډير وگرځي غږ يې خراب شي بيا هم دده پيژندنې ته ورنزدې کيدم په غوږ کې راته اهسته وويل [زه طاهر يم. ستا دمکتب ملگری] په ولا چې اوبنکې مې په سترگو کې ډنډې شوې، ستونی مې ونيول شو، ما ويل چيغه کړم، خو له ويرې مې ژړا په ستونی کې خفه کړ ځان مې تينک کړ چيغه مې له خولې ونه وته. په ټول زور مې طاهر له خپل سينې سره پچق کړ اهسته اهسته لاروهلته چې يوه ونه وه دهغې لاندې کيناستو دتلو په وخت کې به مې شاوخوا ته کتل چې کوم ياغي مې ونه کوري. خو چې دطاهر سره روان وم په خير دياغيانو له ډلې لري شو و هلته مې له طاهر سره زړه خالي کړ: ته بيا لارې پسې لارې دادی اوس مې په دې حال وليدې. دا ولې داسې شو؟ طاهر چې توپک دوران لاندې کړ چرپريره يې دلاس په کوتو رمنځ کړ خپله کيسه يې داسې بيان کړ: څوک چې دخپل عقل نه کار وا نه خلي دا به يې حال وي لکه زما چې ده. طاهر څټ وکړاو دوام يې ورکړ: هو! عربو چې ويل [عقل دعقال نه اخستل شوی دی او عقال بيا داوبن جلو ته وايي] ښه يې ويلي. دا څومره ښه خبره ده بايد هر څوک پرې پوه شي. اوبن په همغه غټه تنه دخپل دجلو څوکه نيولی روان دی لار نه غلطه وي. که انسان دخپل دعقل دجلو لاندې حرکت وکړي په سمه لار به روان وي. ما دخپل دعقل نه کار وانه خسته، دعقل جلو مې ونه نيوه بې لارې لارم. طاهر په ملامتو سترگو راته وکتل کاش چې مې له تاسره مشوره کړی وای انسان بايد په کارو کې خپل ښه ملگري سره مشوره وکړي. هغه زياته کړه: دماما ځوی مې دخدای ونه ښيي هغه خو مړ شو زه يې په جبه زار کې بند کړم. دطاهر تندۍ تروش غوندې شو هو! هغه مړ شو. په يو جگړه کې دحکومت سره په ککره يې گولی وخوره مړ شو. زه همغه بې لارې

يو گام د سولې پر خوا

کړی وم راته به یې ویل [خه چې خو ورځې جهاد وکړو د جهاد خوند به هم وکورو ، پاکستان، امریکا ، سعودي عرب او نور ستمن هیوادونه هم پیسې ورکوي او هم ډوډی . هو ! پخه ډوډی په پلستیکو خلطو کې تیار امانه وي پسې به هم پیدا کړو] زموږ دکلي ملا ويل [هر څوک چې له کفر سره جهاد کوي هغه کس یې له ډزاو ډوز نه جنت ته ځي] خو لنډه یې کړم ماما زوی مې فريب راکړو ورسره لارم . یو ملا چې هغو ورته قومندان ويل ورته وې پیژندم توپک یې راکړ یوه ډله شوو کله په دې کلي سم شه ډوډی په خلکو خوره کله په هغه کلي خلک له مور ډیر په عذاب کې و یوه میاشت چې مې تیره شوه ږیره اوږده شوه جامې خیرن . ما به ويل چې خدایه دا چیرې ومنځم . په هغمه وخت مې خپله ادی رایاده شوه . چې جامې په مې په تن خیرن شو راته به یې ومنځه . لاس به مې پورته کړ خپلې مور دژوند اوږوالی مې غوښته . پلار به مې په زړه شو . چې په څه تکلیف به یې راته قلمونه ، کتابچې راوړې په ما به تعلیم کاو خو تر ټولو به مې وړه خور [مینه] رایاده شوه مخ به مې اوشکو پوښلی و . پکې راغلی وم چاره نه وه ما چې ددې دروغجنو مسلمانانو کارونه ولیدل نه په اسلام برابر و نه په انساني اصولو . طاهر وویل : هی ! څه درته ووايم ؟ چې حکومتي سړی به یې په لاس راغی ژوندی به یې له پوسته کړ . هغه به فریاد کاو دوی به ورته خندل . ويل به یې [دا خو جهاد دی] طاهر دلاس اشاره وکړه : هغه خړه غونډۍ کورې ! دډیرو کسانو جسدونه هلته پراته دي . شپه او ورځ ټپوسان پرې میلی کوي . چې مې دلاس سپک دسترگو له پاسه کیښود رښتیا لکه دټپوسانو ، کارغانو واده چې وي . داسې تاویدل . بیا به یې دبنیادمانو په جسدو غوټې وهلې دطاهراخړه خبردا وه : [لار څارم چې وتښتم خو چاره نشته .] هغه چې خپلې خبرې سرته ورسولې له مانه یې پوښتنه وکړه : څنگه وشو چې ته دلته راغلي ؟ تاته خو به چا فريب نه وي درکړي ؟ _ نه ! زه یې په زور راوستی يم خپله کیسه مې ورته پیل کړه لامې مې ټوله کیسه نه وه خلاصه کړې چې دگرس اواز مې تر غوږو شو . دواړه دکمره نه ښکته وغورزیدو . گردونه پورته شوداسمان مخ نه ښکاریده . گرد

يو گام د سولې پر خوا

او خاورې دوریځو پشان اسمان ته پورته کیده. بیا مې په غوږو دالوتکې اواز شو پوه شوم چې الوتکې څه کړي و زرونه یې ټپول څو ځله دهمغه گردو له پاسه تاو شو را تاو شو. لکه چې یې کتل چې نښه یې په ځای لکیدلی که څنگه؟ خو چې مطمین شو چې غونډاری په هدف لکیدلی بیا یې لگی تاوه کړه سینه یې پورته ونيوه له سترگو مې پناه شوه زه او طاهر په داسې حال کې چې په خاورو، گردو پټ ووسترگې مو دلأس په موټې ومښل هغه ځای ته لاړو چې الوتکې نښه ویشتلې و ومې لیده ټول یاغیان گډ وډ پراته و دچا پښه نه وه دچا لاس دچا سر په تنه کې نه و دچا سینه سوری شوی و. وینې بهیدې اندامونه نه پیژندل کیده. دمشر یاغي نیم مخ په خاورو ککړ پروت و دا چې بریره یې سرباز ورته په موټي کش کړی و ومې پیژنده. چې دا همغه پنجابی دی چې داسلام په جامه کې زموږ هیواد ته دتخریب لپاره راغلی و او دځان وژنې واسکتونه به یې را وړل. او افغانان به یې پرې وژل. تف مې پرې وکړ بلې خاته لاړم. زه او طاهر جوړه گرځیدو دیو چا اندام هم روغ نه و ماویل چې بد گرځې بد به پرزي. دخلکو ځامن چې دوژل، له ماشومانو نه دچې پلارونه اخستل، میندې چې دپه ویر کینول، دا دی اوس دهنغو انتقام درنه واخستل شو. فتح خلکو ته وکتل دوام یې ورکړ: محترمو! هغه چې وایې [خلک به زموږ انتقام له تاسونه واخلي دا خبره روغه وخته] هغه سر باز چې ویلي و [زما انتقام به خلک له تاسو نه واخلي، عدالت به تاسو محاکمه کړي] ټیکه وخته. فتح وویل: زه وایم چې ددې یاغیانو مخه په هر مشکل چې وي باید ونيول شي فتح وویل: دروف کا کا خبره په ځای دی چې ټول خلک دسولې له کاروان سره یو ځای شي ترڅو زموږ هیواد دسولې په هیواد بدل شي. زه او طاهر چې شپه شوه لار یې لار راغلو هغه مې دخپل کور ته وسپاره زه خپل کور ته راغلم. چې په کور ننوتم مور مې گریوان ته لاس بند کړشکر یې وویسته همدا به یې ویل [څنگه دې ادم خورو نه خلاص شوې؟ ژوندی کور ته راغلې] چې ماښام شو ادې مې یو دیک حلوا پخه کړه دکلي په ماشومانو یې وویشله. خو جومات ته یې دملا برخه له قصد ته ورنه کړه. فتح

يو گام د سولې پر خوا

شرمناکه وغوندې وخنډل په ځای کيښته. روف ته دخبرو نوبت پاتې شوروف په داسې حال کې چې څادر يې له اوږو تاو ولاسونه يې ښورول ويل يې : اى خلکو! دفتح خبرې خو تاسو په خلاصو غوږو واوريدې چې ياغيانو او زموږ په هيواد کې څه جنايتو نه تر سره کړي دي . دا بلا چې زموږ په هيواد کې دخلکو لمنو ته اور اچوي دا به زموږ لمن ته هم ورسيرې . ښه خبردا ده چې دبلا مخه ونيول شي. تور ذهن خاوندان پرينږد و چې خپل تور منکولې زموږ په هيواد کې ښخې کړي هغه پخوانيو خلکو به چې ويل [دبلا مخه په اول کې ونيسئ که بلا کلي ته ننوت ويستل يې سخت دی] روف سترگې برکې کړې : دا اوس زموږ خلک داوړونو په کوڅو کې ژوند کوي خو چې داوړونو په کوڅه کې څوک ژوند کوې جامې او تن يې هم سوزي . خو ښه داده چې په دې لعنتي اور يخې اوبه واچوو چې کلي ، ښارونه په امان کې شي . خلک په سوله کې ژوند وکړي . بزگران په ارامه زړه په کروندو کې کار وکړي . انځر کا کا دخلک له منځه پورته شو په داسې حال کې چې څادر يې په هوا کې ښوراو وې ويل : دا څه ما نا لري؟ څو کسه لغريان پيدا شوي دخلکو ژوند خرابوي . يو ته وايې ته دحکومت مېشه يې ، بل ته وايې ته دحکومت جاسوس يې ، لاسونه يې له بدن نه جدا کړي بل ته وايې ته ددولت مامور يې ، معلم يې ، سينه يې په کولو سوری کړي ښځه په کور حصاره کړي ، هله چې دا کافره ده ، بله ښځه سنگساره کړي هله چې تا په خپل خوښه واده کړی ، دبېلې پوزه پريک کړي ، دانځر کا کا دخبرو سره له خولې يې ليارې شندل کيدې خوله يې له سپين ځک نه ډک و لکه په پسرلي کې چې دسيند څپې په مستی راشي ، انځر کا کا چې تسبې دواسکت په جيب ومند ه دزورتيا په اواز يې خپلو خبرو ته دوام ورکړ : روف کا کا ښه وويل . او ښه زيری مور ته راوړی دی [سوله] انځر کا کا ته خدا راغله : څوک چې دسولې نوم په خوله اخلي هغه خوله ورسره ښه ښکاري . سوله خودهر چا لپاره ښه زيری دی هو! دښه زوند لپاره ، دانسانانو تر منځ مينه زيا توي . په لوړ غږ يې وويل : په جنگ لعنت .] انځر کا کا دلاس امسا په هوا کې ښوراو په وړو او روښانو سترگو يې کليوال له

يو گام د سولې پر خوا

نظره تير کړ۔ اول زه دسولې بيرغ پورته کوم. ددې کاروان مخکې به روان يم. دانخړ کاکا سر له قهر په لرزه و هغه زياته کره: اڅه مانا! خو گيدړان له ځنگل نه راوتلي په چيغو اونارو خلک ويره وي. ماسره چې دسولې بيرغ وي په هسکه غاړه به دکاروان مخکې روان يم. ټول ځوانان به راپسې راځي انخړ کاکا غاړه صافه کره: په ځوانانو کې په دومره غيرت پاتې وي هغه افغاني غرور به خو ورته دپلار نه په ياد وي کوري به چې يو سپين رېبري بوډا دسولې بيرغ په لاسو وړي نو دا به کوم ځوان وي چې راپسې به رانشي؟ او زما له اواز سره به خپل اواز شريک نه کړي؟ [سوله راولئ په سوله کې ژوند وکړئ له دښمن نه لاس واخلي ددښمن په لمسونه خپل هيواد مه وړانوي] انخړ کاکا په خندا شو چې ټولو خلکو ورسره وخنډل. دانخړ کاکا په خبرو ټول امنا وکړو چې دسولې له کاروان سره به يو ځای کيږو په گډه به دا کاروان هدف ته رسوو. يانې چې په هيواد کې به سوله راولو، نواب په احساساتو راغلی و ودرديد په بريټو بې کوتي تيرې کړې موتي بې پورته کړ وويل: که څوک زموږ دسولې دکاروان مخه نيسي په دې موتي به بې ژامه ماته کړم. که دا داخلي دښمن وي او خارجي. نواب شونډې په موتي پاکر شعار بې ورکړ: [موږ سوله غواړو، مړ دوي جنگ، مړه دوي هغه کسان چې زموږ هيوادته جنگ کونکي راليري]. [ټولودا شعار په يو غږ ورسره بدرکه کړ روف چې دلنکوتي په شمله بې کوتي ووهلې وې ويل: پوه شوم چې افغانان دخپل هيواد او خلکو سره مينه لري بيا تر ټولو کليوال بزگران، په مينه مينه دخپل دهيواد دابادۍ لپاره لاسونه پورته کوي دښمن ته اجازه نه ورکوي چې په هيواد دورانولو گزار وکړي. لکه څنگ چې زموږ ميړنو نيکانو، پلارو يرغلگرو ته په سوک خوله ماتونکی ځواب ورکړی او خپله خاوره بې له پردو نه ساتلی دی موږ به هم هغه خاوره دباتورانو په متو ازاد، اباده ساتو، هغه خاوره چې دښمن په زور او غير قانوني او غير حقوقي توکه اخستی او پرې حکومت کوي دا به خپله وو. پردې هيوادونه دپه دې پوه شي چې افغانان خپله خاوره چا ته نه پرېږدي دا جنگ دهمدې په خاطر ده.

(٦)

معلم صاحب دسولې فعاليتونه په ښوونځۍ کې پيل کړوهاب ښوونکی په هغه ورځ ښايسته ښکاريد ه دهغه تر غاړې سره نکتايې چاپيرو. په سترگو کې يې دخوښۍ ښې وې لکه څوک چې ديو ښه زيری په اوريدوخوشاله شي. وهاب چې له تورې دريشي سره دښوونځۍ په انگر نوت ښاگردانو ته يې څيره ښه ښکاره شوه. دا ورځ دپخوا پشان نه و په شونډوکې يې مسکا وه دخبرو لوجه يې خوره او نرمه وه کله چې دښوونځۍ په انگر کې وليده شو شاگردان ترې چاپير شول. وهاب به اول سلام ورکاو او دشاگردانو په سر به يې لاس تيرکړنجيب خپل ملگري ته په غور کې وويل: استاد نن خوشاله ده. نجيب مسک شو: شپه به يې خپل ميرمنې سره ښه تيره شوي وي دواړو وخنډل غاړه يې بلې خوا تاوه په چې داستاد بې احترامي ونشي. ډاهد سر ته حرکت ورکړ: ځيې وخت ميرمنې خپل ميرو ته ښې خبرې کوي ډاهد قلم دکوتو په منځ کې ښوراودښونکو سره په اخلاص خبرې ، دمشرانو احترام، دخلکو عزت داسې خبرې چې هر انسان واوري بې تاثره نه وي نجيب نوبت واخست: مخکې ورځو کې چې په ښوونکی دښوونځۍ په انگر نوت لښته به يې په لاس وشاگردانو ته به يې ښوراو. نن يې کتابونه په تخرک کې نيولي . ډاهد وويل: دکتا بو تر خوا يې بل څه هم نيولی دی دا به څه وي؟ نجيب وويل: پوښتنه به ځينې وکړو. مه يې کوه . ښوونکی په قهر نشي. [ډاهد وويل] _ نه . نن يې څيره دقهر نه ده. [نجيب دوويل] خو چې بې احترامي ونشي په احترام به پوښتنه وکړم [نجيب وويل] نجيب يو کام مخکې شو کتابونه يې دتخرک لاندې ونيول خوله يې خبرو ته جوړ کړخو دا ځل يې څه ونه ويل. شونډې يې سره ومښلې سرې گلابې شونډو يې دزلميتوب دوخت نازکې ښکاريدې _ ښونکی صاحب ! دکتا بو تر خوا خودې ٠٠٠ چپ شو. ښوونکې ځان ته متوجه شو دتخرک نه يې دسولې پيغام وويست _ نن ستاسو دسبق عنوان سوله ده. شاگردانو يو بل ته وکتل هر يو به دا

يو گام د سولې پر خوا

کلمه تکرار وېل [سوله] يانې څه؟ په ټولگي کې به يې تشریح کړم دادی کورئ دوه کوترې په خلاصو وزرو پرواز کوي. شاگرد پوښتنه وکړ. ښونکی صاحب! دا کوترې چا رسم کړې دي؟ ستا پشان يو شاگرد [ښونکی ځواب ورکړ] هغه زياته کړه. زده کړه خو دشاگردانو کار دی هر څه خاوال شاگردان زده کوي بيا يې نورو ته زده کوي. نقاشي هم يو هنر ده دانسان ماغزه چې په کارو اچول شي هنرونه زده کوي. وهاب کوترې شاگردانو ته وښوده. څومره ښايسته وزرونه لري. څومره ښه په ازاده هوا الوزي. دده لپاره يې وزرونه خلاص کړي چې انسانان يې دکوترو له وزرو زده کړي چې والوزئ دچا په پنجره کې خپل ماغزه بندي ونه ساتي. هو! که څوک خپل ماغزه دچا په پنجره کې بندي کړي هغه کس بيا دبل چا په واک کې وي ځکه چې دهغه ماغزه بندي کړل شوي دي. په خپلواک نه وي او نه ښه فکر کولی شي. وهاب چې قلم شاگردانو ته ښوراو وويل: وکورئ! دا جکره ماران چې جنگونه کوي انسانان وژني، کورونه سوزوي، ښوونځی ته اور اچوي، تمدن په ډبرو وهي. علت يې دادی چې دهغو ماغز بندي کړل شوي دي. په کار يې نه اچوي ځان يې ډېردو په لومو کې نښلولی دی او که څوک له قلم نه کار واخلي ښه خبرې ليکلی شي. هغه چې وايي [قلم دلاس ژبه ده] څومره ښه خبره يې کړی دکوترو خلاص وزرونه تاسو ته نښې چې ماغزو ته مو پرواز ورکړئ، والوزئ، دنيا وکورئ، ازاده هوا واخلي، يانې دا چې په سوله کې ژوند وکړئ. وهاب وويل: راځئ نورې خبرې به په ټولگي کې وکړو. وهاب په قدم وهلو دټولگي په لور روان شو شاگردان پسې تلو وهاب چې په پلي سرگ تيریده دگلانو خوبښوی يې ماغزه تازه کړ. دسرک دواړو خواته شنه، سره، زير گلانو څنې اوږدې کړې وې گلانو په ښوونځی کې عطرونه پاشل دښوونځی انکر ته يې ښايست ورکړی و وهاب په دواړو و پښو ودرید: وکورئ! څومره چې گلان کينوی ځای ورسره ښايسته ښکاري، انسان ورسره ښايسته ښکاري، ټولنه ورسره ښايسته شي. که څوک اغزي کړي اول يې په خپلو پښو تنوزي. زخمي يې کړې، ټولنه بدرنگه کړئ انسان هم زخمي کړې

يو گام د سولې پر خوا

او ټولنه بدرنگه شي. په داسې حال کې چې دوهاب په خوله کې خدا و وويل: سوله هغه گل دی چې انسانانو ته ښه ژوند بښي سوله هغه گل دی چې ميرنې يې په ميرانه ياده وي ، سوله هغه گل ده چې پيغلې يې په وربل او ځوانان يې په شمله ټمبي . جنگ هغه اغزی دی چې دانسانانو زړونه سوری کوي له داسې خبرو سره وهاب ښوونکی په ټولگي ننوت. دتورې تختې په خوا کې يې دسولې پيغام وځړاو. وهاب په جکه غاړه شاگردانو ته وکتل _ وپوهيدې ! ؟ دنن سبق مو سوله ده. اول بايد سوله مانا کړو او وپوهيرو چې سوله يانې څه ؟ او بيا دسولې په ضد باندې خبرې وکړو هغه زياته کړ: تاسو خو پوهيري چې په نړۍ کې چې کوم شيان تر سترگو کيږي ورته ماده وايي. دا ماده په خپل منځ کې تضاد لري دسولې ضد جنگ دی دجنگ نتيجه وړانول ، وژل ، نابودول دی جنگ دجکه مارنوکاردي چې په دې کار يې په زرهاو خلک ووژل يا غيان نه يوازې جسما خلک وژني بلکه روحا يې هم وژني ځکه هغه ژوندي کسان چې پاتې دي دا فاجح ويني روحا متاثره کيږي. دخپلې عقيدې نه هم خفه وي ځکه چې ددې عقيدې خاوندان چې په جنايت لاس پورې کوي دا عقیده ورته سپکه ښکاري. هر چاته سوال پيدا شي چې ولې دې عقيدې ونشواي کولی انسانان مهارکړي ؟ هره عقیده دهمدې لپاره په انسانانو کې سر وچت کړی چې انسانان مهار او ټولنه اصلاح کړي خو چې څوک دخپلې عقيدې په مقابل کې سرگشي کوي جنايت زيره وي هغه نور انسانان چې ددې عقيدې تابع وي ترې مخ اړه وي . ښونکي په ډاکه وويل: دا جنايت کاران به دروح او انسانانو قاتلان او دښمنان وي . دسولې غوښتونکو او جنگ غوښتونکو تر منځ ډير فرق شته که مور په يو چا محص لاس پورته کړو نو نارامه او شرمنده به اووسو . خو ياغيان چې وژنه ، زور ، ظلمونه کوي له دې کارونه دوی خپل روح خوشاله ساتي ددې کړو نه دياغيانو او دپيسو خاوندانو دليل دادی چې دخپلو دپيسو نه دفاع وکړي . او نور پليت کسان دځان غلامان کړي . دځان دسا تلو لپاره يې وساتي . سرور چې دماغ يې ښه کار کولو ، ټولنه يې ښه تحليلولی شو وويل: صاحبه!

يو گام د سولې پر خوا

دا چې دپيسو خاوندان خلک وژني او روح يې خپل حکم لاندې را ولي دا ددوی دژوند دساتنې تقاضا نه ده بلکه ددوی مال دا تقاضا لري. وهاب وويل: رښتيا ده که تاسو پوه شئ! دا عملونه چې دوی يې کوي ژومره له شرمه ډک او پليت دي. هغه چې مور يې دسولې لپاره کوو ژومره ښه او عالي کار دی دا به ياغيانو ته اخر کې معلوم شي چې مور دژومره ښايست او ښه کار پسې روان يوو. وهاب دټولگي له يو سرنه لابل ته په قدم قدم تلو زياته يې کړه: ژوند دهر انسان حق دی هېچا ته اجازه نشته چې دبل چا ژوند تحديد کړي او ياي ترې واخلي څه په کار ده؟ [چپتيا] دخو شيبو چپتيا وروسته وهاب ددې سوال ځواب په خپله وويل: دخلکو يوالی، وحدت، اتفاق. دهيواد نه دفاع، دانسان ژوند او حق ته احترام. ميرزاگل دخپل دڅنگ ملگري سره وېرنگيده په داسې حال کې چې اوازې نورو کسانو نه اوریده وويل: استاد ډير پوهه انسان دی لکه چې چيرې يې د فلسفې درس لوستې وي داسې تحليل عادي او ساده کسان نشي کولی. ياغيان خو بيخي پرې نه پوهيږي. .عجب وويل: رښتيا دوويل ياغيان يوازې دخپلو عينکو په اندازه ليدنه کوي. هغوی نړۍ په پراخو او روښانو سترگو نشي ليدی. همدا دليل دی چې جهان بينې يې غير علمي ده دچا چې جهانيښي غير علمي وي هغوی دپردو په لمسون کار کوي دخپلو ماغزونه کار نه اخلي. ژر دبل چا په لمن کې ځان اچوي دهغو نوکر او مزدور شي. بيانو جنايت کوي، ځان وژنه او انسان وژنه يې کسب شي ځکه چې هغه خپل وجدان خرڅ کړی وي. دعجب او ميرزا گل خبرې لا خلاصې نه وې چې دوهاب اواز پورته شو: اتحاد دی چې سمون منح ته راوړي انسان ته قوت ورکوي دقوت له کبله حرکت پيدا شي هغه حرکت چې په سمه لار ران وي نړۍ اباده ولی شي، انساني ژوند سمبالولی شي اتحاد ته يو زور هم نشي دريدی، اتحاد غرونه لرزوي، له اتحاد ته سمندر جوړ شي. ناصر دټولگي له منځه په دواړو پښو نيغ ودرید په داسې حال کې چې ښی لاس يې ښوراو وويل: ښونکی صاحب! که مور ټول يوځای شو او لاسونه موش وي يانې توپک دبل چا په لاس کې وي نومور څه

يو گام د سولې پر خوا

کولی شو؟ ناصر نور هم مخکې لار : وکوری! یاغیانو ته زمور د هیواد د بنمنان [پاکستان ، امریکا، اونور شتمن هیوادونه] توپک او پیسې ورکوي بیا یې د جنگ لپاره لیبري مور توپک له چا واخلو؟ وهاب مسک شوپه داسې حال کې چې دواړه لاسونه یې تر شا نیوالي وودتولگې په منځ کې په قدم قدم لار بیرته په ځای ودرید لاسونه یې خوشي کړل یوه کوته یې نیغه کړه وویل: توپک سوله منځ ته نه راوړي د. توپک نه بل زور هم شته [قلم] وهاب له جیبه قلم وویست وکوری! دا قلم و چې توپک یې منځ ته راوړو که قلم نه وای توپک نه جوړیده. نور یې هم اوږده کړه: چې پلار نه وي زوی څنگه پیدا شي؟ ماشوم کوچنی وي پلار عقلمند په قلم کې عقل ده ، په قلم کې پوه نغبتی ، . وهاب په جدي توکه وویل: راځئ چې قلمونه سره پورته کړو . راځي چې د توپک خولې د ځمکې خواته واړوو وهاب چپ شو شاگردانو ته یې کتل خو چې د تختې پر مخ د قلم تصویر وکښل وویل بل شي چې د توپک نه ډیر قوي ده دانسان ماغزه دي . که انسان خپل ماغزه په کار واچوي د ژوند لپاره ښه شيان را منځ ته کولی شي. د جنگ په عوص سوله دانسانو په برخه کیږي. ناصر بل سوال ته پښې اړم کړې : د سولې د بنمنان د دولت په منځ کې هم شتون لري خو چې دولت فاسد شو نو سوله به څوک راوړي؟ وهاب بیا مسکی شو د ناصر سوال ته ځواب لټوي د تورې تختې مخې ته لار ، راغی : ښه سوال دې وکړ! دا هم دانسانانو دماغزو او قلم پورې تړلی دی که انسان له خپلو ماغزو نه کار واخلې او د قلم په ژبه پوه شي فاسد دولت منځ ته نه راځي . وهاب زیاته کړه: خلک دي چې دولت جوړه وي که خلک ښه کسان دولت ته؛ وړاندې کړې بیا نو هغه دولت به په فساد ککړ نه وي، او د یاغیانو ځای به په دولت کې هم نه وي. ښه دولت خلکو ته کار کوي اوسولې ته به کار کوي بیا هم اتحاد په کار ده او پوهه. که دا دواړه سره یوځای شي هم سوله منځ ته راځي او هم ښه ژوند. نو په کار ده چې مور ټولو د سولې له کاروان سره یو ځای شو چې سوله مو ټولنې ته راوړو نو روغه ټولنه به جوړه شي. ، انسان به له ژوند څخه شکایت نه کوي . ځکه چې سالمه ټولنه سالمه روغتیاده. ناصر خپلې

يو گام د سولې پر خوا

پوښتنې اوږدې کړې: ښونکی صاحب! ما د ډاکټر انور الحق جبار خيل په کتاب کې [روغتيا او اسلام] کې لوستي هغه ويلي [هغوی چې کافران دي روغتيا نه لري] دهمدې کتاب په [۳۰] مخکې ليکلي [دروغتيا لپاره پوره اصل اسلام ده] تاسو په دې اړه څه ځواب لرئ؟ ښونکی اول وخنډل بيا يې شاگردان له نظره تير کړ په شاگردانو يې غږو کړ: تاسو دې سوال ته څه ځواب لری؟ [چپتيا] ښونکي ښی لاس دپطلون په جيب کې ومانده شونډې يې دغانښو په منح کې نيولي وې دتولگي ددوه قطارو په منح کې يې قدم وواهه خو چې دتورې تختې تر څنگ ودرید په تباشير يې دتورې تختې مخ سپين کړ وويل: ډاکټر انور الحق جبار خيل په ادياليزم کې غرق دی. څوک چې په ادياليزم کې غرق شي بيا همداسې خبرې کوي ښونکي دوام ورکړ: که چيرې نړۍ دعلمي جهانيني له نظره مطالعه کړو پوهيدی شو چې ناروغۍ بل شی دی او اسلام دخلکو دين او عقیده ده. عقیده دناروغۍ دوا نشي کيدی دروغتيا تعريف خو تاسو ته معلوم ده يانې [جسمي، روحي، او اجتماعي روغتيا ته صحت وايي] که چيرې ديوانسان زړه سوری وي يا د ځيگر سرطان ولري يا په ملريا، او محرقې باندې اخته وي عقیده او مذهب څه کولی شي؟ ايا دزړه سوری بنده ولی شي؟ دسرطان دوا کولی شي؟ دملريا، محرقې، توبرکولوز دوا کولی شي؟ ځواب منفي ده. دا چې وايي کافران روغتيا نه لري په دې نظر چلبيا وگاړئ. ځکه يې غلط وگنئ چيرې که داروپا انسانان دي او که دنور غير مسلمان هيوادو انسانان تر ټول ښه صحت لري. دا چې ډاکټر انور الحق جبار خيل ويلي دي [چې دخوک په غوشه کې ناروغي، انتان شته] دا هم بې ځايه خبره ده اسلام دين چې دخوک غوښه په مسلمانانو منع کړ شوی دی کوم دليل به وي خو دخوک غوښه له نوروحيواناتو غوښوونه انسان ته په گټه ده ځکه چې دنور و حيواناتو په غوښه کې [۳۰] ديرش امينوآسید شته دخوک غوښه [۳۱] امينو آسید لري يانې پروتيني مقدار دخوک په غوښه کې زيات دی نو ځکه يې غير مسلمان خلک ډير استعمالوي چې پروتيني مواد پکې ډير موجود دي. او انسان چاغوي همدا رنگه په چين

يو گام د سولې پر خوا

کې دسپو غوښه خوړل کيږي خو يو چينايې دسپو دغوښې خوړونه ناروغي نه شو. زياتر ناروغي چې دانتان نه منځ ته راځي که دروحي او اجتماعي له کبله دا ټول په مسلمان هيوادو کې زيات دي ځکه چې اکثر مسلمان هيوادونه غريب دي ، د فقر سره مخامخ دي ، په خپلو کې په جنگ اخته دي ، که چيرې د مذهب او عقيدې له کبله انسان ته روغتيا په برخه کيدای نو ورغتونو ته به حاجت نه و دوا ته به ضرورت نه و. مذهبي کسانو به کف ، چف کاو ناروغ به جوړ و ، دتوبرکلوز او ملريا ناروغان به جوړ و پس ويلي شو چې داکتر جباي خيل غلط کړی دی او په آدياليزم کې غرق تللی دی آدياليزم دناروغ دوا نه ده . دهر دين او مذهب پيروان ځان ته اصول لري هغوى په خپلو اصولو عقیده لري . دهغو عقيدې بايد توهين او تحديد نشي . ښونکي اوږد نفس وويست زياته هوايې سږو ته داخله کړه په نيغو سترگوې کتل لکه څوک چې په مسابقه کې بريالی شي بيا په زړورو سترگو خلکو ته وکوري . وهاب ښونکي چې دمحمد [ص] نوم دتختې پر مخ وليکه دوام يې ورکړ: هغه وخت چې محمد[ص] مدينې ته ورسيد له انصارو ، مهاجرو سره يې داسلامي دولت اصول يو تړون لاس ليک کړ په دې اصول کې ويل شوي [تاسو دبل چا دين مه تخریبوئ ، تاسو ديهودو دين او مال وساتئ پرې حملې مه کوئ] وکوري دمحمد [ص] سيرت نبي نامه [دانور الحق په دې کتاب [روغتيا او اسلام] غير مسلمان دين او مذهب ته توهين کړی دی چې دا دمحمد [ص] دهدايت او بيان نه مخالف خبره ده زما توصيه داکتر انورالحق جبارخيل ته داده چې ځان له آدياليزم نه وباسي ترڅو هر څه په روغو سترگو او ورسانه ذهن وکوري او علمي جهان بيني د په غور او دقت مطالعه کړي تر څو چې اشتباه ونه کړي او دبل چا دين توهين نه کړي په بل ځای کې يې ويلي دي [الله چې داکينات پيدا کړي دي دانسان دروغتيا لپاره يې پيدا کړي دي] زه داکتر انور الحق جبار خيل ته داسې واييم_الله چې دا ليوان ، ځمريان ، لپمان ، ماران اتانات پيدا کړي دي ايا د ايې انسان دعذاب لپاره پيدا کړي که دانسان دگتې لپاره ؟ کله چې دداکتر جبار خيل دا کتاب لولى له دې سوال سره مخامخ کيږي

يو گام د سولې پر خوا

خواب به يې پيدا كړئ . او كه ځينې كسان دانورالحق له نظري سره موافق وي هغه دې ددې سوال خواب هم پيدا كړي . ښونكي له ډير تشریح او خبرو ستومانه شو يوگلبلاس اوبه يې په سرواړول . خو چې شونډې يې په موتي پاك كړ وويل : شاگردانو ! كوم سوال لری؟ [چپتيا] ښونكي دوباره دسولې خبرو ته را وگرځيد . خبره اوږده شوه او بلې خواته وغزیده. بيا هم وایم چې مور ټول بايد دسولې له كاروان سره ملگري شوو. تر څو چې زمور هیواد دسولې هیوادشي . ښونكي کوتې يوځای كړ يومتی ځينې جوړ شو : يو اتحاد دكار دانجام لپاره دانسانانو يوالی ښونكي دتختې په مخ وليكه [دا [۳] تنه يوازې درې دي او دا اته [۸] يوازې اته تنه دي يانې درې ، درې شو او اته ، اته شو خو كه داسره خوا په خوا وليكو [۸۳] تر ې جوړ شو نو ۸۳ د دوه عادتو له يوالي نه منځ ته راغی چې قوت يې له يوازي ۳ او ۸ تنه زيات ده ځكه چې ۳ او ۸ اتحاد وكړ معلومه خبره ده چې ۸۳ تنه غټه قوه شوه چې زيات كار كولى شي . ښونكي لا خپلې خبرې نه وې خلاصې كړي چې دښوونځي دتفريح زنگ ووهل شو دښوونځي په انگر كې گڼه كونه جوړه شوه ښونكي وويل : دسولې پيغام دښوونځي په ديوال ، وڅړه وئ ښونكي اول له ټولگي نه ووت بيا پسې شاگردان روان و . حيدر دسولې پيغام په دواړو لاسو جك نيولى و حيدر چې دښوونځي په انگر كې ښكاره شو شاگردانو را چاپير كړ _ حيدره ! دا څه شى دى ؟ او هو ! كوترې په هوا الوزي . جبار وويل : حيدره ! په دې څه كوې؟ _ څړه وم يې [حيدر وويل] زه به درسره مرسته وكړم [جبار وويل] _ وكړه ! له هغې بلې څوكې يې ونيسه ! : دادى دلته يې وڅړه وه . _ همدا ښه ځاى دى ټول شاگردانو ته معلومبيري . ښونكي ستار لښته په لاس نژدى شو _ هلكو څه كوى؟ دا دشيطاني پانې دلته مه څړه وئ _ ښونكى صاحب ! وهاب ښونكي وويل دسولې پيغام وڅړه وئ چې شاگردان او ښونكي يې وكوري . دا كوري دا دوه كوترې په خلاصو وزرو پروازونه كوي . وايې چې جنگ مه كوى سوله وكړئ . ستار چې دياغيانو پشان بمبلى بريه لرله عيني خواص او كړه وړه يې دياغيانو پشان و . دهغه ځني په غور ، چپه و سترگې به

يو گام د سولې پر خوا

يې دانجنو پشان دشپې له خوا په رنجو توره ولې . په خبرو کې يې زشت او قهر زيات و .
خشن برخورد يې درلود لښته يې د جبار داوړو په منځ کې حواله کړ . ستار وويل : وهاب
خوتل داسې پانې نبونځی ته راوړي چې شاگردان پرې وغلوي . ستار چې قهرجنې
سترگې دسولې پيغام خوا ته واړولې وويل : داڅه ؟ سوله څه ؟ چې جنگ وي ښه ده . دا
دکفر حکومت چې په جنگ نابود نشي په بل څه نه نابودېږي . ستار هم ډارېده او هم
يې خبرې کولې رباني چې هونبیار او بيدار هلك و پلار يې دديموکرات ځوانانو غړي
و لفظي حمله يې په ستار وکړ : نبونکی صاحب ! ته په جنگ کې خوشاله يې ؟ جنگ
ښه ده گه سوله ؟ په جنگ کې ښه ژوند کيږي که په سوله کې ؟ رباني جدي شو لکه
څوک چې له چاسره په جنگ کې وي له قهر ورته شونډې وچيچي . : دا دددې هيواد
اولادونه ، پلارو نه او ميندې چې مري ستا زړه پرې نه خوږېږي ؟ زباني زياته کړ : هغه
څوک چې وجدان نه لري هغه چا چې خپل وجدان خرڅ کړی وي دهغه وجدان به نه
خوږېږي . دهغه وجدان به نه شرميږي په ورځکې ۲۰_ ۳۰ تنه افغانان وژل کيږي ،
دوينو سيندونه روانيږي ، دښتو دانسان په وينو سور کفن په تن کړی ، دغرو تيږي ،
دانسان په وينو ککړې دي دکليو باغچې وينو په سر اخستی دښارو په سرکو دانسان
دوينو خاپونه له لري ښکاري . هر ماشوم دپلار په مړي ژاړي هرښځه دخپل مېړه او
زوی په مړي سينه لکوي فرياد کوي ، دهر چا سترگې له ژړا سرې دي ، دهر چا
گريوان اوبنکو لوند کړی . خوهغه کسان چې وجدان يې خرڅ کړې وي وايې [پرېږده
چې جنگ وي] يانې پرېږدئ چې دانسانانو وينې وبهيږي . ، پېردي چې ښځې کونډې
شي ، پېردي چې له ماشومانو پلارو واخستل شي ، پېردي چې خلک وږي او لوڅ
وگرځي او دپيسو خاوندان يې په سپيرو ووهي رباني په ستار نبونکي تيز لاړ خو ستار
چې ملامت و سترگې يې تيتې واچولې دشاگردانو له ډلې بيرون شو خو
شاگردانو شعارونه ورکول _ : مور سوله غواړومر دوي هغوی چې جنگ غواړي شاگردانو
په چوش او خروش نارې وهلې همدا وخت و چې دمکتب مدير هک پک له خپل دفتر

يو گام د سولې پر خوا

نه ووت په داسې حال کې چې دکورتې اوږده څنډه يې په کوناتي وزير واهه دشاگردنو په خوا روان شو دهغه وتلی تندي ، کوبه ملا ، او اوږده غاښونه دخندا وړ و په هغه وخت ک به شاگردانو په ده خندل چې دی دمکتب په انگرې داخل شو دلاس جرمني بکس يې دده دقد په اندازه وپه تندو سترگو يې شاگردانو ته وکتل: . دا دغم تاويز چا دې ښوونځی ته راوړی دی ؟ او هو ! غم به جوړ کړي . دمدير له خبرو سره ليارې يې له خلې باديدې . لاسونه يې ښورول و ويل يې : همدا ټيوسان په دې ټيکې انخور شوی و [کوټرې] چې ياغيانو دانجنو ښوونځی ته اور واچولو . هغه وويل : غواړئ چې دا مکتب هم په ياغيانو بر باد کړئ ؟ شاگرد چې ددولسم ټولگي ممتاز شاگرد و په عقل پوخ هلک و وويل : مدير صاحب ! وهاب ښونکي دا دسولې پيغام ښوونځی ته راوکړی دی هغه وايي [په سوله کې ښه زده کړه کيږي . ، په سوله کې دخلکو ژوندښه تيریږي . مدير په وتلې تندي لاس کش کړ : ژوند که په سوله کې وي او که په جنگ کې خو تيریږي نه کورئ لمر او سپوږمۍ هم په سوله کې خپله لار وهي او هم په جنگ کې مدير په لوړ اواز په چپراسي غږ وکړ : ميرگله ! وشکوه دا دغم تاويز ، اوس به اوړو نه په مکتب کې لمبې پورته کړي ميرگل چپراسي چې په ربره لاس تير کړ خو کامه مخې لار خو چې په څټ يې شاگردانو ته وکتل په څيره کې يې دخفگان نښې معلوميدې دميرگل زړه نه وچې دسولې پيغام وشکوي . ځکه چې دهغه زوی [گل محمد] هم دديموکراتانو غړی و گل محمد به هره شپه خپل پلار ته دسولې په باب خبرې کولې پلار ته به يې زيری ورکاو [که په هيواد کې سوله راشي خلک به ارام ژوند ولري . دښې له خوا به په ډاډه زړه ويده کيږي] نو ځکه ميرگل دسولې طرفدار و . خو چې دشاگردانو په خوا يې وکتل شاگردان وپوهيدل چې دميرگل ا کا زړه نه دی چې دا دخلکو لپاره دسولې زيری وشکوي . شاگردانو په لوړ اواز وويل : هيڅوک : حق نه لري چې دا دسولې پيغام وشکوي . دا پيغام دخلکو دزړونو اواز ده . دا هغه ځلانده ستوری ده چې خلک دتبارونه را وباسي . روښانه نړۍ خلکو ته ښکاره کوي ، دولس دزړونه حال په دې پيغام کې

يو گام د سولې پر خوا

نغښتی دی په غبرو اوازو ویل کیده: مور سوله غواړو ، نفرت له جنگ نه. شاگر په لور
ځای کې ودرید وویل وهاب ښونکی _ دا یو میړنی ښونکی دی ، دا دسولې طرفدار
ښونکی دی دده ماغزه دسقرات پشان دي .دا ښونکی سوله غواړي ، ارامي غواړي،
رښتیا وایي ، دانصاف او عدالت طرفدار سړی دی ، رښتیا ویونکی دی .څوک چې
رښتیا وایي هغه سوله غوښتونکی وي ، جنگ گونکي او جنگ غوښتونکي پردي کسان
دي یو دورد اواز پورته شو : راځئ دسولې له کاروان سره یو ځای شوشاگر په طمطراق
اواز وویل: هر څوک چې دسولې په خوا نه وي سر به یې پریک وي دشاگر له دې
خبرې سره وهاب ښونکی و راندې شو _ گرانو شاگردانو! استادانو! سوله دچا غاړه نه
پریکوي . بلکه دتول خلکو ژوند سلامت غواړي . هغو چې دپردو هیوادو توپک په اوږه
کړی دی ودغورزوي .دتوپک په ځای دقلم واخلي زده کړه دوکړي دراکت په ځای بیل
، کولنگ واخلي خپل هیواد داباد کړي هغه پیسې چې یاغیان له پردو نه اخلي خپل
سیندونه دپه خړو دښتو پورته کړی غلې دانې دپکې وکړي .خپله کیده دپه خپو متو مړه
کړي . وهاب گرد چاپیر سترگې وغړولې دشاگر دانو خیرې یې له سترگو تیرې کړې :
زه وایم ای دوطن خلکو! سره یو شی ، ای هغه کسانو! تاسو چې دبل هیواد توپک په
اوږه ایښی دی ورته اور واچوی خپل هیواد ته راشی خپلو ورونو سره متې ورکړئ خپل
وطن اباد کړئ تاسو چې داسلام، دین او مذهب تر نامه لاندې غلوي هغوی کاملا
مسلمانان نه دي .دلته دپردو هیواد ولاس شته دین ، اسلام ، مذهب دتوپک پشان
استعمالوي ، تاسو پرې وژني ، په خپله سلامت گرځي .پوهه په کار ده، دسلیم عقل نه
کار واخلي دا چې دوی داسلام ددین نقاب پرمخ اچولی ، دا چې اوږدې بریرې پر مخ
لري ، داچې خنې یې په خټ اړولې په دې چل خلک غلوي .گن اوازپورته شو [مرک
په دروغجنو نقاب پوشانو، مرک په هغه چا چې له دین نه بده استفاده کوي او خلک
وژني] دشاگردانو خبرې په خپلو کې روانې وې : ښونکې ښې خبرې وکړې رښتیا وایي
که سوله راشي وطن ابادیږي ، ټول خلک به کار کوي ، مور به ښه په ارامه سبقونه

يو گام د سولې پر خوا

وايوو. جانان وويل: ياره حنانه! په ولا چې ته ښه پوه شوی يې، هغه بله ورځ چې له ښونځۍ را تلم ددوکان په مخکې انفجار وشوڅوکسان مړه اوڅو زخميان شول. په تيزه له هغه ځايه لارم زړه مې په درز او د شپې چې مې کتاب لوستو د انفجار غږ به مې تر غوږ شو ماغزه به مې خراب شو کتاب مې پند کړ خوب هم ورک و ټوله شپه مې د انفجار له غږ سره تيره شوه. بدن به مې په لرزه شو همدا وخت و چې وهاب ښونکي په مدير غږ وکړ. يوازې ته يې چې جنگ غواړې، ځکه چې په جنگ کې ستا چوکۍ ستا دکوناتو لپاره په ځای ناست ده وهاب زياته کره: زه پوهيږم چې په دولت کې جنگ غوښتونکي شته. چې په جنگ کې ځانونه چاغوي. ځکه چې هغوی جنایت کړی دی په جنگ کې خپل ژوند ته دوام ورکوي جنایت کاران پوهيږي که نن په هيواد کې سوله راشي عدالت تطبيق کيږي ښه حکومت به منح ته راشي بيا به جنایت کاران په دار وځړه وي. خلک به له جنایت کارانو، غلو او انسان وژونکو نه انتقام واخلي دا سرې وينې چې بهيدلي دا بې انتقام نه پاتې کيږي. نو هغه کسان چې دنقاب لاندې په حکومت کې ځای نيولی هغوی جنگ غواړي.، نه سوله. چې يو دهغه جملې نه ته دمکتب مدير يې. [غلامير]. ټولو شاگردانو په چيچکو دوهاب ښونکي خبرې بد رکه کړې نارې يې وهلې [سوله، سوله، سوله، مور سوله غواړو دسولې له کاروان سره يو ځای کيږو.

هو
میرزاويه ټولنه

(۷)

واحد په جلال ابا د کې دنارنجو ونې لاندې خلک را غونډ کړي و. دا دپسرلي وخت و. دنارنجو گلانو عطرونه پاشل. دشنو پاڼو په منځ کې دنارنج گل خومره ښايسته ښکاریده لکه پيغله چې شنه جامې په تن کړي او دنرکس گل په پيکي وټمبي دسپين مخ سره دځوانانو په منځ کې ولاړه وي، زلفې يې دسنبل دلښتو پشان په اوږو را ماتې وي. باغ خوشبوی په سر اخستی و خلک له جکو شملو سره په جرکه بوخت وو. چا دياغيانو نه سر ټکاو، چا دحکومت له کمزورۍ نه. رحمان اکا په ياغيانو خوله خلاصه کړه: مور ته ښه معلوم شو چې دا ددې وطن سړي نه دي. او که ځينې يې دي خو دپردو په غير کې لوی شوي د. خپل ايمان يې خرڅ کړی رحمان اکا دوام ورکړ: هغه به پښتون اوافغان نه وي چې ځان په پردوخرڅ کړي دپښتنو جکې شملې خو ټولو نړۍ ته معلوم دی کله چې زموږ دهيواد درې رنگه بيرغ په نړۍ کې په ریا وي نړې افغانان پيژني رحما اکا سر ته حرکت ورکړ: هو! دنا مه يې خرگند ده [افغان ، پښتون يانې پهلوان ، زړه ور ، تور زن] بيا چې ديو تورزن زوی دومره بې هيمنه شي چې ځان په پيسو خرڅ کړي ژو ند يې نه ده په کار احمد جان درحمان اکا له خبرو سره خپلې خبرې غبرکې کړې: په ولا چې زما دزړه خبرې دوکړې احمد جان دوام ورکړ: که دتاريخ پاڼې را وړول شي ټولې پاڼې يې دافغانانو تورو ، او ميراني کيسې دي دا چې څنگه له مغلو سره مو موتي وارول ، دا چې څنگه مو له انگرېزانو سر پهلواني کولو بيا چې غلام حکومت دپاکستان زموږ په خاوره يې لنگته واړه وله افغانان بيا تر ټولو دپښتون قوم دازادۍ او خپلې خاورې ددفاع لپاره وينې ورکړې خو يرغلگرو ته يې سر تيب نه کړو نو دا اوس په ځينو کسانو څه بلا لکيدلی ده ځانونه يې دبل چا غلامان کړي دي خپل هيواد وړانوي ، خپل افغان وژني ، سليم چې يو ځوان هلک و تعليم پافته هم و دخپل دبريتو څوکې ، سمې کړې درحمان اکا او احمد جان په خبرو کې ولويد : ستا سو خبرې مې په خلاصو

يو گام د سولې پر خوا

غوږو واوريدې خوږې خبرې مو وکړې ښه تاريخ مو مخې ته خلاص کړې و څه به زه هم روښانه کړم : چيرې چې نالوستي کسان ډير وي يانې په هيواد کې چې دې سوادۍ کچه لوړه وي يانې دتمن نه خلک لري وي . هلته دين او مذهب خپلې ريشې ډيرې غزوي . دخلکو ذهنونه په مذهبي تارو کې بند پاتې داسې کسان ژر تحريک کيږي . بې له دې نه چې فکر وړي او يا تحليل وکړي حملې کوي پردي هيوادو نه ، دپسو خاوندان له همدغو مذهبي کسانونه دوسلې په توپک کار اخلي دجنت دپيغام سره يې ځان وژنې ، انسان وژنې ته اړم کړي . سليم دوام ورکړ: دا چې نن زمور په هيواد کې جنگ دی دپيسوخواوندانو بيا تر ټولو همسايه هيوادو خپل دگټو په خاطر دا مذهبي کسان په پيسو اخستي زمور دهيواد تمدن په اور سوزوي . دجکو شملو خاوندان ، بنايست مخور افغانان ، او پښتانه وژني . سليم پوره معلومات ورکړ: دا چې نن مور راغونډ شوي يوو او دنارنجو گلان مور ته دسولې زيری راکوي خلک به پريکړه وکړي چې څنگه دجنگ مخه ونيول شي؟ څنگه هغه افغانان چې دپردو په غير کې پراته دي او دښمن يې زمور په ضد استعمالوي پوه کړل شي تر څو له جنگ نه لاس واخلي اودسولې له کاروان سره يو ځای شي . دحلقة حلقة خلکو په منځ کې همدا خبرې روانې وې يو سپين ږيری چې دامسا په زور به گرځيده سترگې يې ښې نه ښکاريدې تردې ځايه يې ځان رسولی و په لوړ اواز يې وويل: انسان وژنه گناه ده، دسپين ږيری [سرور اکا] شونډې مری مری شوې خبره يې په ستوني کې غوټه شو سرور اکا دجک اندام خاوند و ډيرې پخواني خبرې يې په زړه را يادې وې بيرې وروځې يې لا دځوانۍ دوخت نښې وې . خو ډيرې سپين تارونه يې په نقد دځوانۍ په بيه اخستی و وويل: څنگه دوی ته مسلمانان وويل شي؟ يو ماشوم چې دڅو ورځو و له لاسو او پښو يې ونيو دوه چيرې يې کړسپين ږيرې دلأس امسا ښوروله همدا يې ويل : تاسو دې ته اسلام وايې؟ نه. ! انسان ته په سپکه کتل دي ، انساني کرامت تر پښو لاندې کول دي هغه سر وښورا دسپين ږيري توب په جزيه يې وويل: دا کار په شينوارو کې وشو. هو ! دننگرهار په شينواروکې

يو گام د سولې پر خوا

سپين ږيري په خبرو کې دمه شو ستړی ستړی نفس يې ويسته خو چې په ږيره يې لاش کش کړ وې ويل: په همدې شينوارو کې لس تنه سپين ږيري په بمو والوزول شول دې ته اسلامي عمل وايې او نوم پرې دجهاد کيږدي. دخلکو خبرې دوام درلود چې واحد ښکاره شو دواحد چې زيره شتري خوله په سر و تور بريته نه يې دشونډو له پاسه لکه پسرلي کې چې ځمکه له خپلې کيدې واښه را وباسي. همدا نن يې ږيره خريلې وه هغه چې په خپل ځای کې ودرید خلکو لاسو نه وپړقول. لکه يو سياسي رهبر ته چې څوک لاسونه وپړقوي او دا احترام لپاره ورته پورته شي. ټول ناست خلک په پښو ودریدل واحد په ښار کې دښاريانود اتحادي مشروپه انصاف او عدل کې دښو کسانو په قطار کې يادیده. هغه به دخلکو معاملي په جرکو فيصله کولې. په ښاريانو کې منلی سړی و. بيري وروځې يې دسترگو له پاسه لکه غشي داسې نيغې وې واحد چې ناست کسان له نظره تيرکړغږ يې پورته شو _ سوله غاړی که جنگ؟ په چپه خوله يې دخلکو ننداره کولو دې ته منتظر و چې خلک څه وايې. نبي کاکا چې تور واسکت يې په تن و له دريم قطار نه پورته شو: په کوم کې چې دانسان نیک مرغی وي خلک هغه غواړي گڼ اواز پورته شو: [نیک مرغی خو په سوله کې ده] بيا غبرک اواز واوریدل شو: [سوله غواړ له جنگ نه نفرت کوو] نصير کوته ښوروله ويل: جنگ دياغيانو لپاره ښه ده. ځکه چې هغوی نالوستي کسان دي څوک غل دی او څوک ترياکي. يا به خلک وژني او يابه ماشومان تښتوي. نوځکه د هغو لپاره جنگ پوره نعمت دی که سوله وي نو ياغيان په بل چا لاس نشي پورته کولی. [چيچکي] تر ډيره يې دوام وکړ. خو چې دواحد غږ دخلکو په منځ کې ولولې جوړې کړې چيتيا حکمفرما شودا وخت کې تندباد لکیده چې دواحد اواز سره به يوځای شو دخلکو په غوروبه ننوت. واحد په ډاکه وويل: دسولې لپاره دخلکو يووالي په کار دی ياغيان په دې نه دي را ضي چې سوله راشي. او دياغيانو باداران دا هم نه غواړي. زمور په هيواد کې سوله وي. اوس سولې ووزونه غوره ولي خو چې سوله خپل ووزونه په هيواد کې وغوره وي هيواد ورسره غورږي ،

يو گام د سولې پر خوا

زرغونپري ، ابادپري ، خلک په کيده مړپري ، په متيو کې قوت پيدا کيږي ، بيا دښمن هيوادونه مور ته په بدو سترگو نشي ليدای . زمور حق چې چا تر پښو لاندې کړی دمټو په زوې يې ځينې اخلو . له دې خبرو سره دگل محمد په وجود کې چوش پيدا شو په رکو کې يې وينې څپې وهلې هو ! دوطن دازادۍ دميني څپې . هغه دواړه لاسونه پورته کړ په نخا يې پيل وکړ چې دانستو خلکو په چيچکو ، شپيلاقو بدرکه شو . واحد لا خپلو خبرو ته دوام نه و ورکړی يو سړی پورته شو دهغه لور قد ، لاغر اندام ، غټې سترگې ، جزابه خيره خلکو وليددهغه خبرو ته ټول په يو غوږو . هغه خال محمد و چې دښار په يوه تنگه کوڅه کې يې دوکان درلود خال محمد کوته ښوراوله ويل يې : سړی په وطن کې پاتې نشو . چا چې دسولې لپاره خوله وازه کړه خوله يې ماته شوه ، چا چې يو کام دوطن دابادۍ لپاره پوته کړه پښه يې ماته شوه ، ښځې کونډې شوې ، ماشومان بې پلاره شول ، دتعليم ځای داور په لمبو وسوزول شو ، ښځې له کوره دوتلو په تور سنگسارې شوې ، دا نوڅه غيرت او عزت مور ته پاتې دی . هغه په لور اواز وويل چې سره يوځای نشو او دسولې لپاره کامونه پورته نه کړو بله لار نشته . هغه کسان چې له مور سره دسولې په کاروان کې برخه اخلي زمور سينه ورته خلاصه ده . او که څوک دسولې په عوص جنگ کوي زمور سوک ورته تيارده [چيچکې] غبرک اواز پرته شو [مرک دوي په جنگ غوښتونکو ، مرک دوي په هغو چې مور ته ياغيان دجنگ لپاره ليري] دواحد غږ بيا دخلکو په منځ کې پورته شو : همتاک هغه څوک دی چې سوله غواړي . افرين او شاباس په هغه چا چې دخلکو دارام ژوند لپاره مبارزه کوي ، هغه کس په ټولنه کې دپاد وردی چې دنور دگټو دساتلو لپاره له ځانه تېري ، باتور هغه څوک دی چې خپل وطن اباده وي ، خپلې خاورې ساتنه کوي ، زرغون جنت جنت گلان دهغو په شملو او پيکي چې دانسان کرامت ته احترام کوي . : راځئ ! لاسونه سر يوځای کړو دسولې کاروان پر مخ بوزو ترڅو وطن زرغون شي دياغيانو او دښمن مخ تور شي .

يو گام د سولې پر خوا

...

واحد هسې ساده سرې نه و هغه تعليم كړى و خو چې په حكومت كې فساد و ډير تعليم يافته كسان وزگار پاتې و. څه به يې كاو دوكانداري. دحكومت په چوكيو كې خو دچارواكو دوستان، خپلوان او اشنايان نيغ ناست وو. پوهيږي يا نه پوهيږي كوتپه خو يې ښه رنگ كړى و ميز ، چوكى يې په منظم ايښي و دميزو له پاسه سپين كاغذونه يوپر بل پراته ووخو قلم چا پرې نه وكش كړى ، او نه يې دكاغذ مخ تور كړى و، ځكه چې څه يې نه و زده. واحد چې له پوهنځى نه فارغ شوى و دا چې ديو بزگر زوى و او په حكومت كې يې كوم نزدې نفر نه پيژندخكه بې كاره پاتې و احدهم متې بدې وهلې دژوند دوام په خاطر يې په ښار كې څه واخله او څه خرڅ كا همدا كار يې مخكې اچولى و واحد هم له ديموكراتانو سره يو ځاى شوى و. دسولې له كاروان سره يې مرسته كولو. له واحد سره لس تنه و چې غواړي له ياغيانو سره دسولې په باب خبرې وكړي هغوى سولې ته را وبولي. دښار دناحبه مشران [فيص محمد ، انار گل ، فتح، سهر گل ، ميرمحمد، سيد رحيم، حنان، ۰۰۰] ورسره و دښار نه كلي ته شول دكلي نه په دښته كې ښكاري ، لويه دښته بې اوبو. انارگل ځاى په ځاى ودريد امساپې په لاس تاو شو. دا يوه دښته او هغه يو مست سيند او زموږ خلك په جنگ اخته، په نس وړي، دې ته وايې بدبختي هغه چې په ږيره لاس كښ كړ جدي شو: هلكه ! كوره وطن له نعمتو ډك ته پكې وړى دپردو توپك په اوږه ، ږيره اوږده كړه ، گرځه انسان وژنه. ، وطن وران كړ. ، فيص محمد ورسره خبره تايد كړه. په وطن چې جهل ، ناپوهي ووزرونه وغوږه وي دهغه وطن خلك به له داسې ناخوالو سره مخامخ وي خپل هيوادپه سينه سورى كا دپردي خبره منه فيص محمد زياته كړ: زموږ دحكومت چار واكي لا تر اوسه نه پوهيږي .. مير محمد خبره واخسته: ښه پوهيږي ، دځان لپاره پوهيږي . په خپلو اولادو په خارج كې تعليم كوي دنور اولادونه دپاده پيايې. خې روان و دښته يې له پوښو تيره كړه دغره په لمن پورته كيدل . حنان ډير ستومانه شو دتندي خولې يې په سپرې پاڪ

يو گام د سولې پر خوا

کړ پوښتنه يې وکړه: هلکو! روان ياست فکر مو وي چې ياغيان په لار ماينونه ښخ کړي نه چې بې ځايه دسولې قرباني شو. رحيم وخنډل [هغه چې وايې نعمت د نه دی خوږلی شکر وباسې] مور به سوله نه وي راوړی پښې به مو له لاسه ورکړې وي . فتح په لاس اشاره وکړ: هغه وينې؟ دهغه کنډونه چې تير شوو هلته په غره کې سورې دي دسوريو په خوا څو ونې خدايې شنه دي دغره له څوکو داوبو دارې همدې ونوته رسيږي . دياغيانو ځاله همدلته ده. دونو مخکې يو ميدان شته ياغيان ځان وژونکي همدلته تربيه کوي . بيا ښارزوته دځان وژنې ، سړي وژنې لپاره ليري . واحدغږ کړ: سترې خو نه ياست؟ دهغه ډنډوکې تر خوا لږه دمه شئ بيا به دياغيانو له مشر سره دسولې خبرو ته ځانونه آماده کړو انار گل خوله فتح ته خلاصه کړه: هلکه ! اول به ته خبرې پيل کړې ځکه په خبرو کې چالاکه يې . خو پام لږه چې دخبرو په خت کې خولې ته نسوار وانه چوې . بيا يې وخنډل : ياره ! ډير کسان مې ليدلي کې يې نسوار وي خبرې کوي لياړې يې دشنو نسوارو سره له خولې بهيري . دسړي زړه بد شي . سهار کل وويل : ياره انار گله ! په فتح دڅه کمان وکړ؟ څه دا خوليونى نه دی يا دکو دکلي کوم ساده سړى دى فتح جرکه مار سړى دى کورې به چې ياغيانو ته قناعت ورکړي سولې ته يې وبولي خپل منځي خبرې لا خلاصې نه وې هغه ځاى ته ورسيدل چې ونې شنې پانې غوږه ولي وې . دونو مخکې ميدانې و ياغيانو دمدرسې هلکانو ته دځان وژنې تربيه ورکوله لس واړه ديوې اوارې تير ي له پاسه کينتاستل کوري او تماشا کوي . هلته يو تور رنگه سړى دياغيانو مخې ته ولاړ دى دځان وژنې واسکت يې په لاس خوله يې خوزيږي څه وايې . کله يې په منډه کړي او کله دپروت امر ورکړي . واحد چې ستونى صاف کړ وويل : کورى دا پاکسانى منصبدار دى ياغيانو ته دځان وژنې او انفجار تربيه ورکوي دا چې مو ويل [ځينې افغانان خرڅ کړل شوي دي رښتيا خبره ده دا چې مو ويل پردې هيوادونه زموږ په هواد کې لاس وهنه کوي په رښتياده . دادى اوس يې په سترگو کورو . واحد په کوته اشاره وکړه: هغه ده کورى تندى يې لمر ته ځليږي پنجابى دى

يو گام د سولې پر خوا

دواحد لا خبرې نه وې خلاصې يو بمبل ږيره سړی را ووت واحد او ملگرو سره يې روغېر وکړدياغيانو دمشر ږيره ږيره اوږده وه تورې تسيې يې چې ددوه سو [۲۰۰] دانونه به زيات و په يوتار کې زيل و په غاړه يې څوړند و. غته تنه اوله غوښوډک غمبورې يې لرل. لکه ليوه چې دمرداخړه په غوښې ځان چاغ کړې وي. يا لکه سپره چې دچا په کنډه کې ځای نيولي وي دانسان په وينو ځان وپرسوي داسې ښکاریده. کيده يې يو لوشت له دنه مخکې تله. په غاړه يې دتومانچې تسمې پرتې وې دوه کسان به له توپک سره دده تر شا روان و. عجب انسان و! يا ورته بنيادم ووايم. دانسان نوم ته خو هر څوک احترام کوي ځکه چې دمحبت او انس نه اخستل شوی دی دانسان کلمه هغه چا ته استعمالېږي چې دبل انسان سره محبت ولري. او له ياغي سره انسان کلمه استعمالول ښه نه ښکاري. يوازې دبنیادم استعمال ورته بس ده. هغه چې خپله ږيره په موټې ونيوه په تندو سترگو يې ولاړ کسانو ته وکتل. تاسو دجهاد لپاره راغلي ياست؟ - هو! مور دسولې لپاره جهاد کوو.، دانسان دصفا ژوند لپاره. اوتا سو ۰۰۰ نو څه غواړی؟ دياغيانو مشر چې چا به ورته مولوي صاحب ويل او چابل ورته ملا صاحب. په وتلي کيده يې لاس تيرکړ: هاو! پوه شوم! دسولې لپاره. دياغيانو مشر په لاس اشاره وکړ: دهغه کنډو تر شا ستاسو پشان سوله غوښتونکې ږير پراته دي. هغه په زور زور وخنډل - لکه چې له ژونده په تنگ راغلي ياست که څنگه؟ مشر ياغي تند شو - دکافر حکومت سره دامريکا غلام حکومت سره سوله؟ له دوی سره جهاد په کار ده. که غواړی چې جهاد وکړي داده توپک مشر په اوږدو ځنو لاس تيرکړ په څټ يې وغورزول فتح چې خپلې سترگې توپک ته ځير کړې په کنډاغ يې ليکل شوي [دامريکا مرستې] فتح يې له ډاره وويل: تاسو خو وايې چې مور دامريکا سره جهاد کوو خو دا ماشينداره امريکا درکړی دی. ياغي په برکو سترگو وکتل - چاره چې دهر چا وي ددښمن په کيده يې منډه. فتح خبره اوږده کړ: تاسو په چرو جهاد کوی خو مور يې دسولې په خولې کوو. مور دانسان دوينو بهولو دريدل غواړو.. خو تاسو چې جهاد کوی دانسان وينې

يو گام د سولې پر خوا

بھوی. فتح زیاته کړه: مور انسان ته انساني نړۍ جوړه ووو خو تاسو انسانانوته دجنگ نړۍ جوړه وی. یاغي موتی په هوا کې ښوراو له قهر سور او شین ښکاریده هغه چې په خټ وکتل باډیکاردانو یې ماشې ته کوټې وړاندې کړو. خو یاغي ملا موتی خلاص کړ دنه په مانايې کوټې وښورولې دیاغیانو دمشر همدا دقهر علامې وې چې پنجه به یې موتی کړکسانو به یې په دښمن حملې کولې چې موتی په یې ازاد کړ دنه په مانا به ومشر له ځانه سره زوجمبیده _ که له سرونه یې کولی تیرې کړم بیا به وایې میلمانه یې ووژل . فتح بیا په خبرو کې ولويد _ دانسان وژنه گناه ده. _ دکافر وژنه روا ده [مشر یاغي وویل] _ تاسو په اسلام کې کم معلومات لری [فتح وویل] فتح نور هم مخکې لاړ _ تاسو داسلام دپیغمبر هغه پریکړه نه ده لوستی چې ویلې یې و[دیهودو دین او ماله باندې تجاوز مه کوی بلکه وې ساتئ] فتح واصیح کړ: هرکله چې داسلام پیغمبر مدینې ته ورسید انصار او مهاجر یې را غوند کړ داسلام دحکومت اول اسلامي اصول تپرون یې لاس لیک کړ چې یوه ماده یې همدا دته [دیهودو دین او مال وساتئ] په بله ماده کې ویل شوي[نامسلمان په زور او جبر اسلام ته مه مجبوره وئ] فتح دوام ورکړ: انسان که دهر دین پیرو وي داسلام په دین کې وژل یې منع ده. یاغي تورې عینکې سترگو ته کړې ښکاره شو چې په یوه سترگه وړوند دی فتح په کلي کې له خلکو اوریدلي و [څوک چې په یو سترگه وړوند وي هغه یې حیا سړی وي] دا یاغي ورته سړی و دفتح خبر انارگل به دسر په اشاره تایدولې خو واحد په شونډو کې مسیده. دخبرو نوبت ته تیارو یاغي چې پاتې شو په فکر لاړ ، څو شیبې یې شونډې خوزولې څه یې له ځانه سره ویل خو چې سترگو ته یې رپ ورکو وویل: _ څه به ووايم! مور خو جهاد اعلان کړی دی مور خو خپلواک هم نه لرو . یاغي پاکستانی منصبدار ته اشاره وکړ_ هغه کورئ ! هغه ته دنده ورکړل شوی چې ځان وژونکي وروزي . هغه چې په لاس کې نیولی هغه دځان وژنې واسکت ده دهغه داستعمال چل وربښې. یاغي زیاته کړه : له ده نه مخکې بل منصبدار دنده تر سره کوله دروزنې په میدان کې

يو گام د سولې پر خوا

امريکايې ، عربي ، پاکستاني ، مشاورين هم ولاړ و ټول دمدرسې هلکانو چې ورته يې دانفجار بڼودنه کوله .زه هغه وخت په پاکستان کې وم بې پيلوته الوتکه راغله بمونه يې وغوړوړ زاو يو هم ژوندی پاتې نشو دا دی اوس ددې ځای مسول زه يم او هغه منصبدار هلکان دانتھاري لپاره روزي ياغي زياته کړه : که څوک دسولې لپاره دلته خوله وازه کړي سبا به مړ وي څوک له ډاره څه نشي ويلى ستاسو خبرې پر ما خوږې ولکيدې هغه وويل _ غرمه ده ډوډۍ به وخورو بيا به خبر ي کوو .

دغرمې ډوډۍ لپاره ټول قومندانان را ټول شوي وو دچا بیره توره ، دچا سپينه ، دچا لنډه ، دچا اوږده دچا بیره وه دهر قومندان تر شا دوه يادري ساتونکي روان وو.راکت ، ماشيندارې دهر يو په اوږه تا به ويل چې دپانې پټ جنگ ته روان دي دواحد په زړه دا خبره وگرځيده [دا راکت او ماشيندارې دافغانانو دوژلو لپاه گرځوي .له ماشومانونه پلارونه اخلي له پلارو اومور نه اولادونه. واحد سترگې بلې خاته واړه ولې نفرت يې ځينې وکړ.ډوډۍ په هغه کوټه کې چې دغره په سينه کې جوړه شوې وه دخوړو لپاره تياره وه په کوټه کې پلستيکي سطرنجې اواره وه دواحد ډله په يو خوا دقومندانانو ډله بلې خواته کيناستل .هريو ته په پلستکې خلطه کې ډوډۍ ورکړل شو غوښه ، کچالو ترکاري او ميوه هم و.دياغيانو دمشر غږ پورته شو :موږ ته همداسې پخه ډوډۍ راځي هغه وړه خدا وکړه:دجنگ په جبهه کې همداسې تياره ډوډۍ راځي .په هر خلطه ليکل شوي و [دامريکا مرسته] مشر يوه خلطه پورته کړه وويل: په دې کې دخرس غوښه ده واحد سر وښوراو.خو دواحد ملگرو يو بل ته سترگه په سترگه شول يانې په اسلام کې خو دخرس غوښه خوړل حرام دی دوی خو ځانونه مسلمانان هم وايې بيا نو دخرس غوښه خوړل ؟مشر دخبرو جلو اوږد کړ: دخرس غوښه په هغه چا خوړل کيږي چې ځان وژني ته تيارېږي ځکه چې قوت پکې ډير ده. هغه وروځې پورته وغورزولې:موږ يې نه خورو.نور نو چپ پاتې شو.لکه څوک چې په کوم شي ملامت وي سترگې ښکته واچوي .په څو شيبو کې ډوډۍ وخوړه شوه.مشر لاس په زنگون کيښود اول يې دواحد

يو گام د سولې پر خوا

دلې ته وکتل بيا يې قومندانانو ته. هام! دوی راغلي چې سوله وکړو. هغه مسک شو بيا غلی شو. د قومندانانو څيرې يې له نظره تير کړ يوه چې ږبره يې سره کړې وه او سترگو ته يې تور رانجه ورکړي و دمخ په کاسه کې يې سترگې کډې وږدې شوې په ځای وښورید هغه چې په کړو سترگو دواحد ملگروته وکتل ماشيندارې ته يې لاس تير کړ خو چې مشر ته يې سترگې واړه لې لاس يې سست شو بدن يې په لرزه شو. له چاسره سوله؟ دکافرو سره سوله؟ واحد په مشر غږ وکړ: داسلامي دحکومت لمړنی اوصل ورته بيان کړه! مشر دروند سر وښوراو. که هغه تړون رښتيا وي نو صحيح خبره ده بيا يې سور ږيرې ته وويل. دوی سره هم پوخ منطق شته. سور ږيرې وويل. دکمونستانو منطق ډير قوي وي. له دوی سره استدلال کول دسړي ملا ماتوي ځکه چې کمونستان په لږو خبرو سړي ته قناعت ورکوي. واحد غږ کړ. واوړه! مور کمونستان نه يو. ته پوهيرې چې کمونستي نظام يا حکومت چې تاسو ورته وايې په نړۍ کې وجود نه لري کمونيزم دچا له دين او مذهب سره کار نه لري هغه تر اوسه دکاعذ پر مخ يو تيوري يا ليکنه ده. په هغه ليکنه کې داسې راغلی دی [څنگه انسانان په کډه کار وکړي او څنگه يې په خپلو منځو کې سره وويشي.] افغانستان چې يو خوار هيواددی دلته نه کمونست شته نه کمونستي حکومت. هغه مخکې يو ديموکراتيک دولت و [دافغانستان ديموکراتيک جمهوري دولت] دنهضت او ترقي دنېمانو هغه هم په کولو ووايه له منځه يې يوړو. يانې دکمونيزم نوم يې پرې کيښود خلک يې په ضد وپارول په خوا کې هغه کس چې تور بریتونه يې له ږيرې سره يوځای ودهغه مخ يې پټ کړی و په کونډو شو. مور له هيچا سره سوله نه کوومور په جنگ کې ښه يوو چې شهيدان شوو له هر چا به زر جنت ته ځو. واحد په بریتو کې وخنډل اوملگرو ته يې وکتل هغه چې دکوک بوتل په سرواړو شونډې يې په لاس پاک کړ. هغه کورئ! ټول متوجه شول واحد دلأس اشاره وکړه. هغه خو ټول دمدرسي ماشومان دي پلارو يې ددين زده کړې لپاره ليرلي تاسو يې دتوپ خولې ته برابرؤی. واحد زياته کړ: زه چې پوهيرم په افغان حکومت

يو گام د سولې پر خوا

ستاسو زور نه رسيږي واحد بې له ډاره په جرات خبرې کولې۔ هغه مخکې کالو کې خوهم تاسو په هيواد حجوم راوړو هيوادمو لکه هديره داسې کړ دولت چوکات مو له منځ يوړو. دښځو ، نارينه و سره ستاسو بد چلند دټول افغانانو په ماغزو کې پاتې او دا به تل پاتې وي خلک تاسو نه غواړي . څوک چې دخلکو په منځ کې منفور شي هغه په خلکو حکومت نشي کولی . په زور څوک په يو ازاد ملت حکومت نشي کولی واحد دتاريخ پانې مخې ته خلاصې کړې دمغلو ، انگرزانو دوخت جکړې اودافغانانو تورې ، او مبارزې يې ورته يو په يو وويل . و مغلو هم مخ توري لاپل ، انگريزان هم . اوس پاکستان دانگرېزانو کانې کوي تاسو اوس هم دپاکستان [isi] په شا دبولي ياست واحد پلستيکي خلطه په کوټو وينووويل : دا ډوډۍ چې خورئ دا له کومه راوړل کيږي ؟ واحد په بريټو کوټې ووهلې : څوک چې دچا ډوډۍ خور شي بيا دهغه کس غلام وي . دانسان لپاره دغلامۍ نه مرک ښه ده ولې يو انسان ازاده مفکوره ونه لري ؟ ، ولې يو انسان له خپلو ماغزو کار و انه خلي ؟ دا چې دبل تر شا روان يې اخر لغتې خورې . هغه متل ده چې وايي [داس شاته مه ځه ، دزوره ور مخې ته] تاسو داس تر شا روان ياست . بيا هغه قرتکي اس چې دبل چا په وربشو لوی شوی وي . واحد زياته کړه : ښه دادی چې دخپل عقل نه کار واخلي ، دعقل ازادي حاصله کړئ ، دا ستاسو لپاره يو چانس ده . گنې دهمدې غرو ، ځنگلو ، دښتوپه منځ کې به مړ پراته ياست . کارغان به ستاسو غوښې خوري پاکستانی منصبدار په ستاسو ننداره کوي . واحد دوام ورکړ : بيا چې تاسو وايې چې ژر به جنت ته ځو تاسو خو په خپله په کورو ناست ياست ژوند کوي دا واړه ماشومان غلوی جنگ ته يې لپري او دجنت زيری ورته ورکوي يو قومندان خو ځان دجنت لپاره مړ نه کړ دخلکو اولادونه وژنۍ واحد سوال وکړ : ايا تاسو جنت نه غواړئ ؟ که په جنت ايمن لری خو ناول تاسو خپل ځانونه جنتيان کړئ تاسو خو واړه ماشومان دجنت په وعدو مړه کوي دا دشرم ځای دی . راځي توپک په ځمکه کيږدي دسولې له کاروان سره يووځای شی . دواحد له خبرو سره لنډی قومندان په کونه تاو شو

يو گام د سولې پر خوا

شونډې يې چيچلې. دوى ته چا اجازه ورکړ چې تر دې ځا يه راشي. هغه خپله بېره رېره په موتي کې ونيو پورته شو په داسې حال کې چې په کوټه کې يې قدم واهه دواحد ملگرو ته يې په برکو سترگو کتل ويل يې : زه به تر اخره جهاد کوم، يو کافر چې په افغانستان کې پاتې وې زما توپک به په اوږه وي . سوله وکړئ ها! سوله وکړئ لنډى ملا دکوټې په کونج کې ودرید . ستاسو پشان ډيرو ويلي [سوله وکړئ] خو هغوى روغ خپل کورو ته نه دي تللي. لنډي ملا خپل مشر ته وکتل . هيرد شو! ملا تور به همدا ويل [سوله ښه ده] سبا يې مړى په ځنگل کې وموندل شو. لنډي ملا وويل : ته خپلواک لرې؟ څه چې پاکستانى جنرال وايې هغه کوى که نن در باندې ډوډى بنده کړي له ولبرې مړ کيږي . بيا به دنه هلته ځاى وي نه دلته. دواحد ملگرو په خپلو کې وپرنکيدل . دا خو په رښتيا دبل چا نوکران دي . رحيم کاکا له واسکت نه تسې وويستل واحد ته يې وکتل : ستا خبره روغه ده. هغه څوک چې دبل ډوډى خور وي هغه خپلواک نه لري. غلام مجبوره ده چې دبادار دامر لاندې منډې ووهي. واحد څوشيبې غلى و په کراره يې سر ته حرکت ورکړ: اخر څه غواړئ؟ دانسان وينې توبه وئ يا دانسان لپاره روغه دنيا دجوړه وئ؟ لنډى ملا دقهر په څپو کې غرق و لکه تر ياکي چې په نيشه کې خپل اوري دبل نه. هغه په طمطراق ډول وويل : دا توپک به سوله راوړي. رحيم کاکا ته دخبرو نوبت پياتې شو: سوله په قلم ، په کتاب منځ ته راځي . نه په توپک. دا څوکاله شو چې توپک په اوږه گرځوى کوم ځاى مو جوړ کړ؟ دکوم يتم اوښکې مو پاکې کړې؟ دکومې کونډې په سر مو ټکرى واچولو؟ رحيم کاکا په جزبه کې راغلى و _ کوم کلى مو ودان کړ؟ ، کومه دښته مو دسيند په اوبو خړوبه کړه؟ کوم ښوونځى دجوړه کړه؟ رحيم کاکا دسپين پريتوب په زور خپله سپيره په ځمکه ووهله دوام يې ورکړ: ښوونځيو ته مو اور واچولو ، ښونکي مو ووژل ، په شاگردانو مو دتعليم دروازې بندې کړې ، روغتونونه مو ويجاړ کړل ، دروغتيا کارکونکي مو ووژل ، په ښارو مو انفجار وکړ ، اخرکوم جنايت چې ستاسو زده و هغه مو په خپلو خلکو تطبيق کړاوس هم وايې توپک کرځوم

يو گام د سولې پر خوا

جهاد کوم، رحيم کاکا په غوسه شو وويل: جهاد دخلکودگتو لپاره کيږي که دخلو دوزلو لپاره؟ جهاد دهيواد دابدولو لپاره کيږي که دهيواددورانولو لپاره؟ ټول يا غيان چپه خوله ناست و له چا سره ځواب نه و. دټول قومندانانو سترگې دځمکې خواته وې لکه قاضي چې دجنایت کار جرم ثابت کړي په سزايې محکوم کړي او مجرم ددقاضي په مخکې چپه خوله پاتې شي دځمکې خوا ته يې سترگې وي او دکوتو پواسطه رد بدل په ځمکه خطونه وکاري. مشر يا غي لاس پورته کړ ناست کسان يې ځان ته متوجه کړ. لنډی ملا دا وخت داحساساتو له څپو سوږشوی و دمشر غږ پورته شو ددې خلکو منطق قوي دی هرهغه څوک چې حق وايې منطق يې قوي وي. په منطق او داستدلال انسان ته لار نښونه کوي مشر عينکې سترگو ته کړې دوام يې وکړ: زموږ ژو ند خو په غرو، دښتو کې تير شو کوم کسان چې له مورې سره دي هغوی دومره په علم مجهز نه دي په پنج کتاب کې په څومره قوت وي خو بس دومره کوې چې په کلي کې په خلکو ځان وتپي او نس موږ کړي. دنور علمونه وروسته پاتې هغه څوک چې په نور علمو اکاهي ونه لري بې لارې کيږي لکه څوک چې په سيند کې بې کودره ننوځي غرق شي. زموږ حال اوس داسې دی لکه مسافر چې بې لارې لار شي. او دکلي سپيان تر چاپير شي جامې يې پرې وشکوي، بدن يې په سرو وینو ککړ شي. مشر وويل: همداسې نه ده؟ لنډی ملا او څو تنه پلويان يې تور شول سره شول هغو خپل توپک اوږو ته کړه له کوتې ووتل. پاتې شو دمشر ياغي پلويان او دواحد ملگري. مشر واحد ته وويل: زه به خپلو پلويانو سره مشوره وکړم ځان ته به غټ کروپ جوړکړم که موږ دسولې پيغام نور ته رسوو چې isi پر موږ پرغل ونه کړي. مشر ياغي اعتراف وکړ [دا ټول جنگ د isi] له خوا رهبري کيږي که څوک دافغان دولت سره دسولې خبرې وکړي بيا يې سر له تنې نه جدا ده ډير مخور او غټ غټ کسان له منځه لاړل] هغه دوام ورکو: زه پوهيږم چې دانسان وينه بهول لويه گناه ده هغه زياته کړ: هيڅوک حق نه لري چې ديو ژوندي جسم نه دهغه ژوند واخلي که دچرک په غاړه تيغ کش کړې

يو گام د سولې پر خوا

که دحيوان، يا مرغه دا په قتل کې راضي انسان دهغه عقل په استفاده چې له ده سره شته حيوان يا مرغه په ستوني تيغ کش کا مري کا. دا هم جرم دی ځکه چې انسان دخپل دژوند دبقا لپاره بل ژوندي وينې تويه وي. بيا له انسان نه ژوند اخستل دا لويه گناه ده. مشر په اخر کې زياته کړ: مور به په هونبنياري سره خپل کارونه دقومندانانو په منځ کې پرمخ بوزو، تاسو ته به خپل پيغام واستوو، .

له ډيره لرې نه مې دي چا غږ تر غوږو شو. همدابه يې ويل [په سوله کې ژوند خوند کا ، سوله ابادي ده ، جنگ نابودي دی] غږمې له غوږ، سره اشناو بيا مې له ځانه سره ويل [دا توپاني ، انقلابي غږ دکوم خوږمن له سينې را پورته کيږي ؟] پښې مې اچول دغږ په خوا تلم. دسلو [۱۰۰] مترو په فاصله کې مې يو دغټې تنې سپرې له جک قد او بيرې ږيرې سره تر سترگو شو کله به يې دواړه لاشونه خوزول کله به يې موتي په هوا کې پورته کړ عجب شانې سپرې را ته معلوم شو . پيکداره خوله يې په سر اړه ولې وه په ځای ولاړ وخو بدن يې په حرکت کې و. يو کام به مخکې لاړ بيا به دوباره خپل ځای ته راغی دده اواز به دسيندداوبو له اواز سره نور هم توپاني او خوندور شو هلته ددرونټې دپل لاندې سيند خپې غورزوي په مسنی . پر مخ تلو . دسيند داوبو په څپو کې عجب شان ته کيف پروت و دده څپو مستی او حرکت دانسان دوجود وينې په رکو کې په مسنی راوستې دژوند دهدف لپاره يې انسان ته دحرکت چل خوده ښه ورنزدې شوم معلوم شو چې ستار کارگر دی دکارگرانو په منځ کې په چوش اوخروش وينا کوي هغه به دسولې نړۍ کاگرانو ته ښه ژوند پيغام ورکاو دخو جملو ويلو وروسته به چيچکې شوې په لوړ اواز به وويل شو: [سوله زموږ ارمان ده ، په سوله کې ژوند خوندور وي ، په سوله کې کارونه ښه تر سره کيږي]، خو چې په چيچکو کې به دخلکو غږ ورک شو ستار به خوله وازه کړه: څه به کوو؟ هغه چې وايې [بله لار نشته بې له خيبره] اوس مور ته بله لار نه ده پاتې . جنگونه خوموډيروکړياغيان هم ستري شوي خلک هم . حکومت خو له اوله دجنگ طرفدار نه واوس سوله غواړي يو تعداد کسانو چې دحکومت په چوکيو

يو گام د سولې پر خوا

ځانونه ټينک کړي دي او ځانونه يې په کپسول کې پټ کړي دي په ياغيانو کې همداسې ووبوله يوتعداد يې چې ځانونه په پردو خرڅ کړي دي دهغو ډوډۍ خواره دي دهغو په لاسو دپاکو زړونو افغانانو وينې بهوي هغوی په جنگ کې خپل ژوند ته دوام ورکوي .خو شته يو زيات تعداد چې دخپلې عقيدې لپاره خوزيدلې او لا شعوره دپردو په منکولو کې پراته دي هغوی سوله غواړي .ستار خوله له سره پورته کړ په هواکې يې ښوراوچيچکو بيا فضا ښايسته کړه ستار دوام ورکړ: خلک سوله غواړي ، ملت سوله غواړي ، کار سوله غواړي ،ژوند سوله غواړي ،مور سوله غواړو . داسې اواز ددرونټې فضا توده ساتلې وه.رحمان کارگر دکارگرانو په منځ کې پورته شو دلاس موتی يې ښوراو ويل يې: که دښمن سوله ونه کړي سوک هم شته . .تولو کارگرانو موتي پورته نيولي وو[دا سوک او دياغيانو تندى] دښمن زموږ په جنگ کې خپل اسان چاغوي رحمان دلغمان ، کابل دسيند اوبو ته لاس وخوزاو :پاکستان غواړي زموږ اوبه دهمشه لپاره ددوی کام تازه وساتي .هغوی غواړي زموږ اقتصاد کمزوری کړي تر څو دتल्ली خاورې غوښتنه ونشو کولی رحيم په هيچاني اواز وويل: [نه يې مور ډيورن پيژنو ،نه يې پاکستان]زموږ دهيواد حد معلوم دی څوک نشي کولی لمر په دوه کوټو پټ کړي !دا دافغانانو حق دی که ياغيان هر څو دپردو پر ميخ خيز ووهي اخرميخ به کنده شي ، مات به شي،دښمن به نابود شي، حق به دحقدار شي . ستار لاس پورته کړ اوږې يې وښورولې: مور دسولې کاروان مخکې اچولی دی دا کاروان به پر مخ ځي له دې کاروان سره دسولې زنگونه هم شته په خلکو غږ کوي ،راپوته شي ، روان شی،دسولې له کاروان سره يو ځای شی دا زنگ خلک وينه وي ، بيداره وي يې ، په پښو يې دروي ،په حرکت ي راولي . ستار دوام ورکړ: دخلکو حرکت،پاخون هغه سمندر دی چې هيڅوک يې مخه نشي نيولی ،دخلکو زور هغه زور دی چې غرونه لرزوي ،سيندونه مهاروي ،.ښه داده چې دتوپک خولې دخمکې خواته ښکته کړئ قلم په لاس واخلي چکش په موتي کې ونيسئ دهيواد دابادولو لپاره کامونه پورته کړئ . لاسونه يوځای کړئ هيچاته اجازه

يو گام د سولې پر خوا

مه ورکوی چې زموږ د هیواد په خوا د توپک خوله وازه کړي. انځر گل په دواړو پښو نیغ ودریدپه داسې حال کې چې چپ لاس دکارگري پطلون په جیب کې و ښی لاس یې ښوراو_ صاحبانو! واورئ! که زموږ جنگ له داخلي یاغیانو سره وای نو کوم مشکل نه و سره به مو خبرې کولې یاته ملامت یا زه سره غاوپه غړی کیدو دجنگ لمن زموږ له هیواد نه ټولې ده. انځر گل ټولو ته وکتل اورې یې پورته واچولې: زموږ په هیواد کې د پردو لاس اوږد شوی دی دا جنگ اوس نړیوال شکل نیولی دی دا هیوادو نه نه غواړي چې جنگ ته خاتمه ورکړي ځکه چې په جنگ کې دهغو گټې نغښتې دي.. انځر گل چې یو پوه انسان و په کارگري نهضت کې شامل سړی و او هم دکارگرانو داتحادي مشروهغه به تل په منطق برابر استدلال کولو دکارگرانو غوښتنې به یې په فابریکه کې دیسو خاوندانو سره حل فصل کولو هغه جدي سړی و خو په نرمو خبرو هم پوهیده هغه دوام ورکړ: اول امریکا تاسو ته یادوم! هغو دیو غرض لپاره افغانستان ته خپل لښکرې سمې کړې انځر گل په لوړ اواز وویل: پوهیږي! زموږ د هیواد په کیده کې تر څلورو زرو [۴۰۰۰] زیات قیمتي معدنونه شتون لري په هر معدن کې قیمتي مواد په خورور پراته دي چې دالوتکو او بمو په جوړه ولو کې ترې کار اخستل کیږي دامریکا هدف همدا دی چې جنگ اوږد شي تر څو خپل هدف په دې قاره کې تر لاسه کړي او زموږ قیمتي دانې خپل هیواد ته انتقال کړي انځر گل په واصیح توکه وویل: تاسو که دجنوبي کوریا له حال نه خبر شئ ټول قیمتي دانې یې هر ورځ دالوتکو پواسطه امریکا ته انتقالوي انگریزان همدا سې وبولئ انگریزانو ته خو ښه وخت په لاس راغلی دی تر څو دمکناټن او کیوناري انتقام واخلي . دهغو انگریزانو انتقام ته راوتلي چې افغاني غازیانو له دیرش زرو [۳۰۰۰] لښکرونه یو ډاکتر برابډن او ۲۰ تنه ماشومان او ښځې جلال ابادته ژوندي ورسیدل دا نور یې دغازیانو په تور ټوټې ټوټې شول دانگریزانو هغه پېښه کله له یاده وځي همدا رنگه پاکستان ، او ایران یې وبولئ دانځر گل خبرې په چیچکو او شعارو بدرکه شول ستار لاس پورته کړ: دانځر گل خبرې په واقعیت برابرې

يو گام د سولې پر خوا

وې ښه استدلال يې وکړ. رښتيا همداسې دی که پردي زموږ په هيواد کې لاس وهنه ونه کړي؟ ژر به سوله زموږ د هيواد ځمکه مچ کړي. ستار زياته کړ: په هر صورت! که انسان خپل لاس وخوروي، حرکت وکړي کار تر سره کيدای شي ستار د درونتې پل ته اشاره وکړ: داپل کورئ! له ده نه مخکې دلته يو کييلي پل و چې امير حبيب الله جوړ کړی وهغه وخت چې دلغمان په خوا سرک وغزید دا کييلي پل جوړ شو له دې نه مخکې ويل کيده چې خلک به دغره له پاسه لغمان او خوې ته تلو اسان، قجرو به دغره له پاسه بارونه وړل. دا چې څنگه غر سوری شو اوبو جريان پيدا کړ بله کيسه داسې وايې [شیرنی دنوشیروان عادل میرمنه په هغې فرهاد مین وفرهاد ته شرط کینودل شو چې د درونتې غرسوری کا تر څو شیرینه ستا شي فرهاد دکولنگ پواسطه دا کار وکړ] دا دخلکو دخولې کيسه ده. خو چې دشوروي مشاورين افغانستان ته راغلل دافغاني کارگرانو دمټو په قوت دا اوسینی پل جوړ کړل شو چې اوس يې تاسو داوبو دفوارو خوند اخلی ستار وويل: زما هدف له داسې اوږدو خبرونه دادو چې حرکت وکړئ دافغانانو په کړو هيوادته سوله راتلی شي. هغه غولیدلي افغانان به پوه شي دسولې له کاروان سره به يوځای شي. اوکه چا ځان په پردو خرڅ کړې وي او جنگ ته دوام ورکوي دهغو ځواب به په جنگ ورکوو په سوک به يې ورکوو. ستار اوږد نفس وويست زياته يې کړه: زموږ لار دسولې لارده نه دجنگ، که څوک پر موږ جنگ تپي موږ له ځانه دفاع کولی شو په چيچکو او شعارو ويلو غونډه پای ته ورسیده ټولودا ومنله چې دسولې کاروان به پر مخ وړو.

(۸)

عزيز دسولې په ارمان په حويلۍ کې قدم وهلو. کله به يې دفرشي گلانو څنې سمولې، کله به يې په خيال کې دسولې کوټرې الوزولې. دا ورځ چې دجمع ورځ و لس بجه دسولې کميته غوښتل شوی و چې دکار راپور کميټې ته وړاندې کړي . دسپيدار ونې لاندې لس چوکۍ ايښودل شوي و. دچوکيو په منځ کې يو گردی ميزه هم په خپلو پښودرول شوی و دمیز په څنډه کې دگلاب گل دنورسي پيغلې پشان يې شونډې غوړيدلي وې. دگلاب گل دحويلۍ منظره ته ښکلا ورکړی و مور له عزيز نه ډيره ترپيده کله به دروازې ته شوه کله به يې سر له ديواله پورته کړه شا وخوا به يې له نظره تيرکړ دمور په څيره کې تغير راغلی و ، دمخ په کونځو يې سره رکونه په حرکت کې و هغه چې څو ځله لاره راغله بيا دعزیز تر خوا دچوکۍ له پاسه کيناسته _ څو کسان زمور دديوال سيوري لاندې تير شول . لکه چې ياغيان دکميټې نه خبر شوي وي . هو زويه ! انسان هر څه ته بايد په ساده توکه ونه کوري . . مور چې دلاس سپيره دمیز پر مخ کيښوده وې ويل : خدای انسان ته عقل دهمدې لپاره ورکړی دی چې په کارو کې فکر وکړي . مور ورخطا غوندې وه لاسونه لرزيدل هوزويه ! هغه بله ورځ هم څوکسان په دې لار تيريدل په خپلو کې يې څه ويل بيا به يې زمور دکور ديوالوته وکتل لکه چې ياغيان خبر دي زمور کور يې په نښه کړی وي چې له همدې کورنه دسولې پيغام ځړول کيږي . عزيز په ويښتانو کوټې تيرې کړې : مور ! ميا رزان بايد دفولاد پشان کلک زړه ولري. نه دا چې دپشو له ميووسره په لرزه شي. دا دمبارزې ميدان دی کله به غورزو ، کله به پرزو ، کله به جکپرو ، کله به حرکت کوواو کله به په خپل ځای ناست يوو . داسياسي کسان چې دهيواد دابادۍ ، دخلکو دښه ژوند او داستبداد دنسکورولو ، دتورې ارتجاع له منځه وړلو ، دظالم دولت دچپه کولو ، دسولې دراوستلو لپاره را پورته کيږي مبارزه کوي دا مني

يو گام د سولې پر خوا

چې مخکې يې زندان شته، ددا ر رسی ددوی دځوندولو لپاره اماده ده، خو پرې پورته کيږي هغه چې وايې [دمردانو يا بری وي يا خو دار] کله مبارزين بريالی شي، کله غاړه يې په دار کې ځوړند وي ددار حلقه له اول نه استبدادي حکومتو دمبارزانو لپاره اماده کړی ده مور غنجه شوه، ولرزیده. څو ځله يې همدا کلمه ويل [[دار، دار]] بيا مسکه شوه. اوږه يې پورته واچوله له ځانه سره برنکیده ويل يې [دمردانو يا بری وي يا خودار] له چوکيه پورته شوه: زه به چای دم کرم له خبرو وروسته خو حتما چای څښل شته. ځکه په کميته کې خوديږي خبرې کيږي هو! هسې ساده دپولو، پتو خبرې خو نه دي! ښې او بدې سره کډې وډې کيږي. عزيز سر وخوزاو: نوره په خپله ښه پوهيږي عزيز دکاغذ پر مخ څه ليکل مور په پخلنځي ننوته اور مړو پخلنځی دود په سر اخستی و. تياره دشې لمده لرگي دي اور نه اخلي [موروييل] مور ته په زړه شو: لمده لرگي سخت سري دي. هغې ته خدا راغله: لکه مبارزان چې په سختو کې چا ته نه تسليميږي. چې دحکومت په زندانو کې وي هم لاس وپښې خوزوي. خوله يې دهر وخت لپاره وازه وي او ژبه يې په خوزيدو وي. مور دتيلو دبی واخست په لرگو يې تيل واچولو سره لمبه ترې پورته شوه مور په مسکا ورته کتل: لکه فيودال پشان دونه سوزوم نه دپريږدم. [موروييل] عزيز څه وليکل بيا لاسونه تر شا نيولي و دفرشي گلانو په خوايې قدم واهه، عزيز دفطرت ښکلا زړه وړونکی وباله عزيز وليده چې دفطرت په منکولو کې څومره قدرت پورت دی کله دځمکې له سينې نه گلان را وباسي او کله له سمندر نه وريځې را پورته کړي دسمندر په سينه چتر شي وريځې اوبسکې توي کړي څاڅکي دځمکې مخ لوند کړي نباتاتو ته اوبه ورکوي چې دنباتاتو ژبې لمدې او تازه شي بيا نو دځمکې له سينې سر را پورته کړي همدا دوريځو اوبسکې دڅانگو په رکو کې لار وهي گلونه شي، ميوه شي، او بيا دميوې په ديننه کې دونې زړه په خوزيدو شي بيا ونه شي بيا زړی شي عزيز له ځانه سره همدا فکر کاو. دادی دفطرت دمټو قوت. چې کله نړۍ په ښکلا سنگا ر گړي او کله نړۍ ته داسې سپيره ورکړي چې مخ يې زير شي

يو گام د سولې پر خوا

دا وخت دخفگان داوښکو په توپان کې هغه ښکلا له سترگو پناه شوه عزيز په سوچو کې و چې د مور غږ يې تر غوږو شومور په ډارن اواز وويل: زويه! دغفارکی زوی جانان دکلي په باغچه کې دهلکانو په منځ کې ويل [هغه دسولې پيغامونه چې چا په ښوونځۍ، کليو، ښار کې ځړولي و ياغيانو دشپې له خوا وشکولې] مور رږديده خبرې يې کولې کله به يې خبره په ستوني کې ونښته زبه به يې وچه شوه دا به څنگه شي؟ عزيز يوه پښه په بل واروله _ حقيقت څوک نشي څيرې کولی، پدې پانو کې هغه حقيقت پروت دی چې دزړه په منځ کې يې ځای نيولی، دخلکو زړونه څيرې کول کوم اسانه کار نه دی حقيقت پټول لاس غوسول دي او په بد ورته کتل سترگې ږنده وي .. ته مه ويريږه! خلک زموږ په خوادې حقيقت پيژني او په هغه لار روانيږي، دباغيانو لاسونه پښې به ماتې شي. خودخلکو زړونه به ژوندي وي، دزړه په حرکت کې دانسان مينه خوزيږي، داخوځښت او دا حرکت دانسان په اراده کې نه ده چې زړه څه غواړي هغه کيږي دزړه له چوش نه توپان را وچتيري ماغزه هغه لار ښه پيژني چې دسولې په خوا تللی دی. عزيز دموږ لمن ونيوه خوا ته يې نږدې کړه: دموږ په لمن کې ډير توريالي، ميږني لوی شوي دي. دموږ لمن پاکه ده. ځامن به يې په پاک لار کامونه پورته کوي. دپاکې لار په منځ کې اغزي سرونه نشي پورته کولی ځکه چې داغزو لپاره انسانانو په خپلو بوتانو کې ميخونه ټکوهلي دي که اغزي سروچت کړي ميخ يې په ځمکه نښاسي. عزيزخندل: بيا نو دکاروان لپاره لار خلاصه ده. غوټی په منډه راغله _ انا! تا څه ويل؟ _ ويل چې ياغيانو ښوونځۍ وسيزله؟ ها! زموږ کتابونه، دقران مجيد، دنيات، دحساب کتاب، دا ټول سوي دي؟ زموږ دټولگي توره تخته، هغه چې ما او شابو به پرې حساب ليکه، ايرې ايرې به وي! غوټی دعزيز په بريټو کوټې ووهلې _ ای پلاره! موږ به چيرې سبق وايو؟ عزيز غوټی يې ښکل کړه په خوا کې يې کينوله دغوټی په غمبوري سپينه اوښکه روانه وه په غټې کوټې يې پاک کړ _ ويريډلې يې لورې! وې خندل _ پلار يې زمري په موټي نيسي لور يې له مورک نه ډاريږي: دزمري

يو گام د سولې پر خوا

بچی زمري وي . دمبارز سړي لور مبارزه وي . او دډارن لور ډارنه . پوه شوې ! عزيز دوام ورکړ: مبارزان چې په هيواد کې وي هيڅوک نشي کولی دهيواد دځانو ځای په اور وسوزوي . غوټی يې په شا وډبوله : ډيرې نښوونځۍ به جوړې شي ، هو لورې ! هغه انجنې چې دياغيانو له ويرې په کورو کې بندې دي او دښوونځۍ دروازې پرې تړل شوي هغوی به دوباره خپلو زده کړو ته دوام ورکوي انجنوته به دزده کړې حق ورکړل شي . که موله خلکوسره په کډه دسولې کاروان په حرکت راوستو بيا به اسمان شين ځليري توري وريځې په دسپورمې مخ پتولی ونشي ، هو لورې ! ستوري په دسپورمې مخکې په گډا وي دځمکې مخ به شين وي پسرلی به پرې غوړيږي . ، گلان به خولې خلاصې کړې ، ها ! دغوټی جانې لور په پيکي به گلان تمبم . ، زه به ورته دسولې سندرې وایم دا به راته نڅا کوي . غوټی په خدا شوه . _ بابا ته به دسولې مبارکي وایم . مور دچای پطنوس راړو دعزيز مخې ته يې کيښودو . مور لا پيال له چای نه ډکه کړې چې دروازه وټکيده . مور عزيز ته وکتل ورخطا شوه . _ ياغيان نه وي ؟ مورې ! ياغيان په توره شپه دخلکو په کورو ننوځي دا خو ورځ ده . عزيز زياته کړه : ته پوهيري چې غله په کو وخت کې غلا کوي ؟ مور وويل : چې سپورمې په وريځو کې ډوبه شي دځمکې مخ تياره وپوښوي . . عزيز وويل : افرين مورې ! کاميابه شوې . رښتيا چې همداسې ده . غله په رڼا ورځ غلا نه کوي ياغيان همداسې وپوله . څوک خو به وي چې دروازه يې وټکوله ؟ مور دروازې ته نژدې شوه _ څوک ياست ؟ _ مور يوو . مور دستار له دروند او غور اواز سره اشناوه په ځټ يې وکتل په کرازه يې وويل : _ فکر کوم ملگري وي ! غږ خودستار کارگر غونډې و _ ورخلاص کړه ! [عزيز وويل] مور ددروازې ځنځير له کوڼدې وغورزاو ددروازې پټ يې نيمکله شانې کړه اول يې سترگې په ستار ولکيدې دهغه مخ چې ږيرې پوښلی و ښه وپيژندل شو ها ! تاسو ؟ [مور وويل] اول ستار له بيري ږيري سره په کور ننوت ، دستار په ليدو غوټی ووریده ، _ ها پلاره ! دا ياغي سړی دی ؟ غوټی دمیز لاندې پټه شوه . په غور يې ستار ته کتل . په سر يې دکار گري پفاقه وه زړه يې

يو گام د سولې پر خوا

ډاډه شو سر يې پورته کړ دستار مخې ته لاړه - کاکا ودې ډاره کړم. ستار غوټی غیر ته پورته کړه لورې ! هغه چې ماشومان ډاره وي هغه ياغيان دي مور کارگران يوو. له ماشومانو سره مينه لرو، ماشومانو ته ښوونځی جوړه وو، او هم دلوبو شيان ورله جوړه وو، دخلکو لپاره کتونه چې خوبونه پرې وکړي . لا ځنډ نه وتير چې دسولې دکميټې غړو ځانونه ورسول په خپلو ځايو کيناستل . له هر يوه سره ډيرې خبرې وې له چاسره خوږې له چا سره ترخې . مور خو ترټولو له ترخو خاطر و سره دعزيز تر خوا ځای ونيوه. مور چې ټکری په سر کش کړه مسکه شوه. لکه خوک چې په خپل کار بريالی شوي وي او دغورور يوه مسکاوکړي عزيز چې دکميټې غړې له سترگو تير کړ ستونی يې صاف کړ په داسې حال چې په څيره کې ي دخوښی علامه بريښيده په خبرو يې پيل وکړ: وروسته له دوه مياشتو زموږ دکار کميټه په خپلو کې کوري ، دکارونو ياداشت سره پرتله کوي . مور ژر ژر نفس ويسته ، دزړه حرکت يې زيات شوی و. لکه چې يو نطق داوړ ځل لپاره ستيح ته پورته شي مور عزيز ته وکتل لياړې يې تيرې کړې په خبرو يې پيل وکړ: په هر کار کې سختي شته هيڅ شی په ارامه لاس ته نه راځي . چې په کار کې بدن خولې نه کړي کار نه کيږي ، په کار کې خوښی هم شته سختی هم . خو چې څومره انسان ستړی کيږي خوند او مزه يې زيات وي مور په غرور سرته حرکت ورکړ: دښځو لښکرې به وکورئ ټولې ښځې دې ته اماده دي چې دسولې له کاروان سره يوځای شي، بيا تر ټولو دښوونځی انجنې . دسولې له لښکر سره به روانيږي نارې به وهي چې وشرميږي پردې توپک له اوږو وغورزوي سولې ته غاړه کيږدی . مور شونډې وختلې ويښتان يې په موتي سره يووځای کړه : انجنې ، ښځې به داسې سره يوځای شي لکه ما چې داتيت ويښتان سره يوځای کړل. مور وخنډل : هغه وخت چې ما دسولې پيغام دانجنو ، ښځو مخې ته وغوروانجنو ، ښځو دسولې شعارونه ورکول تا به ويل چې دښوونځی انکړ په لرزه ده خو دښوونځی مديره په غم ناسته وه. ډيره ډارانه رانښکاره شوه. هغې غوښته چې دسولې پيغام ونه ځړه وي خو بيدارو انجنو په شوق او

يو گام د سولې پر خوا

جرء ت پيغام وځړاو. مور مسکه شوه: که زما غږ پورته شي دانجنو لښکر راپسې روان ده. خو ۰۰۰ ټولو مور ته وکتل دخومانا ته منتظر و مور چې شونډې دغابڼو په منځ کې ونيوې وروځې يې پورته واچولې: رښتيا چې په نښو کارو کې مشکل شته. هغې دوام ورکړ: په نور يې خفه نه يم چې په لښتو، لغتو، سوکانو يې ووهلم دومره خفه شوې نه يم خو چې دياغيانو مشر ته يې يوړم هغه مې له بدرنگې څيرې او اوږدې ږيرې سره وليد کرکه مې ځينې راغله بيا چې کنځلي او سپکې يې راته وکړې ډيره خفه شوم. په زړه کې مې ويل: يو انسان چې دومره اوږده ږيره لري يوې مور ته په سپکه سترگه کوري دا خو ښه کار نه ده ځکه چې ښځه دټولو مورده. هر انسان دمور له کيدې پيدا ده بيا چې يې په ځنگل کې له پښو ځوړنده کړم دا عمل يې نه بنښم. هغه بهادر خان نارينه سړی و چې په اس يې واچولم روغتون ته يې يوړم. افرين پرې. مور دمخ په تپ کوته کښوده: دا تپ به دښځو لپاره بل پيغام وي هغوی به وهڅوي دسولې لپاره به کامونه پورته کړي. عزيز خدا کې وويل: ښه چې مړه نه يې اوس به زموږ کميته بې له تا خالي وای ټولو وخنډل خو مور غنجه شوه. ما ستاسو حال اخستو چې څنگه دناهيډ پوزه ياغيانو پريکه کړه او نيکه چې دياغيانو په کولو سوری شو مړ شو، ټول به په تاريخ کې وليکل شي. دنيکه ځلی به جوړ شي، دا به دسولې په لار کې ديو باتور شهيد په توکه دخلکو په زړونو کې ياد پاتې وي [عزيز وويل]. مور خوله خلاصه کړه: په خپل ځان دومره خفه نه يم خو په ناهيد او نيکه مې زړه بريښي. روف شمله سمه کړه لږ وړاندې شودخپل دکار رپورت يې کميته ته بيان کړ عزيز په دقت خبرې اوږيدې چې روف دبزرگرانو غيرت او وحدت په هکله خبرې کولې روف په اطمینان کميته ته وعده ورکړه چې کليوال سوله غواړي. خلک سوله غواړې، له جنگ نه نفرت کوي. دروف کار ښه ارزيايي شويسې وهاب ځان وښورواو شاگردان لکه داور لمبه داسې سره راغلي وچې مې پيغام وغواړو لکه په شرينې چې مچان را غونډ شي. په هيجان او ولولو راغلي وو. ښه پرې پوه شوم چې شاگردانو سياسي شعور موندلی دی

يو گام د سولې پر خوا

او احساس پکې موجود دی. پاخه سوالو نه يې کول اوما دنر زوی پوره ځوابو نه ويل. ټول اماده شول چې دسولې له کاروان سره يوځای شي. واحد چې په بریتو کوتې تيرې کړې تندي ته يې تپ ورکړ. په خپلو سترگو مې وليد چې دپردو په ډوډۍ نس مړه وي. او دپردو توپک گرځوي. يو پنجابی منصبدار دمدرسي هلکانو ته دانتهاري تربيه ورکولو. واحد دوام ورکړ: ما چې نتيجه واخسته داسې و [يو تعداد يا غيان غواړي دسولې له کاروان سره يو ځای شي خو ډير کم کسان شته چې خپل ژوند په جنگ کې کوري. هغوی تر نابودۍ پورې نه غواړي سوله وکړي] ستار سوک وبنوراو: دهغو لپاره سوک په کار ده. ستار خبرې اوږدې کړې: دا معلومه خبره ده چې په ټولنه کې ټول خلک په يو لار نه ځي، څوک په سمه لار ځي څوک په کندو او ژورو پورته کيږي او دچا لار بيا داغزو او ځنگلو په منځ کې وي هغه کسان چې په سمه لار نه ځي په غرو او ځنگلو کې روان وي هغوی دليونو دخوراک شي.. مور به کله خفه شوه، کله خوشاله. چې سخت به يې زړه شوه غنجه به شوه خو چې به يې په زړه راغله ټول حلك به په سوله کې ژوند کوي خوشاله به شوه. عزيز خبرې په خلاصو غوږو واوريدې خپلې خبرې يې داسې پيل کړې: څوک چې په غرمو کې دغمو لو کوي حتما دلمر له وړانگو نه متا ثره کيږي، څوک چې ځان له نوي کور جوړه وي لاسونه يې ټناکې کيږي. څوک چې له شاپو دښتو نه دښکلو باغ سيل ته روان وي سترپا ورسره مل وي، هر څه په زحمت لاس ته راځي. که څوک غواړي دخپل دجانان سر دځنځلو دسيوريو لاندې خوبونه وکړي اول بايد دځنځلو ونې کينوي، که څوک غواړي دجانان په سرو شونډو ځان نيشه کړي اول بايد ځان ته جانان پيدا کړي. دجانان پيدا کول دلار په سر نه کيږي اول به ددې جل زده کوي چې څنگه دجانان سره خبرې وکړي؟ خو چې دخبرو جل يې زده کړ بيا يې خپلولی شي. او دجانان په پلنگ پورت کيدای شي.. عزيز په غرور خپلې خبرې کولې: مور دسولې دراوستو جل زده کړې ده اوس يې پلې کوو. هغه جل دادی چې ولس خپل کړو، خلک دځان پسې روان کړو، خلکو ته پوه ورکړو، او

يو گام د سولې پر خوا

دسولې ددنيا مزې ورته په کوټه کې، بيانو دخلکو زور ته ياغيان نشي دريدی . عزيز اصفه کې: دخلکو زور به دکارگرو دپيوستون په ورځ چې دمی دمياشتې اول او د ثور دمياشتې له يولسم [۱۱] سره برابره ده په خپلو سترگو وکورو، چې څومره خلک دسولې له کاروان سره برخه اخلي دا به اخره ورځ وي که څوک دسولې له کاروان سره يو ځای کيږي هغه به په مينه خپلو وطنوالو سره ژوند کوي او که څوک له دې کاروان نه پاتې شو هغو و ته به داسې دسوک گزار ورکوچې ياغيان او دهغوو پلويان بيا زمور هيوادپه خوا سترگې وانه پوي .

۵ ۵ ۵

دکارگردپيوستون دورځې چشن پيل ودا ورځ په ټولنه نړۍ کې لما نخل کيږي له کارگرانو سره ديوالي اعلان کوي دجلال اباد ښار دغازي امان الله خان پاچا په باغ کې دکارگرانو سور بيرغ او دسولې سپين بيرغ چې دوه کوټرې په خلاصو وزرو دپرواز په حال کې وي کښل شوي وي له هرې خوا نه خلک په چوپوچوپوراتل بيرغو نه ريپدل ، نارې يې وهل [سوله، سوله سوله ، ژوندي دوي کارگران، مور دکارگرانو ددفاع په خاطر دسولې له پيغام سره را وتلي يوو] دهر يو په لاس بيرغ لیده کیده چې پکې ليکل شوي و [زمور وطن سوله غواړي ، زمور خلک سوله غواړي] په ځينو بيرغو کې داسې ليکل شويو [راشي دسولې بيرغ لاندې حرکت وکړی تر څو چې هيواد مو ارام او زرغون شي] ، دښځو لښکر دنارينه و کم نه و پخې ښځې ، انجنې په احساساتي څپو کې روانې وې بيرغونه يې رپول . په باغ کې داسې شور او زوږ جوړ و چې تابه ويل هيواد همدا اوس له انگريزانو نه ازاد کړل شوی دی دسولې کميته چې مور دعزیز خوا ته روانه وه دچشن ځای ته راتلل . مور دسولې بيرغ په خلاصو وزرو نيولې وه تله . دکور ښځې څوک په بامو پورته شوي وو هغو لیده چې [نارينه ، زنانه] څومره په هيجان روان دي مور وچت وچت کامونه پورته کول بدن يې له غروره ډک و کله چې په کوڅه تيریده ديو کور دانکړ دروازه نيم کښه وه يوې ښځې ددروازې له قاته وکتل خو چې په مور يې

يو گام د سولې پر خوا

سترگې ولکيدې غږ يې کړ: ای ښځې! ته شرم نه لرې دسرو سره روانه يې؟ که ياغيان خبر شي غوښې به دپه سپو وخورې. مور چې خوله يې له خدا ډکه وه بدن يې له خوشالۍ نه لرزيد په دواړو پښو ودریده ويل يې: [دا وطن هم دسرو ده هم دښځو] داسې نه کيږي چې سړي به وينه ورکوي او ښځې په ځانونه چاغوي. په کور کې پتيدل دکيدرو کار ده. مور روانه شوه خو ددروازې ښځې خجالته شوې مور چې له بلې کوڅې تاوه شوه نورو ښځو پرې غږ کړ: ای تاسو نه ويريږي؟ چې ياغيان به په تاسو بمونه واچوي؟ عزيز مسکې شو وويل: مبارزان له چا ويره نه لري. چې وينه ور نه کړې گلان نه غوريږي! مور دلاس پنجه ښورولو په مستۍ مستۍ روانه وه دکوڅو ښځو په خپلو کې ويل: څومره زړه وره ښځه ده! نه له ياغيانو ډاريږي نه له پوليسو. نادري پرې غږ کړ: پوليس هم سوله غواړي. شمالي پيکې سم کړ: رښتيا وايې، په جنگ کې خوله ټولو پوليس ډير مړه کيږي دډيرو پوليسو ښځې کونډې شوې ورمې په کوټه اشاره وکړه: هغه ښځې وينې! ټولې کونډې دي ميړونه يې پوليسان او اوس دوی دهغو لباس په تن کړي دخپلو ميړونو سنگرونه ساتي. کوثر غاړه تاوه کړه: وی څومره شرم دی ښځې دسرو سره يوځای روانې دي. لاجيرو وويل: څه شرم دي؟ ته نه غواړې په هيواد کې سوله وي لونگې وويل: داسې چې ده راځي چې ټولې په چشن کې برخه واخلو. دلونگې خبره په نور ښځو ښه تاثر وکړلکه دتوپک ډز چې په نښه ولکيري ټولې ښځې روانې شوې دسولې بيرغونه يې په لاسو نارې يې وهلې: مور ښځې دسرو سره يوځای دسولې کاروان پر مخه بيا يوو. ورمې په لاس دسولې بيرغ نيولی وچې سپين مړوند يې دبیرغ له لرگي سره ښه ښکاریده. هغه چې دييغلتوب په کالو کې مسته پيغله وه لکه مست اس به يې پښې غورزولې تله. دکميتې غږي چې دچشن ځای ته ورسيدل په چيچکو بدرکه شول. دسولې په نارو کې دچا غږ نه پيژندل کیده. فضا داسې ښايسته وه چې دبل هر وخت نه ښه ښکاریده دا چې ټول خلک دحقيقت موندلو لپاره راغونډ شوي و خوشاله ښکاريدل مور داسې ښکلې شوې وه چې تابه ويل دځوانۍ وخت او

يو گام د سولې پر خوا

دواډه شپه يې ده. عزيز دچيچکو په خپو کې په ستيح پورته شو مور په خوا يې ودریده. او خنډل يې. عزيز چې ټولوته وگتل موتي يې پورته کړمور دسولې بيرغ په هوا کې رپاوه دټولو خلکو موتي په هوا کې خوزیده عزيز په لور اواز وويل: [سوله غواړئ که جنگ ؟] شور ماشور جوړ شو همدا اواز اوريدل کيده [سوله غواړو، سوله غواړو] عزيز چپ و هغه چې لکه باز سترگې شاوخوا وغوره ولې دا چپتيا يې ماته کړه : ژوند په سوله کې ښه ده که په جنگ کې ؟ لکه تندر اوازونه اوريدل کيده : نفرت له جنگه . مور دسولې بيرغ په هوا رپاو ، په عزيز نازیده چې دده زوی دی او د ټولوخلکو په مخ کې ولاړدی او دسولې پيغام خلکو ته رسوي. ستار کارگر موتي يې خوزاول ناري يې وهلې : ژوندي دوي کار گران، مور دټول سوله غوښتونکو سره کډ ژوند غواړدو. [غواړو يې] داسې ناري به پسې واوريدې شوې . خبرروانې وي عزيز داحساساتو په خپو کې و چې وليده شو خو دلې چې هره ډله به يا ۳۰۰يا ۲۰۰ تنه و دسولې له بيرغو سره دچشن ميدان ته راغلل دهغو جامې دجنگ جامې وې چې په غرو او ځنگلو کې يې په تن وې . هغوو چې دتوپک خولې دځمکې خوا ته نيولې و په بل لاس کې يې دسولې بيرغ و دسولې له کاروان سره يوځای شول لس کامه به دچشن کډونکونکوته نژدې شوي وو چې توپک يې په ځمکه کيښودل بيرغونه يې پورته کړل په چشن کې يې برخه واخسته. هر يو ته به يې غير ورکاو دسولې مبارکي به يې ويل . جان داد دټول مشر عزيز ته غير ورکړ ورته يې وويل [سوله دمبارک شه!] جانداد دمور لاسونه ښکل کړل بيا په ستيح پورته شو: _ مور وښئ ! : مور لويه گناه کړې ده دبل چا په لمسون مو دخپل هيوادسره جنگ کاو، دخپلو خلکو سره مو جنگ کاو، دا چې دسولې کميټې دسولې پيغامو نه هر ې خواته خپاره کړل او تر مور ورسيدل بيا نو پوه شوو چې دوطن وړانول گناه ده . دا دې غيرتو کسانو کار دی . ، جانداد چې بيره پريره په موتي ونيوه په ملامتو سترگو يې خلکو ته کتل همدا به يې ويل [يې علمي لويه بلا ده مور کې علم نه و پردو په خبرو ژر وغوليدو. او خپل وطن سره مو جنگ پيل کړ] جانداد زياته کړه : هر

يو گام د سولې پر خوا

چاته لازم دی چې علم زده کړي . زه يې په ډاکه وایم چې په جنگ کې د پردو لاس شته . لکه امریکا، سعودي عرب ، انگریز، پاکستان ، ایران، ۰۰۰ دا هیوادونه افغانان لمسوي پیسې ، توپک وړکوي جنگ ته يې لېږي . او که څوک له جنگ نه سر غړونه وکړي سر يې غوسېږي . مور هم دپاکستان [isi] دتعقيب لاندې وو. خو هونبیاړي مو وکړ خپل هیواد ته مو ځانونه ورسول دسولې له کاروان سره یو ځای شوو. جانداډ چې عزیز ته وکتل وویل: ډیرې ډلې به نور هم راشي دسولې له کاروان سره په یوځای شي. خو ډیر کم کسان به تر ډیره د[isi] په قید کې وي یا به مړه کیږي یا به خپل هیواد ته راځي . جانداډ دمور له فعا لیتونه مننه وکړه هغه يې په بنو الفاظو وستایله، وې ویل: هر زوی د داسې مبارزه مور ولري چې زوی پرې افتخار وکړي داسې مور چې دهر ډول شکنجو نه ونه ډاره شوه . مور لیده چې دسولې پیغام يې په کلیو گرځولو. دحق په ژبه به يې نارې وهلې [سوله دانسان لپاره بنایته ژوند راوړي] جانداډ یو گل دعزیز په اوږه وټمبه، او بل گل يې دمور په لاس ورکړ، هغه چې خپله سینه دعزیز له سینې سره یوځای کړ ویل يې [سوله ددټولو افغانانو مبارک وي ، مور ته دهم مبارک وي] جانداډ دمور لاسونه بښل کړ ستيچ يې عزیز ته پرېښودو. عزیز په ټولو غږ وکړ: _ [سوله ددټول مبارک وي] مور لاسونه ښورول ویل يې [سوله مو مبتارک] دچشن کېونکونکو دسولې په کمیتې گلان وپاشل همدا به يې ویل [سوله مو مبارک] عزیز ، مور او دسولې کمیتې ته يې دغازي امان الله خان دسولې مدال په ټټر وټمبه [عزیز او مور لاسونه پورته کړ چې نور خلکو هم ورسره لاسونه پورته کړي ووپه کې او غبرک اواز وویل شو [سوله ددټولو افغانانو مبارک وي]

پای

۴_۱_۱۳۹۵ [ډاکټر موج په خپل کور کې]

م و
نیرنگ ویه ټولنه

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**